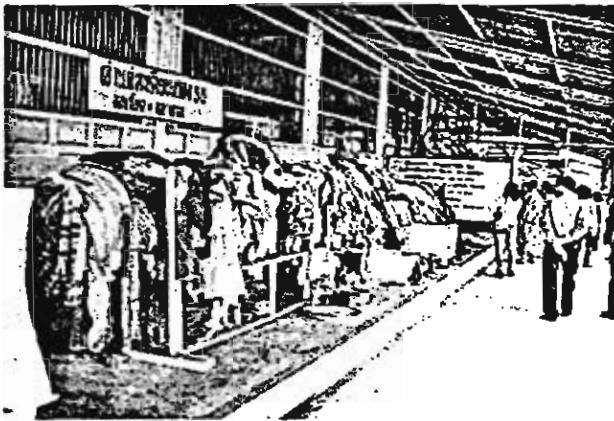

บรรยากาศการประชุมเครือข่ายเพื่อการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น
(ภาคกลาง-ตะวันตก)
๒๖ - ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๖ ณ โรงแรมริเวอร์ จังหวัดนครปฐม

ผู้เข้าร่วมการประชุมเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ในจังหวัดนครปฐม

5. พิพิธภัณฑ์วัดกำแพงแสน ต.ห้วยหมอนทอง อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม
6. พิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตชาวนาลุ่มน้ำนครชัยศรี วัดสุขวัฒนาราม ต.บางระกำ อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม
7. พิพิธภัณฑ์โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา (กรมสามัญศึกษา) อ.สามพราน จ.นครปฐม
8. พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง ต.บ้านม่วง อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี
9. พิพิธภัณฑ์หนังใหญ่วัดชนอน ต.สร้อยฟ้า อ.โพธาราม จ.ราชบุรี
10. พิพิธภัณฑ์วัดเกาะ อ.เมือง จ.เพชรบุรี
11. พิพิธภัณฑ์วัดมหาธาตุวรวิหาร อ.เมือง จ.เพชรบุรี
12. พิพิธภัณฑ์ไทยทรงดำ (โซ่งเขาย้อย) โรงเรียนเขาย้อยวิทยา อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี
13. พิพิธภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา (บ้านกวนอามาน) ต.เกาะเกร็ด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี
14. พิพิธภัณฑ์บ้านเขายี่สาร ต.ยี่สาร อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม
15. พิพิธภัณฑ์บ้านหนองขาว วัดอินทาราม ต.หนองขาว อ.ท่าม่วง จ.กาญจนบุรี
16. พิพิธภัณฑ์จันเสน วัดจันเสน ต.จันเสน อ.ตาคลี จ.นครสวรรค์
17. พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจำทวี อ.เมือง จ.พิษณุโลก
18. พิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านและปายายเลน แว่งท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
19. พิพิธภัณฑ์ชุมชนคลองภูมิ แว่งร่องนันทรี เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร
20. พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย กม.31 ถนนปิ่นเกล้า-นครชัยศรี จ.นครปฐม

ครั้งที่ 2 ภาคตะวันออก

การประชุมเครือข่ายเพื่อการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น (ภาคตะวันออก) จัดขึ้นเมื่อวันที่ 6 - 7 กันยายน พ.ศ. 2546 ณ โรงแรมพี.เอ็ม.วาย. บีช รีสอร์ท จังหวัดระยอง โดยมีกิจกรรม และหัวข้อการประชุมดังนี้

เสาร์ 6 กันยายน 2546 หลังจากลงทะเบียนที่จุดนัดพบ พิพิธภัณฑ์หนังใหญ่วัดบ้านดอน อ.เมือง จ.ระยอง กล่าวชี้แจงวัตถุประสงค์การจัดประชุมโดย ดร.ปริตดา เฉลิมเผ่า กอนันต์กุล ผู้อำนวยการศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร กล่าวต้อนรับและเล่าถึงประวัติความเป็นมาของพิพิธภัณฑ์หนังใหญ่วัดบ้านดอน โดยพระครูปลัดวิรัตน์ อัครมโม เจ้าอาวาสวัดบ้านดอน ชมพิพิธภัณฑ์หนังใหญ่ และการแสดงหนังใหญ่สาธิต ช่วงบ่ายคณะผู้เข้าร่วมประชุมออกเดินทางไปชมพิพิธภัณฑ์วัดเขากระโดน อ.แกลง จ.ระยอง ช่วงกลางคืนเป็นการแนะนำตัวและเล่าประสบการณ์การทำพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น โดยผู้เข้าร่วมประชุม

อาทิตย์ 7 กันยายน 2546 ภาคเช้าเป็นช่วงของการสนทนากับวิทยากร โดยมี คุณจิวิสิทธิ์ บุญเกียรติ สถาบันพระปกเกล้า คุณต่อจรัส พงษ์สาลี นักศึกษาปริญญาเอก จากพิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์วิทยา ประเทศญี่ปุ่น ช่วงสายเป็นการแบ่งกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ทำพิพิธภัณฑ์ 2 กลุ่ม และกลุ่มสนับสนุนพิพิธภัณฑ์ 2 กลุ่ม เพื่อระดมความคิดเห็นและนำเสนอต่อที่ประชุมรวมในช่วงบ่าย โดยมีโจทย์สำหรับกลุ่มที่ทำพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นว่า "ในฐานะที่ท่านดูแลพิพิธภัณฑ์ของท่านอยู่ ท่านมีโครงการที่จะพัฒนาปรับปรุงส่วนไหนอย่างไร อยากให้เพิ่มเติมส่วนไหน ต้องการความช่วยเหลือหรือการสนับสนุนอย่างไร" และสำหรับกลุ่มสนับสนุนพิพิธภัณฑ์ มีโจทย์ว่า "เท่าที่ท่านทราบและมีประสบการณ์มา ท่านคิดว่าพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมีจุดตรงไหนที่จะพัฒนาปรับปรุงอย่างไรได้บ้าง และท่านจะมีบทบาทในการสนับสนุนพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นได้อย่างไรบ้าง"

บรรยากาศการประชุมเครือข่ายเพื่อการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น
(ภาคตะวันออก)
๖ - ๗ กันยายน ๒๕๔๖
ณ โรงแรมพี.เอ็ม.วาย บีช รีสอร์ท จังหวัดระยอง

ผู้เข้าร่วมประชุมเดินทางไปเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง

ช่วงบ่ายเป็นการนำเสนอผลการประชุมกลุ่มย่อย และหารือร่วมกันในหัวข้อ “พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นความร่วมมือในอนาคต” โดยมี คุณเชิดชาติ หิรัญโร จากพิพิธภัณฑ์มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ และคุณตรงใจ นุตางกูร นักวิชาการประจำศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ร่วมเป็นวิทยากร

การประชุมครั้งที่ 2 มีพิพิธภัณฑ์และโครงการจัดทำพิพิธภัณฑ์ที่ส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุมดังต่อไปนี้

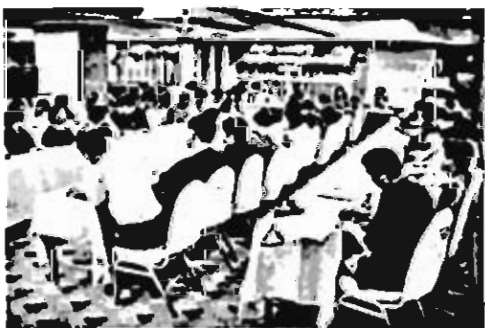
1. พิพิธภัณฑ์ชาวบ้าน โรงเรียนวัดไผ่แก้ววิทยา อ.แปลงยาว จ.ฉะเชิงเทรา
2. ชมรมดนตรีไทย โรงเรียนวัดบางโรง ต.บางโรง กิ่ง อ.คลองเขื่อน จ.ฉะเชิงเทรา
3. ศูนย์การเรียนรู้ดนตรี (กลองยาว) ชุมชนภาคตะวันออก หมู่ 8 ต.วังตะเคียน อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา
4. พิพิธภัณฑ์พระครูอุทัยธรรมธำ (เล็ง สุโขโต) ต.บ้านพระ อ.เมือง จ.ปราจีนบุรี
5. พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดฝั่งคลอง ต.เกาะหวาย อ.ปากพลี จ.นครนายก
6. สวนอนุรักษ์พันธุ์พืชเรียนโบราณ ต.เขาพระ อ.เมือง จ.นครนายก
7. ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนบ้านกิโลสาม ต.ท่าแยก อ.เมือง จ.สระแก้ว
8. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนภาคตะวันออก วัดวิหารธรรม ต.ศาลาลำดวน อ.เมือง จ.สระแก้ว
9. ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี โรงเรียนชลกันยานุกูล ถ.ดำเนินก้น้ำ ต.บางปลาสร้อย อ.เมือง จ.ชลบุรี
10. พิพิธภัณฑ์หนังใหญ่วัดบ้านดอน ต.เชิงเนิน อ.เมือง จ.ระยอง
11. พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดเขากระโดน ต.ชากโดน อ.แกลง จ.ระยอง
12. วัดตาขัน ต.ตาขัน อ.บ้านค่าย จ.ระยอง
13. ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดระยอง โรงเรียนระยองวิทยาคม ต.ท่าประดู่ อ.เมือง จ.ระยอง
14. ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของ โรงเรียนคลองพลูวิทยา ต.คลองพลู กิ่ง อ.เขาฉกรรจ์ จ.จันทบุรี
15. ศูนย์บูรณะหอไตรวัดตะกาดเจ้า ต.ตะกาดเจ้า อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี
16. หอวัฒนธรรมนิทัศน์และศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดตราด โรงเรียนสตรีประเสริฐศิลป์ อ.เมือง จ.ตราด
17. พิพิธภัณฑ์ทหารค่ายจักรพงษ์ ต.ดงพระราม อ.เมือง จ.ปราจีนบุรี

ครั้งที่ 3 ภาคเหนือ

การประชุมเครือข่ายเพื่อการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น (ภาคเหนือ) จัดขึ้นเมื่อวันที่ 14 -15 ตุลาคม พ.ศ. 2546 ณ โรงแรมลำปางเวียงทอง จังหวัดลำปาง โดยมีกิจกรรม และหัวข้อการประชุมดังนี้

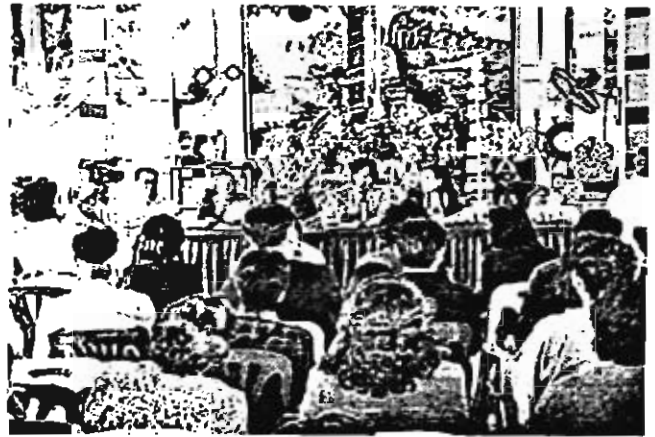
อังคารที่ 14 ตุลาคม 2546 ลงทะเบียนที่จุดนัดพบ โรงแรมลำปางเวียงทอง อ.เมือง จ.ลำปาง ช่วงเช้า หลังจาก ดร.ปรีดา เฉลิมเผ่า กออันันตกุล ผู้อำนวยการศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร กล่าวชี้แจงวัตถุประสงค์การจัดประชุม เป็นการอภิปรายหัวข้อ “ข้อสังเกตเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น” โดยวิทยากร 3 ท่าน คือ ดร.สุภาพร นาค บัลลังก์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อ.ปฐมฤกษ์ เกตุทัต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คุณศรัณย์ ทองปาน กองบรรณาธิการวารสารเมืองโบราณ ต่อด้วยการปาฐกถาหัวข้อ “พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น: ทิศทางและการจัดการ” โดย รศ.ศรีศักร วัลลิโภดม

หลังจากนั้นออกเดินทางไปวัดโหล่นหินหลวง ต.โหล่นหิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง เพื่อเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์และ กิจกรรมของวัดโหล่นหินหลวง นำโดย อ.สุติมา เวทการ สถาบันราชภัฏลำปาง พระอธิการทอง อนามโย เจ้าอาวาสวัดโหล่นหินหลวง และ อ.สุตา แผ่นคำ โรงเรียนบ้านโหล่นหิน ช่วงเย็นเดินทางไปชมพิพิธภัณฑ์วัดพระธาตุลำปางหลวง

บรรณาคาศการประชุมเครือข่ายเพื่อการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น
(ภาคเหนือ)

๑๔ - ๑๕ ตุลาคม ๒๕๔๖ ณ โรงแรมสำปางเวียงทอง จ.ลำปาง

ผู้เข้าร่วมประชุมเดินทางไปเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ในจังหวัดลำปาง

อ.เมือง จ.ลำปาง ก่อนเดินทางกลับเข้าที่พัก ช่วงกลางคืนเป็นการแนะนำตัวและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้เข้าร่วมประชุมหัวข้อ “สภาพการทำงานและปัญหาของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น”

พุธ 15 ตุลาคม 2546 ภาคเช้าเดินทางไปชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ วัดพระแก้วดอนเต้าสุชาดาราม พิพิธภัณฑ์เขลางค์นคร วัดพระเจดีย์ขาวหลัง และพิพิธภัณฑ์วัดพระเจ้าทันใจ อ.เมือง จ.ลำปาง ช่วงบ่ายเป็นการประชุมหารือร่วมกันในหัวข้อ “พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น: ความร่วมมือในอนาคต”

การประชุมครั้งที่ 3 มีพิพิธภัณฑ์และโครงการจัดทำพิพิธภัณฑ์ที่ส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุมดังต่อไปนี้

1. พิพิธภัณฑ์วัดร่องเมิง ต.หนองแห้ง อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
2. พิพิธภัณฑ์วัดพระธาตุจอมแจ้ง ต.ป่าแดง อ.เมือง จ.แพร่
3. พิพิธภัณฑ์วัดสะแล้ง ต.ห้วยฮ้อ อ.เมือง จ.แพร่
4. พิพิธภัณฑ์ “โกมลผ้าโบราณ” ต.ห้วยอิง อ.ลอง จ.แพร่
5. พิพิธภัณฑ์โรงเรียนเชียงกลางพัฒนา ต.เชียงกลาง อ.เชียงกลาง จ.น่าน
6. พิพิธภัณฑ์วัดพระแก้วดอนเต้าสุชาดาราม อ.เมือง จ.ลำปาง
7. พิพิธภัณฑ์เขลางค์นคร วัดพระเจดีย์ขาวหลัง ต.คันธงชัย อ.เมือง จ.ลำปาง
8. พิพิธภัณฑ์วัดโหล่นหินหลวง ต.โหล่นหิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง
9. พิพิธภัณฑ์โรงเรียนบ้านหาดปู่ดำ ต.นาแล อ.เกาะคา จ.ลำปาง
10. พิพิธภัณฑ์โรงเรียนแจ้งหมื่นวิทยา อ.แจ้งหมื่น จ.ลำปาง
11. สมาคมเพื่อการรักษาสมบัติวัฒนธรรม (อาจารย์ศักดิ์ รัตนชัย) จ.ลำปาง
12. พิพิธภัณฑ์วัดคันแก้ว ต.เวียงยอง อ.เวียงยอง จ.ลำพูน
13. พิพิธภัณฑ์วัดพระธาตุศรีบุญไชย อ.เมือง จ.ลำพูน
14. พิพิธภัณฑ์วัดพระยืน อ.เมือง จ.ลำพูน
15. พิพิธภัณฑ์วัดพระแท่นศิลาอาสน์ ต.ทุ่งยั้ง อ.ลับแล จ.อุตรดิตถ์
16. โรงเรียนวัดน้ำโต ต.ชัยชุมพล อ.ลับแล จ.อุตรดิตถ์
17. หอวัฒนธรรมนิทัศน์ วัดศรีโคมคำ ต.เวียง อ.เมือง จ.พะเยา
18. พิพิธภัณฑ์วัดหย่วน ต.หย่วน อ.เชียงคำ จ.พะเยา
19. พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นแม่ฮ่องสอน สำนักงานการประถมศึกษา (เดิม) ต.จองคำ อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน
20. พิพิธภัณฑ์วัดศรีสุทธาวาส ต.เวียง อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย
21. ศูนย์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โรงเรียนเมืงรายมหาราชวิทยาคม ต.นางแล อ.เมือง จ.เชียงราย
22. ศูนย์วัฒนธรรมมัง เครือข่ายชุมชนภูชี้ฟ้า ต.ดงเต่า อ.เทิง จ.เชียงราย
23. พิพิธภัณฑ์ลาหู่ บ้านจะแล จ.เชียงราย
24. ชุมชนวัดหมื่นสาร ถ.วัดลาย ต.นายยา อ.เมือง จ.เชียงใหม่
25. ชุมชนวัดนันทาราม (กลุ่มคิ้วอีกคิ้วนาง) ถ.นันทาราม รอย 6 ต.นายยา อ.เมือง จ.เชียงใหม่
26. พิพิธภัณฑ์ผ้าโบราณลันนา อ.เมือง จ.เชียงใหม่

ครั้งที่ 4 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

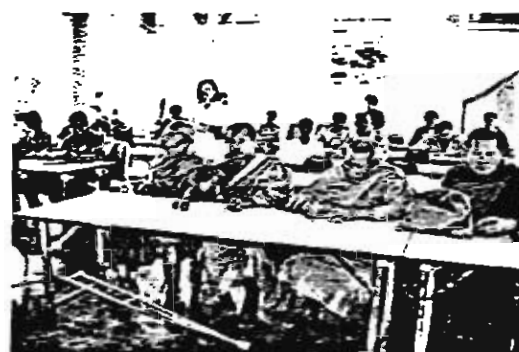
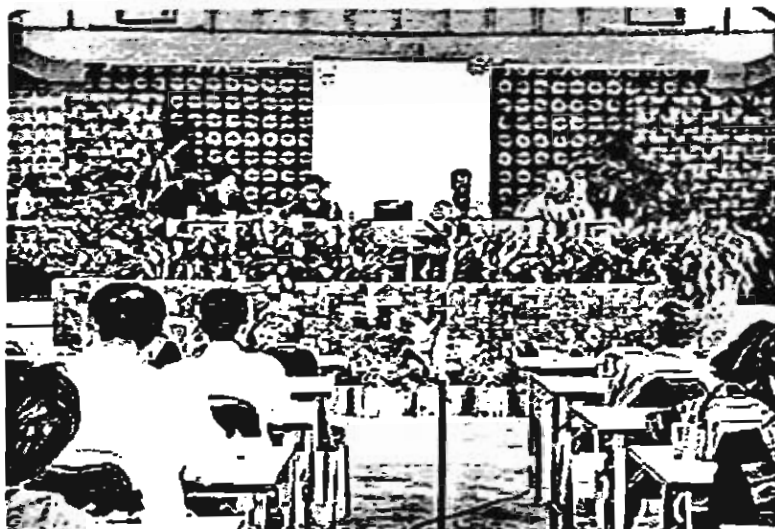
การประชุมเครือข่ายเพื่อการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) จัดขึ้นเมื่อวันที่ 27 - 28 ธันวาคม พ.ศ. 2546 ณ โรงแรมดักลิสลา อ.เมือง จ.มหาสารคาม และสถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช สถาบันปฏิบัติการนาควน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จ.มหาสารคาม โดยมีกิจกรรม และหัวข้อการประชุมดังนี้

เสาร์ที่ 27 ธันวาคม 2546 ลงทะเบียนที่จุดนัดพบ วัดมหาชัย อ.เมือง จ.มหาสารคาม กล่าวต้อนรับโดย คณะกรรมการวัดมหาชัย ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์การประชุมโดย ดร.ปริตตา เฉลิมเผ่า กอนันทกุล ผู้อำนวยการศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร นำชมพิพิธภัณฑ์วัดมหาชัย โดยพระครูปลัดอุทัย อุทัย ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดมหาชัย ฝ่ายวิชาการ หลังจากนั้นเดินทางไปชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด โดยมี คุณทศพร ศรีสมาน ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด เป็นวิทยากรนำชม ช่วงบ่ายเดินทางไป อ.เสลภูมิ จ.ร้อยเอ็ด เพื่อศึกษาดูงานเรื่องการเก็บรักษาคัมภีร์ใบลาน วัดท่าม่วง อ.เสลภูมิ จ.ร้อยเอ็ด โดยมี พระครูสุธรรมวรนาถ (หลวงพ่อก้าว) เจ้าอาวาสวัดท่าม่วง เป็นวิทยากร เดินทางกลับที่พัก โรงแรมดักลิสลา อ.เมือง จ.มหาสารคาม ช่วงกลางคืน ผู้เข้าร่วมประชุมแนะนำตนเองและร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์หัวข้อ "สภาพการทำงานและปัญหาของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น"

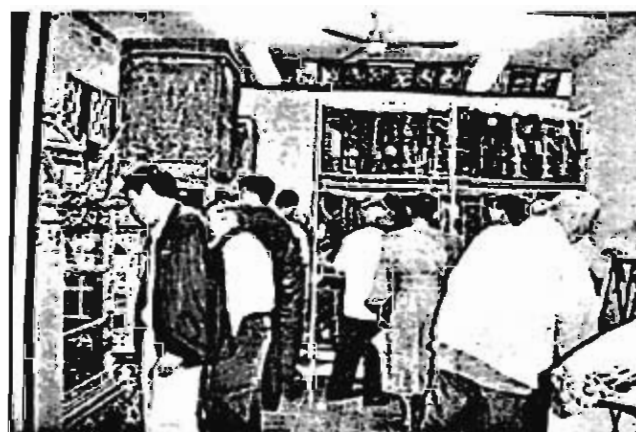
อาทิตย์ที่ 28 ธันวาคม 2546 ออกเดินทางไปนมัสการพระธาตุนาควน อ.นาควน จ.มหาสารคาม และชมพิพิธภัณฑ์หมู่บ้านอีสาน ภายในบริเวณสถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช สถาบันปฏิบัติการนาควน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เริ่มการประชุมวันที่สอง ณ ศาลาตมตัง ภายในสถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช ด้วยปาฐกถาหัวข้อ "พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น: ทิศทางและการจัดการ" โดย ผศ.อภิญา บัวหลวง มหาวิทยาลัยมหิดล ต่อด้วยเวทีอภิปราย "ข้อสังเกตเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น" โดยวิทยากร 3 ท่าน ได้แก่ รศ.ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ และ อ.สมชาย นิลอาธิ จากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม คุณศรัณย์ ทองปาน กองบรรณาธิการวารสารเมืองโบราณ ช่วงบ่ายเป็นการประชุมหารือร่วมกันในหัวข้อ "พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น: ความร่วมมือในอนาคต"

การประชุมครั้งที่ 4 มีพิพิธภัณฑ์และโครงการจัดทำพิพิธภัณฑ์ที่ส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุมดังต่อไปนี้

1. พิพิธภัณฑ์วัดมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
2. พิพิธภัณฑ์บ้านอีสาน สถาบันวลัยรุกขเวช สถาบันปฏิบัติการนาควน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
3. โรงเรียนฟ้าแดดสงยางวิทยาคาร อ.กมลาไสย จ.กาฬสินธุ์
4. พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและภูมิปัญญาชาวบ้าน โรงเรียนไตรรัตน์วิทยาคม อ.กมลาไสย จ.กาฬสินธุ์
5. พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นผู้ไท หอเย็น วัดสิริมาโก อำเภอภูพานรายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
6. พิพิธภัณฑ์ปลาน้ำจืด ๑๖๐ ล้านปี วัดป่าพุทธบุตร ต.ภูคสิมคุ้มใหม่ อ.เขาวง จ.กาฬสินธุ์
7. วัดสว่างโนนสูง บ้านโนนสูงใหม่ ต.โนนสูง อ.ยางตลาด จ.กาฬสินธุ์
8. โรงเรียนลำปาววิทยาคม อ.ยางตลาด จ.กาฬสินธุ์
9. วัดท่าม่วง ต.ท่าม่วง อ.เสลภูมิ จ.ร้อยเอ็ด
10. วัดป่าศรีมงคลนาราม (วัดโคกร้าง) อ.ศรีสมเด็จ จ.ร้อยเอ็ด
11. พิพิธภัณฑ์หลวงปู่ทิ วัดมิ่งเมืองพัฒนาราม บ้านนาแกน้อย อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น
12. พิพิธภัณฑ์ก่อนประวัติศาสตร์วัดบึงสา ต.จันทร์ใหญ่ อ.เต่างอย จ.สกลนคร
13. ศูนย์วัฒนธรรมไทยโส้ อ.กุฉินารายณ์ จ.สกลนคร
14. โรงเรียนเต่างอยพัฒนศึกษา อ.เต่างอย จ.สกลนคร

บรรยากาศการประชุมเครือข่ายเพื่อการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น
(ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)
๒๗-๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๖ ณ โรงแรมดักสิลา และสถาบันวิจัยลัทธิรุกขเวท จ.มหาสารคาม

ผู้เข้าร่วมประชุมเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น
ในจังหวัดมหาสารคามและร้อยเอ็ด

15. ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสกลนคร สถาบันราชภัฏสกลนคร อ.เมือง จ.สกลนคร
16. พิพิธภัณฑ์หลวงปู่คำดี คำบสนาฮ้อ อ.เมือง จ.เลย
17. พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านเมืองยศ โรงเรียนยโสธรพิทยาคม อ.เมือง จ.ยโสธร
18. โครงการพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านแหล่งเรียนรู้อุทยาน ค.สงเปือย อ.คำชะโนด จ.ยโสธร
19. ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอบ้านกรวด โรงเรียนบ้านกรวดพิทยาคาร อ.บ้านกรวด จ.บุรีรัมย์
20. วัดป่าพระสวาย ต.บึงเจริญ อ.บ้านกรวด จ.บุรีรัมย์
21. ศูนย์วัฒนธรรมพื้นบ้านปักธงชัย โรงเรียนปักธงชัยประชานิรมิต ต.เมืองบัว อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา
22. พิพิธภัณฑ์วัดพนมราช ต.ตูม อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา
23. วัดโพธิ์ศรี จ.นครราชสีมา
24. "บ้านภวียนมุก" พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านอีสานสองฝั่งโขง ต.ตลาดแคน อ.เมือง จ.มุกดาหาร
25. วัดสระโนน บ้านขามป้อม อ.พระยืน จ.ขอนแก่น
26. วัดศิริมงคล อ.เมือง จ.ขอนแก่น

ครั้งที่ 5 ภาคใต้

การประชุมเครือข่ายเพื่อการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น (ภาคใต้) จัดขึ้นเมื่อวันที่ 7 – 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547 ณ โรงแรมแกรนด์ปาร์ค จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีกิจกรรม และหัวข้อการประชุมดังนี้

เสาร์ที่ 7 กุมภาพันธ์ 2547 ลงทะเบียนที่จุดนัดพบ โรงแรมแกรนด์ปาร์ค อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช กล่าวต้อนรับและชี้แจงวัตถุประสงค์ โดย ดร.ปริตตา เจลิมนเฝ้า กอนันตกุล ผู้อำนวยการศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ปรากฏานำหัวข้อ "พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น: ทิศทางและการจัดการ" โดย ศ.สุวิมล พงศ์ไพบูลย์ หลังจากนั้นเดินทางไปชมพิพิธภัณฑ์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ พิพิธภัณฑ์นาครทรายแก้ว อ.ท่าศาลา และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช โดยมีคุณทัศนีย์ พิกุล ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช เป็นวิทยากรนำชม

ช่วงบ่ายเดินทางไปชมนครศรีธรรมราชพิพิธภัณฑ์สถาน วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร พิพิธภัณฑ์บ้านหนังตะลุง สุชาติ ทรัพย์สิน และชมการแสดงหนังตะลุงสาธิตโดยหนังสุชาติ ทรัพย์สิน ช่วงกลางคืนเป็นเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้เข้าร่วมประชุมหัวข้อ "สภาพการทำงานและปัญหาของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น"

อาทิตย์ที่ 8 กุมภาพันธ์ 2547 ช่วงเช้าเป็นการอภิปรายหัวข้อ "ข้อสังเกตเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น" โดย วิทยากร อ.ปฐมฤกษ์ เกตุทัต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อ.วาที ทรัพย์สิน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต ปัตตานี คุณชีวิสิทธิ์ บุญเกียรติ นักวิชาการประจำศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ร่วมอภิปรายและแสดงความคิดเห็น โดยผู้เข้าร่วมประชุม ช่วงบ่ายเป็นการประชุมหารือหัวข้อ "พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น: ความร่วมมือในอนาคต"

การประชุมครั้งที่ 5 มีพิพิธภัณฑ์และโครงการจัดทำพิพิธภัณฑ์ที่ส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุมดังต่อไปนี้

1. หอวัฒนธรรม โรงเรียนพิชัยรัตนาคาร ต.บางวัน อ.เมือง จ.ระนอง
2. พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านไธยา วัดเวียง ต.ตลาดไธยา อ.ไธยา จ.สุราษฎร์ธานี
3. พิพิธภัณฑ์วัดเขาสวรวรณประดิษฐ์ ต.คอนสัก อ.คอนสัก จ.สุราษฎร์ธานี
4. พิพิธภัณฑ์ปลาหิน (คุณกิตติ สีนอุดม) ต.คอนสัก อ.คอนสัก จ.สุราษฎร์ธานี
5. หอวัฒนธรรมบ้านละไม วัดละไม อ.เกาะลพบุรี จ.สุราษฎร์ธานี
6. ศรีธรรมราชพิพิธภัณฑ์สถาน วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช

บรรยากาศการประชุมเครือข่ายเพื่อการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น
(ภาคใต้)

๗ - ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ณ โรงแรมแกรนด์ปาร์ค จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้เข้าร่วมประชุมเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา

7. พิพิธภัณฑ์บ้านหนังตะลุงสุชาติ ทรัพย์สิน ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช
8. พิพิธภัณฑ์วัดเขาขุนพนม วัดเขาขุนพนม อ.พรหมคีรี จ.นครศรีธรรมราช
9. วัดมัญฉิมลดาาราม ต.ทอนหงส์ อ.พรหมคีรี จ.นครศรีธรรมราช
10. วัดพรหมโลก อ.พรหมคีรี จ.นครศรีธรรมราช
11. วัดหลวงครุ อ.พรหมคีรี จ.นครศรีธรรมราช
12. พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นวัดนารายณิการาม ต.เหล อ.กะปง จ.พังงา
13. พิพิธภัณฑ์วัดคลองท่อม ต.คลองท่อมใต้ อ.คลองท่อม จ.กระบี่
14. พิพิธภัณฑ์เหมืองแร่ ศูนย์อนุรักษ์มรดกท้องถิ่นบ้านกะทู้ โรงเรียนบ้านกะทู้ อ.กะทู้ จ.ภูเก็ต
15. พิพิธภัณฑ์สังฆรักษ์ (เพิ่ม) วัดเขียนบางแก้ว อ.เขารีย์สน จ.พัทลุง
16. ศูนย์วัฒนธรรมบ้านตะโหมด ต.ตะโหมด อ.ตะโหมด จ.พัทลุง
17. พิพิธภัณฑ์มรดกพื้นเมืองตำบลนาหมื่นศรี กลุ่มทอผ้านาหมื่นศรี ต.นาหมื่นศรี อ.นาโยง จ.ตรัง
18. พิพิธภัณฑ์ห่อมะรงค์ ต.บ่อทราย อ.เมือง จ.สงขลา
19. พิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
20. พิพิธภัณฑ์สถานวัดพะโคะ ต.ชุมพล อ.สทิงพระ จ.สงขลา
21. พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านละงู เทศบาลตำบลละงู อ.ละงู จ.สตูล
22. พิพิธภัณฑ์พระเทพญาณโมลี อ.เมือง จ.ปัตตานี
23. โครงการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปะการทำกริชรามัน กลุ่มทำกริชบ้านบาสุกาสุวิะ ต.ตะลีะเหลอ
อ.รามัน จ.ยะลา

- ภาคผนวก 4 -

**บันทึกการประชุม
เตรียมข้อมูลเพื่อการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น
(ฉบับสังเขปความ)**

ภาคกลาง-ตะวันตก

บันทึก (ฉบับสังเขปความ)
การประชุมเครือข่ายเพื่อการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น
(ภาคกลาง – ตะวันตก)
26 - 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2546
โรงแรมริเวอร์ จังหวัดนครปฐม

วันเสาร์ที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2546

กล่าวชี้แจงวัตถุประสงค์การจัดประชุม

โดย ดร.ปรีดา เจลิมนเฝ้า กอนันตกุล (ผู้อำนวยการศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร)

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรมีความสนใจพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอย่างมาก สิ่งที่เราจะทำใน 6 เดือนนับจากนี้ คือ จัดประชุมแบบนี้ตามภูมิภาคต่าง ๆ 5 ครั้ง โดยครั้งนี้เป็นครั้งแรก เราจะเรียนเชิญท่านที่อยู่ในวงการพิพิธภัณฑ์ ท่านที่สนใจจะทำพิพิธภัณฑ์ บางส่วนจะเป็นอาจารย์วิทยากรมาประชุมหารือกัน สำหรับ 2 วันนี้ วันแรกเราจะไปดูพิพิธภัณฑ์ 4 แห่งในจังหวัดนครปฐม เพื่อดูวิธีการจัดแสดง ดูว่าพิพิธภัณฑ์เกี่ยวข้องกับชุมชนอย่างไร

คำถามที่ศูนย์ฯ อยากทราบจากการประชุมหารือร่วมกันในครั้งนี้ก็คือ

1. พิพิธภัณฑ์ที่ท่านดำเนินการมาหรือกำลังจะดำเนินการ มีเรื่องราวความเป็นมาอย่างไร เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทยซึ่งมีอยู่มากแต่เป็นที่รู้จักกันในวงแคบ และนำไปสู่การสร้างฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในอนาคต

2. ทราบความคิดเห็นว่าพิพิธภัณฑ์ต้องการความร่วมมือและความช่วยเหลืออะไรบ้าง แม้ว่าศูนย์ฯ จะไม่มีกำลังสนับสนุนด้านการเงิน แต่ก็สามารถที่จะสนับสนุนทางวิชาการได้ในรูปแบบ อาทิเช่น สนับสนุนให้ท่านวิจัยเกี่ยวกับเรื่องชุมชนท้องถิ่น เพื่อที่จะนำเรื่องราวเรื่องที่นำเสนอในท้องถิ่นของท่าน ประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นของท่าน หรือว่าเรื่องสำคัญในชุมชนของท่าน มาช่วยทำให้การจัดแสดงมีความน่าสนใจมากขึ้น หรือเรื่องราวที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตในชุมชน ซึ่งอันนี้เราอาจจะมีการร่วมมือทางมนุษยวิทยา หรือว่ามีวิธีการทางมนุษยวิทยาที่จะช่วยกันหาหรือได้

หรือถ้ามีปัญหาทางด้านการจัดการ เช่น เรื่องทะเบียน การนำชม หรือการบริหารจัดการต่าง ๆ อันนี้เราก็อยากจะรับทราบเพื่อที่จะนำไปคิดต่อว่าโครงการที่เราจะจัดทำต่อไปควรจะออกมาในรูปแบบใด

3. เรื่องที่สามก็คงอยากรู้จะให้พวกเราได้รู้จักกัน คล้าย ๆ มีเวทีที่เราจะได้รู้จักกันเป็นเครือข่ายของผู้ที่สนใจพิพิธภัณฑ์ มาร่วมกันคิดว่าทิศทางของพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในอนาคตจะเป็นอะไรได้บ้าง ในรูปแบบใดได้บ้าง

ข้อสั้น ๆ เพียงเท่านี้ก่อน วันนี้พวกเราก็ยังมากันไม่หมด บางส่วนก็จะไปพบที่พิพิธภัณฑ์ที่เราจะไปชม บางส่วนก็จะตามมาสมทบทีหลัง หรือมาพรุ่งนี้ เราคงเริ่มไปก่อนได้เพื่อไม่ให้เสียเวลา

เนื่องจากยังไม่รู้จักกัน ขออนุญาตใช้เวลาช่วงเช้าอันนี้แนะนำตัวสั้น ๆ จะได้รู้จักกัน ดิฉันขออนุญาตแนะนำทางฝ่ายเจ้าภาพก่อนก็แล้วกัน ก็จะมีคนสำคัญคือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย หรือ สกว. ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนการจัดประชุมครั้งนี้ และครั้งอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นต่อจากนี้ วันนี้มีตัวแทนมา 2 ท่าน คือ คุณปัทมากร คติธรรมนิธย์ และคุณพรทิพย์ ลิ้มประสิทธิ์วงศ์

บุคคลที่สำคัญอีกท่านคือ คุณชำนาญ ส่งแสงทอง จากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ เป็นผู้ที่มีความชำนาญมาก ในการดูแลชมรมเพื่อนพิพิธภัณฑสถานแห่งประเทศไทย แล้วก็ช่วยเราอย่างมากในการประสานงานกับพิพิธภัณฑสถานต่าง ๆ ในการ จัดการประชุมครั้งนี้ นอกจากนั้นก็จะมีเจ้าหน้าที่ของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร คุณวิมาลา ศิริพงษ์ เป็นรอง ผู้อำนวยการของศูนย์ฯ ดิฉันลืมนำชื่อตัวเอง ดิฉันชื่อ ปรีดา เจริญเผ่า กอนันตกุล เป็นผู้อำนวยการศูนย์ฯ

นอกจากนี้ก็มีนักวิชาการอีก 3 ท่าน คือ อาจารย์อภิญญา บัวดวง จากมหาวิทยาลัยมหิดล ท่านสอน ทางด้านพิพิธภัณฑศึกษา อาจารย์ปฐมฤกษ์ เกตุทัต จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่านสอนเรื่องพิพิธภัณฑ เหมือนกัน อาจารย์สมรณี แสงรุจิ สอนเกี่ยวกับเรื่องพิพิธภัณฑแล้วก็การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม อาจารย์ นลินี ต้นธวณิช จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เหมือนกัน เป็นผู้สนใจพิพิธภัณฑ มานั่งสังเกตการณ์

ขอเรียนเชิญที่เหลือช่วยกรุณานำตัวเองว่ามาจากที่ไหนกันบ้าง

มยุ อำนวย พิพิธภัณฑวัดหนองขาว จังหวัดกาญจนบุรี

อุบล อำนวย พิพิธภัณฑวัดหนองขาว จังหวัดกาญจนบุรี

พิศาล บุญผูก พิพิธภัณฑพื้นบ้านชาวมอญ เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

สอาด พรหมอินทร์ พิพิธภัณฑพื้นบ้านวัดม่วง จังหวัดราชบุรี

วรัทยา อาชีวกุลมาศ บริษัท เด็ท เดอะ วิชั่น จำกัด จังหวัดนนทบุรี

พิพิธภัณฑทั้งภาครัฐแล้วก็เอกชน วันนี้เลยอยากเข้ามาได้รู้จักกันแล้วก็เมื่อมีอะไรได้ช่วยเหลือกัน

รุจิรา เขาวรรณ พิพิธภัณฑจันเสน จังหวัดนครสวรรค์

อ.นุศล ร่มภูนิช ประธานชมรมเพื่อนพิพิธภัณฑ จังหวัดนครปฐม

ชำนาญ ส่งแสงทอง พิพิธภัณฑหุ่่งไทย จังหวัดนครปฐม

เชิดชาติ นิธิบุญโร พิพิธภัณฑห้วยเจียวเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสมุทรปราการ

สมใจ โลหะพูนตระกูล มหาวิทยาลัยห้วยเจียวเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสมุทรปราการ

ถนนม คงยิ้มละมัย พิพิธภัณฑโรงเรียนเขาย้อยวิทยา จังหวัดเพชรบุรี

จารุภัทร จุลลาลี พิพิธภัณฑชุมชนคลองภูมิ เขตยานนาวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

สอาด ทายาพัตร พิพิธภัณฑพระพุทธรูปดินเผา วัดกลางบางแก้ว

พระอุดม อุดมโม พิพิธภัณฑสถานวัดเกาะ จังหวัดเพชรบุรี

วันชัย พูนเพิ่มพันธุ์ ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ข่าวสดประจำจังหวัดนครปฐม มาในนามของผู้ช่วยฝ่ายประชาสัมพันธ์

สัมพันธ์ชมรมเพื่อนพิพิธภัณฑแห่งนครปฐม

พรศิริ บุรณเขตต์ พิพิธภัณฑพื้นบ้านจำทวี จังหวัดพิษณุโลก

ต่อจรัส พงษ์สาลี นักศึกษาปริญญาเอกจากพิพิธภัณฑชาติพันธุ์วิทยา โอซาก้า ประเทศญี่ปุ่น

ไพฑูรย์ เปลาวัฒน์ พิพิธภัณฑภูมิปัญญาชาวบ้าน โรงเรียนคลองพิทยาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร

สุรีย์ สายรวมญาติ พิพิธภัณฑภูมิปัญญาชาวบ้าน โรงเรียนคลองพิทยาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร

พวกเราที่มาก็หลากหลายทั้งจากจังหวัดต่าง ๆ ส่วนมากก็มาทำงานพิพิธภัณฑหรือเกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ แล้วก็ยังมีผู้สื่อข่าวบ้าง มีเอกชนที่สนใจเรื่องงานพิพิธภัณฑ คิดว่าขณะนี้คงต้องร่วมมือกันหลายฝ่ายในการที่จะพัฒนา พิพิธภัณฑ จริง ๆ แล้วมีอีกเรื่องหนึ่งที่ต้องขอความกรุณาจากทุกท่านก็คือว่า หากในบริเวณที่ท่านมา ไม่ว่าจะใน

จังหวัดหรือในท้องถิ่นอำเภอต่าง ๆ อาจจะมีองค์กรอื่นหรือว่าพิพิธภัณฑ์อื่นที่สนใจจะร่วมในเครือข่ายของเราแล้วก็ทำงานร่วมกันต่อไป ขอความกรุณาช่วยบอกชื่อให้กับเราด้วย ครั้นนี้เราก็อาศัยคุณชำนาญช่วยบอกว่ามีพิพิธภัณฑ์อยู่ที่ไหนบ้าง มีใครที่เราควรจะเชิญมา แต่ว่าท่านที่มาก็คงจะมีประสบการณ์ มีความรู้ที่จะช่วยแนะนำเราได้ ต่อจากนี้เราก็จะออกเดินทางไปชมพิพิธภัณฑ์ในจังหวัดนครปฐม

เดินทางไปชมพิพิธภัณฑ์วัดท่าพูด พิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตชาวนาไทย บ้านลานแหลม พิพิธภัณฑ์วัดสุขวัฒนาราม พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดสำโรง พิพิธภัณฑ์วัดกลางบางพระ และพิพิธภัณฑ์วัดบางพระ

ภาคกลางคืน : วันเสาร์ที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2546

เล่าประสบการณ์การทำพิพิธภัณฑ์ โดยผู้เข้าร่วมประชุม

ดร.ปริตตา เจลิมเผ่า กอนันต์กุล

ช่วงนี้ขอให้แต่ละท่านเล่าประสบการณ์ว่าเป็นอย่างไรจากที่ได้ดูไปพิพิธภัณฑ์ 4 – 5 แห่ง ในวันนี้ ท่านมีความคิดอย่างไร หรือพบว่าปัญหาของท่านเองคล้ายคลึงกับที่เราไปดู หรือเกิดความคิดอะไรที่จะไปทำต่อ พุ่งนี้ท่านอาจารย์ศรีศักดิ์ก็จะมา คงจะมีเรื่องที่จะหารือกันในรายละเอียดต่อไปได้อีก หรืออาจเป็นประเด็นคำถาม อย่างเช่น มีท่านหนึ่งบอกว่าสิ่งที่ต้องการคืออยากจะทำทะเบียน ทั้งหนังสือในห้องสมุดแล้วก็ทะเบียนสิ่งของ แล้วก็ถามเกี่ยวกับเรื่องการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งอันนี้คุณย่า ก็อาจจะเอาไปคิด แล้วเราอาจจะช่วยจัดเป็นการอบรม แนะนำโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้ทำทะเบียนแบบง่าย ๆ ที่คนธรรมดาทุกคนใช้ได้

เริ่มจากขอให้แต่ละท่านช่วยกรุณาเล่าให้ฟังหน่อยว่า พิพิธภัณฑ์ที่ท่านทำอยู่มีลักษณะอย่างไร หรืออาจจะเปรียบเทียบกับที่เราเห็นวันนี้ว่าเป็นอย่างไร

พระครูถาวรกาญจนนิมิตร เจ้าอาวาสวัดหนองขาว จังหวัดกาญจนบุรี

กลางวันนี้อาตมาไม่ได้ร่วมเดินทางไปด้วย ที่หนองขาวมีสื่อเข้าไปช่วยขยายผลด้านงานพิพิธภัณฑ์และงานวัฒนธรรมค่อนข้างสูง วันนี้ดีใจว่าการจัดประชุมครั้งนี้เป็นการที่ให้คณะทำงานพิพิธภัณฑ์ได้มีโอกาส มีประสบการณ์ได้เห็นหลาย ๆ ด้าน หลาย ๆ มุม

ส่วนที่หนองขาวเองก็คงจะต้องยึดหลักของอาจารย์ศรีศักดิ์ว่า พิพิธภัณฑ์ของหนองขาวเป็นพิพิธภัณฑ์ชีวิต เคยบอกกับคณะทำงานทุก ๆ คนว่า พิพิธภัณฑ์หนองขาวยังไม่เสร็จ ขณะเดียวกันนั้นกิจกรรมของหนองขาวก็ฟื้นฟูขึ้นมาอย่างมากมาย อย่างช่วง 3 เดือนที่จะผ่านไป ก็จะถึงวันออกพรรษามีกงานออกพรรษา มีงานกฐินแห่ด้วยเกวียน ปีพายุและตะโพนแห่บนเกวียน เอาเครื่องใคร่เครื่องบริหารแห่ปีนี้เป็นปีที่ 2 แล้ว เคยทำทีหนึ่งแล้วก็เว้นไป แต่ช่วงนี้จะทำ 3 ปีติดต่อกัน พอถึงช่วงเดือน 12 โกลั ๆ จะหมดกฐินก็จะมีเทศน์มหาชาติ มีขบวนแห่เทศน์มหาชาติ แล้วก็จะมีการขบวนช้าง ขบวนม้าในเทศน์มหาชาติด้วย อันนี้ก็เป็นอีกมุมหนึ่งของงานพิพิธภัณฑ์ของหนองขาว

เราเคยไปดูงานที่จันทบุรี ก็พยายามติดตามว่ามีกิจกรรมอะไรออกมาทางสื่อบ้างก็ไม่ค่อยได้ติดตามชัดเจน แต่วันนี้ได้ดูหนังสือก็เห็นว่า ตอนนี้นั่งไปสู่ประชาชนอย่างแท้จริงแล้ว ให้เด็กเข้ามาสนใจเรื่องพิพิธภัณฑ์เรื่องประวัติศาสตร์อะไรต่าง ๆ

พิพิธภัณฑ์ที่ไปดูไปชมส่วนใหญ่แล้วจะเป็นรูปพิพิธภัณฑ์ที่คล้ายคลึงกัน ไปเดินดูสิ่งของต่าง ๆ เช่นนี้เป็นต้น พิพิธภัณฑ์ที่หนองขาวย้าที่อาจารย์ศรีศักดิ์ว่าเป็นพิพิธภัณฑ์ชีวิต เรามีวิทยากรท้องถิ่น วันนั้นก็มาประมาณ 3 - 4 ท่าน ช่วงเสาร์ อาทิตย์ เราจะมีแขกประจำ อาตมาไม่อยู่เขาก็ทำงานกันได้ เรามีคณะทำงาน จริง ๆ แล้วขอให้ทุกพิพิธภัณฑ์พยายามมีเอกลักษณ์ในตัวเอง พยายามดึงอะไรที่มันชัดเจนขึ้นมาเป็นตัวตั้งแล้วทำงานติดตามผลในตัวของเราเองให้เกิดความดึงดูดจนหลาย ๆ สื่อสนใจ ก็จะเป็นตัวขยายผลให้คนมาเที่ยวชม พอมีคนมาเที่ยวชมก็จะเป็นกำลังใจให้กับคณะทำงานให้กับคนงานที่จะได้บุกเบิกงานต่อไป ก็คงขอไว้เพียงเท่านี้ก่อน ใครสนใจหรือว่ามีข้อสงสัยอย่างไร อาตมายินดีที่จะถ่ายทอดให้

อาจารย์รุจิรา เชาว์ธรรม พิพิธภัณฑ์จันเสน จังหวัดนครสวรรค์

พิพิธภัณฑ์แห่งนี้เกิดจากแนวคิดของพระครูนิสัยจรรย์คุณ ประมวลว่าอยากให้มียี่สิบเอ็ดของท่าน ต่อมาได้ขยายแนวคิดและประสานงานกับมหาวิทยาลัยศิลปากร

สืบเนื่องจากอาจารย์นิจ นิญจิระนันท์ ศึกษาภาวถ่ายทางอากาศแล้วไปเห็นเมืองโบราณจันเสน จึงนำไปสู่การสำรวจและการขุดค้นทางโบราณคดีในปี พ.ศ. 2509 หลังจากนั้นเรื่องของจันเสนก็ถูกเผยแพร่ออกไปจนเป็นที่รู้จัก

พิพิธภัณฑ์จันเสนเริ่มสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2532 สร้างเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2542 ท่านเจ้าอาวาสคำว่าจะสร้างที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ จึงสร้างอาคารนี้ขึ้นมา เป็นบูรณาการระหว่างคนในท้องถิ่นกับองค์กรต่าง ๆ ที่ช่วยสืบสาน แล้วก็สร้างเป็นพระมหาธาตุเจดีย์ศรีจันเสน ออกแบบโดยอาจารย์วันดา หึงสุนทร ขึ้นบนสุดบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ชั้นตรงกลาง 2 ชั้น เป็นที่ประกอบพิธีสงฆ์ ชั้นล่างสุดเป็นที่ประดิษฐานรูปหล่อพระครูนิสัยจรรย์คุณ (หลวงพ่อดิด) พื้นที่ส่วนที่เป็นโพรงรอบนอกทำเป็นพิพิธภัณฑ์ ใช้ทุนสร้างประมาณ 40 ล้านบาท ด้วยบารมีหลวงพ่อดิดทำให้หาเงินได้มาก ในการสร้างพิพิธภัณฑ์เราต้องเหนียวแน่นกับนักวิชาการที่ชี้แนะแนวทางตามหลักวิชาการสากล

เรามีกรรมการพิพิธภัณฑ์ มีการประชุมบอร์ดบริหารทุก 2 เดือน มีการประชุมประจำปี

ถ้าไม่มีพิพิธภัณฑ์ คนก็ขายผ้าไม่ได้ พิพิธภัณฑ์จันเสนเปิดให้เข้าชมโดยไม่เก็บสตางค์ เราคิดว่าเป็นการโชคดีที่เราไม่มีคูปองเด็กนำชม คนที่มาร่วมเห็นการทำงานของเราก็เลยหยิบแบงค์ห้าร้อยแบงค์พันให้ ที่นี้มีทัวร์มาลงบ่อย

ถ้ามีการสัมมนาเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ เราต้องส่งคนไปร่วมประชุมทุกงานแล้วกลับมาเล่าให้กันฟังว่าไปฟังอะไรมาบ้าง อย่างน้อยทุก ๆ 2 ปี ต่อครั้ง

เรามีกลุ่มทอดผ้า กลุ่มธรรมเรารักจันเสน มีการฟื้นฟูประเพณี มีการปฏิรูปการศึกษาเข้ามา

โครงการในอนาคต คิดว่าจะเปิดโรงสีเก่าให้เป็นพิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง แต่ปัจจุบันยังมีปัญหาเรื่องกรรมสิทธิ์ หลวงพ่อดิดท่านมองไปไกลแล้วแต่ชาวบ้านยังตามไม่ทัน

กำลังริเริ่มโครงการนั่งรถไฟไปเที่ยวจันเสน ทำได้แค่นี้เราก็เอาแค่นั้น

อาจารย์ไพฑูรย์ เปลาวัฒน์ โรงเรียนคตองพิทยาลงกรณ์ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

มีพิพิธภัณฑ์ปี พ.ศ. 2541 ผู้อำนวยการมอเงินการณโกล เห็นว่ามีคนในท้องถิ่นมีข้าวของที่อยากยกให้โรงเรียน ก็เลยจัดเป็นพิพิธภัณฑ์ขึ้นมา มีคุณญาณเดช ทองสีมา มาเปิด

พิพิธภัณฑ์แห่งนี้เป็นพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาชาวบ้านแห่งแรกในกรุงเทพมหานคร อีกที่หนึ่งที่น่าสนใจมาก คือ พิพิธภัณฑ์วัดบางกระบือ

ของในพิพิธภัณฑ์โรงเรียนคลองพิทยาลงกรณ์ เป็นเครื่องมือจับสัตว์น้ำ เพราะเป็นพื้นที่ติดทะเล เป็นเขตเดียวของกรุงเทพมหานครที่ติดทะเล และมีป่าชายเลน

แถวนี้เชื่อว่ามีลำเกลือ ก็เลยมีถ้วยชามมาก ชาวบ้านช่วยกันงมแล้วเอามาฝากให้โรงเรียน นอกจากนี้ ชาวบ้านยังช่วยกันงมหักเซตยกขึ้นมาให้พื้นน้ำ มีศาลพันท้ายนรสิงห์ของจริง มีนกเป็ดน้ำ นกกาน้ำ มาอยู่แถวนี้ มากมาย

อาจารย์ถนอม คงอัมมะมัย โรงเรียนเขาอ้อวิทยา จังหวัดเพชรบุรี

เป็นศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำแห่งเดียวในโลกที่สมบูรณ์ เคยไปเห็นที่เวียดนาม ที่นั่นเขาเอาไว้หลายเผ่า แต่เขาย้อยวิทยา เด็กของเราเป็นไทยทรงดำคอนโรงเรียน เก็บรวมทุกอย่างมาไว้ที่โรงเรียน เปิดเป็นทางการปี พ.ศ. 2539

จัดทำโดยไม่มีหน่วยงานไหนมาสนับสนุน เปิดมาหลายปีไม่เคยมีใครเชิญมาอย่างนี้

มีคหบดี คุณแม่บุญรวม เสนาดีชัย บริจาคมา 100,000 บาท แล้วก็คหบดีจากกรุงเทพฯ บริจาคให้ 300,000 บาท

มีคนมากมายบริจาคของให้ แต่เดี๋ยวนี้เราไม่บริจาคแล้ว เพราะมันมีราคา

เรายังข้องใจว่าทำไมเขาเชิญเรา ตั้งมาหลายปีไม่เคยได้มา รู้สึกภาคภูมิใจที่ได้มาวันนี้ อยากจะเชิญภูมิปัญญาไทยทรงดำ ส่วนใหญ่เด็กที่เรียนจบไปเขาไม่อยากให้ใครรู้ว่าเราเป็นลาว แต่ดิฉันเป็นลาวแอดทิฟ สอนเด็ก จากสามร้อยกว่าคนเป็นคนเป็นคน เป็นไทยทรงดำคนแรกของคนจบปริญญาตรี

บ้านดิฉันถือว่าเป็นประวัติศาสตร์ เป็นพิพิธภัณฑ์เถื่อนชื่อ “พิพิธภัณฑ์บ้านถนอม” ชื่อไก่เลย ต้องไปจดอะไรอย่างไรฉันไม่รู้ ฉันจะตั้งของฉัน เขาว่าตั้งได้

คุณพิศาล บุญผูก พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านชาวมอญเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ผมทำ “พิพิธภัณฑ์มอญดำเถื่อน” แรกเริ่มต้องการให้ชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้นมา ก็เลยต้องหาสิ่งที่เขาหวงแหนขึ้นมา ไทยหรือมอญก็เหมือนกันคือ มีความภาคภูมิใจตรงนี้ ก็เลยยก “วิถีชีวิตชาวมอญ” และ “เครื่องปั้นดินเผา” ขึ้นมา เพราะขนาดตราประจำจังหวัดยังใช้ “เครื่องปั้นดินเผา” เป็นสัญลักษณ์รูป “หม้อน้ำลายวิจิตร”

การทำพิพิธภัณฑ์เป็นปัจจัยหนึ่งในการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม ก็ได้ศูนย์วัฒนธรรมของนนทบุรีเป็นผู้ช่วยในการทำกิจกรรมกับชาวบ้าน

ของที่เก็บแยกเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มสิ่งของของวัด อยู่ที่วัดปรมย์ยิกาวาส วัดแห่งนี้บูรณะใหม่ในสมัยรัชกาลที่ 5 พระองค์ทรงสร้างวัดนี้ให้ท่านยาย (เสด็จกรมพระสุทธาสินีนาฏประยูร) ที่เลี้ยงทั้งมารดาท่านและตัวท่านมา

ที่วัดปรมย์ยิกาวาสมีหัตถ์ของพระองค์รูปทรงม้า ฯลฯ ทางวัดมีของมีค่ามากแต่ไม่รู้ว่ามีค่าอย่างไร บางทีเด็กก็เอามาเล่นหรือดัดแปลงจนเสียหายหมด เช่น เปลี่ยนด้ามงาออกไปจากตาลปัตรพระราชทาน

มีคู่ใบหนึ่งปีคือนาน ช่วงฉลองวัดครบ 100 ปี พอเปิดตู้เจอ “พัชรอง” เทียบ เป็นรองดี ๆ ทั้งนั้น พัชรองในงานพิธี พระราชพิธีสำคัญต่าง ๆ มากมาย ซึ่งวัดไม่รู้คุณค่า แต่พอเห็นคุณค่าก็ไม่มีคนทำ ทุกวันนี้ก็ดีขึ้นกว่าแต่ก่อน แต่ก็ยังเป็นห้องเก็บของอยู่

ต่อมาเริ่มไปเก็บที่บ้านตนเอง ตอนแรก ๆ ของอะไรเก่า เราเก็บหมด ทำเหมือนอย่างที่คุณเอนกว่า “เก็บวันนี้ พรุ่งนี้ก็เก่า” ต่อมาก็ได้ข้อคิด ถามตัวเองว่า “เอกลักษณ์ของตัวเองคืออะไร” ก็เลยให้ที่วัดเป็นที่เก็บของวัดและราชวงศ์ ส่วนที่บ้านผมเก็บของที่เกี่ยวกับชนชาติ ก็เลยเก็บเครื่องปั้นดินเผา และเอกสารราชวงศ์เกี่ยวกับชาวมอญ ผมใช้ชื่อว่า “กวานฮาม่าน” เป็นภาษามอญแปลว่า หมู่บ้านโง่งอแง อ่านออกเสียงว่า “กวาน – เค – ม่าน” เคยได้รับคัดเลือกจากสถาบันสมิทธินิพนธ์ไปจัดแสดงที่สหรัฐอเมริกาอยู่เป็นเดือน

มีเบื้องหลังนึกหนึ่งว่าทำไมเราอีกเรื่องนี้ขึ้นมา ประมาณปี พ.ศ. 2530 – 2531 มหาวิทยาลัยศิลปากรเคยทำปฏิทินตั้งโต๊ะ มีรูปเครื่องปั้นดินเผาชิ้นหนึ่งที่ไปจากบ้านผมไปอยู่ที่เชียงใหม่เป็นรูป “หมอน้ำลายวิจิตร” แต่บรรยายภาพว่าเป็น “โกศบรรจุกระดูก” เราก็เลยคิดว่าไม่ได้แล้ว ต้องพยายามลบภาพนี้และทำให้คนเข้าใจ ซึ่งเดี๋ยวนี้ก็ไม่มีปัญหาแล้ว

ฝ่าหมอน้ำลายมียุคแหลมซ้อนขึ้นไปเป็นชั้น ๆ แสดงถึง “ฐานะ” หรือ “ระดับชั้นสูงต่ำ” ของคนที่เราจะเอาไปให้คนไม่รู้ก็เลยคิดว่าเป็นโกศบรรจุกระดูก

ปัญหาที่เราเกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์ รวมทั้งที่บ้านบางกระดี่ซึ่งเหมือนพี่น้องกัน มีเด็กคนหนึ่งมาอยู่ที่บ้านผม เราล้างสมองก็เลยได้เรื่อง ที่บางกระดี่มีเรือเยาะน่าจะจัดเรื่องนี้ คนที่ทำก็เลยไปจัดที่บ้านเขา อนาคตจัดเสร็จก็จะเอาไปที่วัด

คนทำพิพิธภัณฑ์ก็หวานอมขมกลืนกันทั้งนั้น เราอยากให้พิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิตชีวา ที่เป็นอยู่มันหล่อเหี่ยว คนไม่กล้าเข้า อยากจะให้อันมีชีวิตแท้จริง คนที่มานั่งอยู่ที่นั่นก็หัวอกเดียวกัน มันหลงไหลซะแล้ว รักซะแล้ว จะว่าบ้าก็ยอมรับ

เรื่องที่เรากำลังวิตกกังวลก็คือ เรื่องที่เป็นนามธรรม อย่างเพลงพื้นบ้าน วรรณกรรมที่เราไม่สามารถจับมายัดใส่ตู้ไว้ได้ เราก็วิตกว่ามันจะนับถอยหลังรอวันจบหรือเปล่า หรือถ้าสืบทอดก็อาจจะไม่ลึก เพราะภาษาอาจจะไม่ลึกพอ

พระครูถาวรกาญจนนิมิตร พิพิธภัณฑ์บ้านหนองขาว จังหวัดกาญจนบุรี

ที่ผ่านมาเราทำไปข้างหน้าอย่างเดียวโดยไม่ได้ทบทวนอดีต ที่หนองขาวเราก็ทำหลายอย่าง เช่น จัดแสดง “ภาพเก่าเล่าอดีต” ซึ่งก็ได้รับคำชมมาก ตอนนี้พูดถึงกระทรวงวัฒนธรรม เราก็คิดว่าจะเกาะไปกับตรงนี้ ทุก ๆ ที่ก็มีปัญหา งานของเราคือ การแก้ปัญหา

คุณอัญชิษฐา ตันข้าว สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม

ดิฉันเป็นคนชอบของเก่า แต่ไม่มีความรู้เรื่องนี้เลย แม้แต่หนองขาวก็ไม่เคยไป เคยไปบ้านตามีที่ปากพนัง ไม่รู้จะทำอย่างไรให้คนทางใต้มีเหมือนนครปฐม ดิฉันเป็นคนพัทลุง ดิฉันมาเพราะอยากรวบรวมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในนครปฐมไว้เพื่อเป็นผลงานของตัวเองและใช้ในการศึกษาของเยาวชน

ดร.ปริตตา เจติมเฝ้า กอนันตกุล

กระทรวงวัฒนธรรมก็กำลังพยายามหาทิศทางในการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น แต่ก็ยังไม่ มีบทบาทมากพอ และยังไม่มิติศทาง ซึ่งเราน่าจะต้องถ่ายทอดและรวมพลังกัน ยื่นข้อเสนอที่มีน้ำหนักต่อกระทรวง วัฒนธรรมได้

อาจารย์จารุภัทร จุลสำลี ชุมชนคลองภูมิ เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร

ดิฉันกำลังริเริ่มทำพิพิธภัณฑ์ชุมชนคลองภูมิ อยู่ใกล้ร้านหิ้วปลาช่องนนทรี พวกเราทำสวนน้ำตาล และสวน ลิ่นจี่ที่ขึ้นชื่อลือชามาก ที่รู้จักกันในนามของลิ่นจี่ตรอกจันทร์ จริง ๆ แล้วคือ ลิ่นจี่ของคลองภูมิ เราได้รับทุนสนับสนุน จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ทำวิจัยเรื่องอัตลักษณ์ของชาวคลองภูมิ และรายงานวิจัยใกล้จะ เสร็จแล้ว

แม้จะมีถนนมากขึ้น แต่วัฒนธรรมไม่ได้แยกจากชาวบ้าน ยังคงมีการเชื่อมโยงอย่างดี การเปลี่ยนแปลงทำให้ ชาวบ้านบางส่วนต้องขายที่ดิน ทำให้คลองภูมิต้องเสียพื้นที่สวนไปบางส่วน แต่สวนของดิฉันก็ยังอยู่ ถ้าเจาะลึกลงไป ก็เจอวัฒนธรรมประเพณี คนตรีไทย อาหารการกิน

ชุมชนคลองภูมิหวังว่าจะได้รับความสนับสนุนทางวิชาการ และรูปแบบในการจัดทำพิพิธภัณฑ์ เพื่อให้ กรุงเทพฯ มีพิพิธภัณฑ์ชาวสวนขึ้นมา

คุณพรศิริ บุรณเขตต์ พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจำทวี จังหวัดพิษณุโลก

วันนี้เจอหลาย ๆ ที่ทำให้ได้เห็นตัวอย่าง มองเห็นความอุดมสมบูรณ์ของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นว่ามันเยอะมาก คำถามก็คือ เราจะอยู่อย่างไร ทำอย่างไรคนที่มาดูแล้วกลับมาดูอีก เท่าที่ดูมาวันนี้ทุกที่พูดถึงชาวนา ข้า ๆ กันหมด ทำอย่างไรให้ของที่เรามีอยู่เหมือน ๆ คนอื่นมีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง ให้คนที่มาดูเขาจำได้ เราต้องมีคำอธิบาย เหมือนอย่างตาช้าง ถ้าไม่พอดี จะเรียกว่า ไม่เต็มบาท ไม่เต็มเต็ง ก็คือ ไม่พอดี

เราทำพิพิธภัณฑ์ด้วยจิตวิญญาณ

ผู้คนที่มาชมก็หลากหลาย และเราก็ต้องทนทุกอย่าง ต้องเสียสละตลอดเวลา

คำถามก็คือ ทำอย่างไรจึงจะต่อยอดให้พิพิธภัณฑ์อยู่ได้ สิ่งที่ต้องทำก็คือ

- ฝึกคน
- สร้างสิ่งจูงใจขึ้นมา สร้างวิธีอธิบาย สร้างเอกลักษณ์ สร้างโลโก้ ขึ้นมา

เราเคยรังเกียจการท่องเที่ยวมาก แต่ความเป็นจริงก็คือ พิพิธภัณฑ์จะอยู่ได้อย่างไรถ้าไม่มีตลาด ตัวอย่างเช่น ที่เราทำ “ควาย” จากเศษไม้ในโรงหล่อพระ

เราต้องแยกให้ชัดเจนว่าอะไรควรเก็บ อะไรควรละเว้น มีคนพูดว่า “พ่อดีดี แต่ลูกก้าง” พอเก็บตลาด ผล พลอยได้คือ คนเห็นคุณค่า จากที่เคยมาแหวะเข้าห้องน้ำ พอเราเก็บตลาดเราได้คัดคนที่ไม่เอาจริงออกไป ขณะที่คน ยากคนจนเราก็ให้ชมฟรี คนที่ยอมจ่ายตลาดเข้ามาบางคนมาชมตั้งแต่ยังไม่ได้เปิดจนปิด เอาเงินที่ได้ไปจ้างคนมา รับแขก จ้างนักวิชาการมาค้นคว้า เป็นการเลือกคนเลือกรับและนำมาชมอย่างจำแนก จ้างคนรับแขกมานำชมสำหรับ กลุ่มที่มาอย่างสบายใจ และนำชมเองในกรณีของคนที่ตั้งใจมาชมจริง ๆ

“ของฟรีไม่มีคุณค่าอะไรเลย ... นี่คือนิสัยที่ประสบมา”

การทำพิพิธภัณฑ์อย่าไปพึ่งคน ๆ เดียว เช่น พ่อตาย - ลูกหยุดเพราะเบื่อบุคคล วันนี้อย่างไรได้มาเจอเพื่อน พ่อ ลูก พ่อ หลาน พ่อ เจอคนที่อาบน้ำโองเดียวกัน นานมาก ร้อนมาก ก็มาบอกกัน มาให้กำลังใจกัน

อาจารย์ณัฐกร ชมภูนิช ประธานชมรมเพื่อนพิพิธภัณฑ์ จังหวัดนครปฐม

ที่พูดมาคล้าย ๆ เขามาบอกเราว่า เขากำลังทำเหมือนที่พ่อเขาเคยทำมาแล้ว แล้วก็หวังจะเก็บตัวนะ ผมเก็บของมานานแล้วก็รักจะเก็บ เพราะไม่มีเงินจะทำอะไร ถ้าเราเก็บแล้ววางอย่างที่ไม่ถูกวิธี มันก็ตาย คือมีชื่อและคำอธิบายว่าใช้ทำอะไร คล้าย ๆ ทำให้คนที่ไม่รู้จำได้รู้จัก แต่เพียงแค่นั้นมันไม่ค่อยมีประโยชน์เท่าไร

ท่านรู้ไหมว่า มันมีวิธีศึกษาให้ลึกลงไปกว่านั้นอีก ซึ่งทำได้โดยการศึกษาตามหลักวิชาการว่า “ทำไมจึงเป็นอย่างนี้” “อะไรคือภูมิปัญญาที่อยู่ในนั้น” นั่นคือ สิ่งที่เราควรคิดในขณะนั้น เราสามารถศึกษาให้ลึกลงไปได้

สิ่งเหล่านี้ถ้าชาวต่างชาติมาเห็น เขาสามารถนำไปทำเป็นสินค้าราคาแพงได้ สามารถนำไปพัฒนาต่อได้ เช่น พัฒนาการของ “ตะบันไฟ” ไปเป็น “เครื่องยนต์ดีเซล” หลักการคือ มีคันชักกับลูกสูบที่ตีตมมากอัดอากาศจนร้อนที่ปลายตะบัน และฉีดน้ำมันเข้าไป โดยไม่ต้องใช้หัวเทียน

“หินเหล็กไฟ” หรือ “ไฟซุด” ต้องใช้หินฟรินส์โตน หรือหินดับเบ็ดในภาษาไทย ขณะที่เหล็กก็ใช้เหล็กกล้า เช่น เหล็กตะโบ หลักการทำงานคือ หินครูดเหล็กเกิดประกายไฟไปติดกระบอกนุ่น คือหลักการทำงานเดียวกันกับ “ไฟแช็ค” ถ่านไฟแช็คก็คือ หินชนิดหนึ่ง ฟันเฟืองก็คือเหล็กกล้า และพอมันประกายไฟก็ไปโดนกับไส้ชูปน้ำมัน นี่คือการพัฒนาการจาก “หินเหล็กไฟ” ไปเป็น “ไฟแช็ค” ซึ่งต้องมีการเขียนวิเคราะห์

หรืออย่าง “ตะเกียง” ตอนแรกตะเกียงมีควันมาก พอมีการครอบแก้ว ผลก็คือควันหมด ไม่ค่อยมีควันดำ ขณะเดียวกันก็สว่างมากขึ้น เพราะมีการถ่ายเทอากาศ เมื่อการระบายอากาศดีก็เลยไม่มีควัน เพราะมีการเผาไหม้ที่สมบูรณ์ พัฒนาการต่อไปก็คือ “เครื่องยนต์โรตารี”

ดร.ปริตตา เจลิมนเฝ้า กอนันตกุล

พิพิธภัณฑ์ไม่ใช่คลังเก็บวัตถุ แต่คือคลังความรู้ที่คนรุ่นหลังเปิดมาใช้ได้ไม่มีวันหมด แต่ก็ต้องมีใครสักคนที่เชื่อมโยงความรู้เหล่านั้น และหาวิธีนำเสนอออกมา

คุณวรัทธา อาชีวะกุลมาศ บริษัทเคพี เดอะ วิชวล จำกัด

งานของเราคือ ทำพิพิธภัณฑ์ตามความต้องการของลูกค้าที่ต้องการทำพิพิธภัณฑ์ เคยทำมาหมดทั้งของราชการ ของเอกชน พิพิธภัณฑ์เฉพาะด้าน เช่น พิพิธภัณฑ์ไทยประกันชีวิต ไฮเนเก้น พิพิธภัณฑ์พุทธานุสรณ์

เรามีใบปลิวของเรา การทำพิพิธภัณฑ์ตามโจทย์ ต้องตีโจทย์ให้แตก ต้องทำข้อมูลมากมาย ออกแบบว่าจะนำเสนอด้วยรูปแบบอะไร จึงจะแบ่งพื้นที่วางผังและนำเสนอออกมาได้ จะใช้เทคโนโลยีอะไร เช่น เมื่อคนเดินมาถึง sensor จะจับสัญญาณ และฉายภาพทางวิดีโอ อย่างเช่น โจทย์วันนี้คือ พิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตชุมชนพื้นบ้าน

ปัญหาของพิพิธภัณฑ์ในภาพกว้างเท่าที่สัมผัสมา ได้แก่

1. รูปแบบและการจัดแสดง

ต้องคิดรูปแบบการจัดแสดง ไม่เช่นนั้นจะเหมือนกันหมด เราต้องรู้ว่าจุดเด่นของพิพิธภัณฑ์ของเราคืออะไร แบบไหน และเราจะเน้นตรงไหน ถ้าทำไม่ได้ พิพิธภัณฑ์ก็ไม่ประสบความสำเร็จ

ต้องมีข้อมูลว่า ของนี่คืออะไร ได้มาอย่างไร มีความเป็นมาอย่างไร วิวัฒนาการไปอย่างไร มีข้อมูลลึกและชัดเจน เชื่อมโยงกับยุคสมัยอย่างไร เราต้องต้อออกจากบรรพชนของเรา ไม่ใช่เราล้าหลังหรือเราสมัยใหม่ มิเช่นนั้นจะเป็น “ที่เก็บของ” ไม่ใช่ “พิพิธภัณฑ์”

จะมีการจัดแสดง แบ่งพื้นที่ จัดวางพื้นที่อย่างไร ซึ่งผู้รู้ นักวิชาการ อาจารย์อะไรต่าง ๆ ก็จะเข้ามาช่วยได้ ต้องมีพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรม เพราะปัจจุบันกิจกรรมสำคัญมากสำหรับการเป็นพิพิธภัณฑ์ การจัดนิทรรศการหมุนเวียน เช่น จัดแสดง “กระต่ายชุดมะพร้าว” โยงกับพิพิธภัณฑ์อื่น ๆ เช่น จัดนิทรรศการสัญจรระหว่างพิพิธภัณฑ์ ระหว่างจังหวัด มีกิจกรรมสาธิต เช่น วันนี้สาธิต “การทำกระเป๋” พรุ่งนี้สาธิต “เกรอดเพล” เป็นต้น

2. ปัญหาการบริหารจัดการ

เนื่องจากไม่เคยมีพิพิธภัณฑ์ของตนเอง เห็นว่าทุกที่ที่ต้องเก็บสิ่งต่าง ๆ เพราะมันเป็นจิตวิทยาอย่างหนึ่ง พอเก็บสิ่งต่าง ๆ ก็จะมีค่า

3. ปัญหาการตลาด

เป็นเรื่องที่ต้องทำไปเรื่อยไป ทั้งเรื่องการหารายได้และกิจกรรมเสริม

ในช่วง 5 ปีหลัง พิพิธภัณฑ์กำลังเติบโตอย่างมาก กระแสช่วง 5 ปีที่ผ่านมามันอุ่นหนาฝาคั่ง และในอนาคตอันใกล้นี้ เครือข่ายพิพิธภัณฑ์น่าจะเป็น “unseen in Thailand” แบบหนึ่งได้

4. เครือข่ายพิพิธภัณฑ์จะทำอะไรได้บ้าง

เพราะพิพิธภัณฑ์เดี่ยว ๆ ทำไม่ได้ เป็นเรื่องที่ต้องคิดหรือเครือข่ายเท่านั้นที่จะทำได้

องค์กรด้านรูปแบบ เช่น ดูแลด้านความสวยงาม

องค์กรเพื่อการป้องกันการเอาเปรียบและการกลั่นแกล้ง

องค์กรดูแลเรื่องรายได้ ต่อรองกับภาครัฐ

เรื่องการประชาสัมพันธ์ องค์กรเท่านั้นที่จะทำได้

ณ วันนี้ เป็นจุดเริ่มต้นที่เป็นรูปธรรมที่น่าจะทำให้เกิดขึ้นมาได้และเร่งด่วน ถ้าทำได้ก็จะเข้มแข็งมาก

อาจารย์สัญญา สดล้าเลิศ พิพิธภัณฑ์โรงเรียนวัดไร่จิง จังหวัดนครปฐม

ผมว่าเรากลับชาติมาเกิด ของมันมีค่าถ้าคนรู้ค่า ใครชอบก็ไปเสาะแสวงหาเอาเอง ถ้าไม่มีใครเก็บเอาไว้จะไม่มียะไรหลงเหลือ เมื่อใดที่มีคนเห็นคุณค่า มันก็จะมีค่าขึ้นมา อย่างไรก็ตามก็ต้องรวบรวมเอาไว้ ไมเช่นนั้นเมืองไทยแผ่นดินไทยจะไม่มียะไรเหลือ มันจะไปอยู่ต่างประเทศหมด เรามีส่วนร่วมในการรักษามรดกของชาติ บางคนก็ว่ามางมายอะไรกับเศษอิฐกะลาแตก พวกท่านคงเหมือนผม กลับชาติมาเกิดเพื่อรับใช้แผ่นดิน

วันอาทิตย์ที่ 27 มิถุนายน 2546

ภาคเช้า : สนทนากับวิทยากร

ดร.ปริตตา เจลิมนเฒ่า กอนนันทกุล ผู้อำนวยการศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

วันนี้คงเริ่มจากให้ท่านอาจารย์ศรีศักรและวิทยากรได้เสนอความคิดเห็น และคุยกันว่าจะทำอะไรต่อไป จะร่วมมือกันอย่างไร

รองศาสตราจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม

เรื่องพิพาทกันที่ท้องถิ่นมันมีทั้งต้นและลึก และการเคลื่อนไหวไม่ได้มาจากใครจะทำ แต่มันมาจากสำนักในท้องถิ่น สำนักในเรื่องท้องถิ่นและชาติ มันเป็นปฏิกิริยาโต้ตอบกับการเปลี่ยนแปลงของบ้านเมือง มันไม่ใช่เรื่องเฉพาะตัว เป็นสำนักของคนในรุ่นนั้นในยุคสมัยนั้น คือความโยนหาศูนย์กลาง คือการปลุกสำนักเรื่องท้องถิ่น เป็นเรื่อง "sense of territory" ซึ่งเราเข้าใจไม่ถึง ไม่ถึงถึงเครือข่าย หรือขอบข่ายของคำว่า "ท้องถิ่น" พวกตัวหนอนเขาบอกอย่างไรเราก็ไม่รู้

เราพลาดเพราะไปครอบจากข้างนอกโดยคำว่า "หมู่บ้าน" "ชุมชน" อันนี้มาจากข้างนอก เป็นสายตาของนักเป็นคนละสายตากับหนอน ซึ่ง "คนใน" จะรู้ว่าเขาสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างไร คนที่เขาไปทำบุญ เขารู้ว่าเป็นคนบ้านนั้น เป็นสำนักร่วมจากภายใน เป็นเครือข่ายความสัมพันธ์ เป็นเครือข่าย "ความเป็นท้องถิ่น" และ "ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น" ซึ่งไม่ใช่ขอบเขตกายภาพภาพ เป็นการแรกรายภาพ "หนองน้ำ" "ตำนาน" ร่วมกัน ถ้าเรารู้เรื่อง "ชื่อสถานที่" เราจะเข้าใจ

เราต้องรู้ว่า "พื้นที่นี้คืออะไร" มีพัฒนาการของเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างไร เป็นต้นว่า มีการแต่งงานข้ามพื้นที่ การเอาแรงมาช่วยกัน มีพิธีกรรมร่วมกัน เขาสร้างความรู้อย่างไร เขาจัดการกับสภาพแวดล้อมอย่างไร เขาร่วมกันสร้างประวัติขึ้นมาอย่างไร เขามีวัฒนธรรมร่วมกันอย่างไร

ที่เวียงป่าเป้า อ.สุเทพ มองว่า ท้องถิ่น คือ "territory" ทั้งหมด มีปฏิสังสรรค์ มีความพอเพียง มีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรซึ่งกันและกัน

คำว่า "ชายขอบ" ในท้องถิ่นไม่เหมือนกับที่เรามองจากศูนย์กลาง ในท้องถิ่นเขาไม่ใช่ชายขอบ เขาแรกรัน แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เขาสร้างวิบุรุษร่วมกัน แสดงถึงประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและวัฒนธรรมร่วมกัน

ที่วัดม่วง ตัววัดม่วงบอกถึงเครือข่ายความสัมพันธ์ของสองฝั่งน้ำ ไม่ใช่วัดม่วงอย่างเดียว พิพาทกันที่ท้องถิ่น แม้จะเกิดจากชุมชนใดชุมชนหนึ่ง แต่ต้องสะท้อนการอยู่ร่วมของคนในท้องถิ่น ซึ่งคนที่รู้ดีและอธิบายได้คือคนในท้องถิ่นซึ่งไม่ใช่เรา (นักวิชาการ) ที่เป็นคนนอก

พิพาทกันของราชการ เน้นที่ของมีค่า ของแปลก แต่ไม่ได้บอกอะไรเลย และยังของมีค่ามากยิ่งต้องระวัง เพราะมันหาย เพราะคนชาติมีเยอะ

เราต้องอธิบายความหมาย แต่กระนั้นก็ต้องเริ่มจากวัตถุก่อน เริ่มจากวัตถุที่เขารู้จัก

1. วัตถุทางโบราณคดี

ของที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น แม้ชาวบ้านจะไม่รู้จัก นักโบราณคดีก็บอกอย่าง ชาวบ้านก็บอกอีกอย่าง เราก็อย่าไปเถียงเขาเพราะเรื่อง Myth มันเป็นเรื่องเฉพาะท้องถิ่นที่คนเขาสมมุติร่วมกัน เพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน

มนุษย์มีทั้งเรื่องจริง เรื่องสมมุติ เราสมมุติเพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน เรื่อง "ชื่อสถานที่ (place-name)" จึงสำคัญมาก เพราะมันเป็นตัวเชื่อมโยงสำนักของคน

ที่พิพาทกันที่วัดบ้านซื่อ มีการไปเปลี่ยนชื่อ "พระบาทบัวบก" (ซึ่งคู่กับ "พระบาทบัวบาน") กลายเป็น "ภูพระบาท" ไม่ควรตัดจิตไปเรียกชื่อใหม่ ศาลสถานที่เป็นของเก่าก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่สำคัญ เช่น ที่บ้านท่า บ้านประสาท อุรังคธาตุ พระธาตุนารายณ์เจงเวง

คนในท้องถิ่นเขาไปทำเพราะเขาพยายามที่จะตีความ และเปลี่ยนแปลงความหมาย เราต้องไปดูว่าเขาคิดอะไร และทำอย่างไร และเราต้องรู้ทั้งสองอย่าง ทั้งมุมมองชาวบ้าน และมุมมองของนักโบราณคดีหรือนักวิชาการ

2. วัตถุประสงค์พื้นฐาน

คนในท้องถิ่นเขารู้ว่าทำอะไร และมีประวัติอย่างไร เขารู้คุณสมบัตินั้น ของเหล่านี้แสดงให้เห็นวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น

“สิ่งของ” มีประวัติศาสตร์ 2 จุด คือ

- 1) ประวัติศาสตร์แผ่นดินตรงนั้นที่ชาวบ้านเขาตีความ
- 2) ประวัติศาสตร์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การโยกย้ายถิ่นฐาน

กรมศิลปากรไม่ขานรับที่วัดศรีมหาโพธิ์ สุดท้ายท่านเจ้าอาวาสก็มรณภาพไป

สิ่งที่สำคัญคือ ต้องทำทะเบียน จดบันทึก เพราะเป็นมรดกของท้องถิ่นและชุมชนนั้นโดยตรง เวลาจัดแสดงก็เลือก “ของ” ที่เอามาสื่อความหมายและจัดแสดงเป็นนิทรรศการทั้งนิทรรศการถาวรและชั่วคราว

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นไม่ใช่การปลุกสำนึกของท้องถิ่น แต่เป็นการฟื้นสำนึกของอดีตที่แต่ไหนแต่ไรไม่เคยมีใครพูดถึง

ทุกวันนี้ในท้องถิ่นมีคน 2 กลุ่ม

1. กลุ่มแรกคือ คนเฒ่าคนแก่ พระสงฆ์องค์เจ้า

ซึ่งพูดด้วยง่ายมาก เข้าใจได้หมด ทำได้เลยใน 7 วัน เป็น “ร่างแรก”

2. กลุ่มหนุ่ม ๆ สาว ๆ

พวกนี้บอกว่าเราจะทำเรื่องประชาสัมพันธ์ พวกเอ็นจีโอเอาไปใส่หัวไว้หมด มีกรอบที่ “ลึบ” ตายตัวหมดพูดเท่าไรก็ไม่รู้เรื่อง

เวลานี้ปัญหาคือ เวลาพูดถึงท้องถิ่น ไม่มีการขานรับ เพราะเราไปอบรมเรื่อง “ชุมชน” คนที่เข้าใจแล้วเอาไปใช้ เพราะเป็นเรื่องที่ซับซ้อน จะไปเน้น “ชุมชน” ลอย ๆ ไม่ได้เพราะมันไม่มี บางท้องถิ่นบ้านแต่ป่าชุมชน แม่น้ำลำคลอง ทั้ง ๆ ว่าเป็นแหล่งทรัพยากรร่วม มันคือการอธิบายว่า “อดีต” มันอยู่ด้วยกันอย่างไร และสัมพันธ์กันอย่างไร

เวลาทำพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นต้องมีแกนจากภายใน คนเฒ่าคนแก่ที่พูดกับเขารับรู้และเข้าใจเพราะมีสำนึกตรงนี้อยู่ก่อนแล้ว พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่เกิดขึ้นมาได้ไม่ใช่เพราะกำนันผู้ใหญ่บ้านทำขึ้น แต่เป็นปฏิกิริยาโต้ตอบของคนในชุมชนนั้น แล้วคนรุ่นใหม่หรือคนหนุ่มคนสาวเขาไม่ได้อภิเชษฐ์

นักวิชาการที่เข้าไปไม่ใช่ผู้รู้ เราเอาข้อมูลมาจากเขาแล้วนำเอาข้อมูลนั้นยกขึ้นมาจัดแสดง เป็นองค์ความรู้ที่ท้องถิ่นช่วยกันทำ

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นคือ กลไกอย่างหนึ่งของการสร้างองค์ความรู้และถ่ายทอดความรู้ให้กับคนในท้องถิ่น ซึ่งปฏิรูปการศึกษาในระบบไม่รู้เรื่อง ครูเองก็ไม่รู้ เพราะครูก็มาจากข้างนอก ทำให้ได้เลื่อนชั้นเลื่อนตำแหน่ง “ปฏิรูปการศึกษา” ที่ทำกันอยู่คือการขยายพื้นที่การศึกษาทับเขตวัฒนธรรมซึ่งก็เกิดเป็นปัญหาอีก การตกอยู่ในภาวะที่ต้องถูกประเมินทำให้เกิดความวิตก ไม่กล้าทำและไม่กล้าแสดงออก

เราต้องเคลื่อนไหว และเคลื่อนไหวอย่างมีทิศทาง เพื่อถ่ายทอดให้คนรุ่นหลัง แล้วการศึกษาในระบบจะเข้ามาเชื่อมโยง ทุกวันนี้เราทำพิพิธภัณฑ์ตามแนวคิดของราชการ คือพูดถึงแต่เรื่องเงินและเทคนิคการจัดแสดง ขณะที่เรื่อง “เนื้อหา” ไม่มีเลย เวลาทำพิพิธภัณฑ์ เรามีเท่าไรเราก็ทำไปเท่านั้น

ตามความเห็นของผม จากประสบการณ์ของผม การทำพิพิธภัณฑ์ที่ผ่านมา มันช้ามาก แต่ที่วัดศรีสุทธาวาสพอพูดถึง “ป่าสมุนไพร” เขารู้เลย

เริ่มจากเก็บของไว้ ยังไม่มีเงินทำก็ไม่ใช่เป็นไร เก็บข้อมูลท้องถิ่นเอาไว้ก่อน และทำได้ทันที โดยไม่ต้องไปเน้นที่อาคารพิพิธภัณฑ์ แต่ท้องถิ่นสามารถที่จะ “mark” จุดเอาไว้ก็ได้ อย่างเช่น “ป่าสมุนไพร” ที่วัดศรีสุทธาวาส อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ที่นี้ผมทำมา 5 ปีแล้ว มีต้นไม้ชนิดหนึ่งเป็นยาแก้ท้องเดินที่ญี่ปุ่นมาเอาไปทำยาแล้วจดสิทธิบัตร

พิพิธภัณฑ์อาจเป็นแค่ “ศูนย์รวมข้อมูล” ก็ได้ เราสามารถเคลื่อนไปก่อนเท่าที่ทำได้ เรื่อง “place-name” สำคัญมาก ถ้าเราไม่เก็บรวบรวมตรงนี้ไว้ มันจะสูญหายและพังหมด

การทำพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นต้องการกำลังใจ ต้องมีการให้กำลังใจ ไม่เช่นนั้นก็ฝ่อหมด แล้ว ททท. ทำไม่ได้ เพราะไม่มีความรู้เลย ไกด์คนไทยสู่ไกด์เขมร ไกด์ลาวไม่ได้เลย เราต้องพูดถึงการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่ให้คนท้องถิ่นทำเอง ทำอาหารให้กิน พาไปเที่ยว มีการนำชมและเอาของมาขาย แต่ไม่โลภและเน้นที่คุณภาพและความรู้

ผมทำเป็นซีรีส์ จัดท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แล้วผมก็ไปเป็นวิทยากร ผมพยายามทำอันนี้เป็นโครงการนำร่อง ได้ลูกทัวร์ที่ไม่ใช่ลูกค้าแต่คือเพื่อนร่วมเดินทาง อย่างที่ผมทำคือ

1. ตามรอยวรรณกรรม – เส้นทางนิราศ

เพราะวรรณกรรมคือประวัติศาสตร์สังคม ไปกินอาหารท้องถิ่น

2. ตามรอยพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น “วัดม่วง – ยี่สาร – จันเสน”

ต้องทำอาหารท้องถิ่น มี products เช่น อาหาร สินค้าพื้นเมือง คู่มือพิพิธภัณฑ์

3. ตามรอยเมืองประวัติศาสตร์ (historic city) เช่น เมืองกรุงเทพฯ

กรุงเทพฯ คือ วัฒนธรรมชาวสวน “ลำน้ำโค้ง – แม่น้ำอ้อม”

ถ้ามีคนทำที่เข้าใจและท้องถิ่นขานรับ มันจะมีความเคลื่อนไหว ที่วัดม่วงก็มีปัญหาเพราะราชการไม่ยอมให้ทำอะไร มีคำกล่าวว่า “มอญสิ้นแผ่นดิน แต่ไม่สิ้นชาติ” เพราะเขามีอะไรหลายอย่าง ปัญหาของ “มอญ” คือ ไปโต้แย้งกับนักวิชาการ เขาเป็น “มอญแล่น” “รามัญเทศะ” “สยามเทศะ” ต้องแจ้ง กรณีมอญพลัดแผ่นดิน เขารักษาความเป็นมอญไว้ได้อย่างไร

“คนไทย” เป็นชื่อสมมุติ จริง ๆ ในท้องถิ่นมันมีอีกมาก

เราต้องเคลื่อนอย่างมีทิศทางและจะมีคนขานรับ เป็นงานที่ใหญ่และเหนื่อย ซึ่งต้องอดทน พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจะเป็นตัวเชื่อมจากข้างล่างและภาพกว้าง

สิ่งที่เรียกว่า “action research” จะเกิดขึ้น คนท้องถิ่นเขาทำแล้วเอาไปใช้ เกิดจากประสบการณ์เรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิจัยกับคนในท้องถิ่น อย่าไปล้มมนาทีโรงแรมไปทำเป็นอาศรมอยู่ตามวัด

ดร.ปริตตา เจลิมเผ่า กอนันต์กุล

ปัจจุบันมีช่องว่างเยอะระหว่างคนทำพิพิธภัณฑ์กับคนข้างนอก อยากจะเน้นมากเรื่อง “ความรู้ในท้องถิ่น” ที่เราเห็นคือ “ดอกไม้” ต้องมีทั้งราก ลำต้น มีดิน มีน้ำ กว่าจะเป็นดอกไม้สวย ๆ ที่เราเห็นอยู่ และคนที่รู้จักคือ “คนในท้องถิ่น”

อาจารย์ถนอม คงอึ้งมะมัย โรงเรียนเขาอ้อวิทยา จังหวัดเพชรบุรี

ดิฉันทำด้วยคำว่า “สำนึกเล็ก ๆ” อย่างที่ว่า เคยขายทองลงบาทเอาเงินไปซื้อผ้าถุง ดิฉันเบื่อมากกับคำว่า “ปฏิรูปการศึกษา” พุคถึงภูมิปัญญาลาวโซ่ง ที่บ้านมีของดีแต่ยังไม่เอาใส่ตู้ เพราะถ้าเอาใส่คองหาย เคยวาง “เสื้อยี่” เอาไว้แล้วมันหาย

ดิฉันเป็นไทยทรงดำคนแรกที่เรียนจบปริญญาตรี แลวนั้นเมื่ออุตสาหกรรมเข้าไป วัฒนธรรมมันหาย เด็ก ๆ ไปไหนไม่กล้าแต่งชุดลาวโซ่งเพราะอาย ต้องเอาเสื้อผ้าไปเปลี่ยน พอพระเจ้าอยู่หัวสนใจก็เลยหันมาสนใจกัน เด็กเริ่มร้องเพลงลาว เข้าใจวัฒนธรรมไทยทรงดำ ไม่อายที่จะเป็นไทยทรงดำ เดียวนี้ก็กล้าแสดงออก

อาจารย์แสงอรุณ กนกพงษ์ชัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

เกี่ยวกับเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรม แถบตะวันตกนี้มีเครือข่ายโรงเจ เครือข่ายโบสถ์คริสต์บ้างไหม อย่างที่คลองภูมิ มีเรื่องจิตรกรรมที่วัดของนนทรี อาจจะ让孩子เป็นนักวิจัยไปเก็บข้อมูลท้องถิ่นได้ อยากทราบว่ามีไหม เช่น การไปสัมภาษณ์คนเฒ่าคนแก่

อาจารย์รุจิรา เชาว์ธรรม พิพิธภัณฑสถานแห่งชาตินครสวรรค์

การทำพิพิธภัณฑสถานโรงเรียนอาจจะเป็น “ยาขม” สำหรับใครก็ได้ในสถานที่นั้น อย่างที่จันทบุรี เรามีพิพิธภัณฑสถานที่ทุกคนยอมรับอยู่แล้ว อย่างตัวดิฉันเอง เรื่องทำทะเบียนขอไม่เอาเพราะมันยาก แต่เรื่องกิจกรรมนั้นดิฉันทำได้มาก ทำได้เรื่อย ๆ เพราะชอบ

เป็นต้นว่า ทำแรลลี่ ทัวร์เมืองโบราณ พาไปชมและเล่าเรื่องเมืองโบราณ พาไปดูเรื่องนั้นเรื่องนี้แล้วคุยกัน ตั้งคำถาม - หาคำตอบจากสิ่งที่เห็นว่าเป็นอย่างไร ทำไม ฯลฯ ชักถามเรื่องราวจากผู้ใหญ่ว่าสมัยก่อนเป็นอย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร เมื่อเกิดกิจกรรมแล้วก็ไม่น่าเบื่อ มีคนขอเข้ามาให้เราจัดกิจกรรมให้ เช่น จัดแข่งขันวาดภาพ

อาจารย์อภิญา นัฏสงวณ มหาวิทยาลัยมหิดล

พิพิธภัณฑสถานทั้ง 4 แห่งที่เราไปเป็นที่เก็บเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำนาเป็นต้นว่า แต่จริง ๆ แล้วก็มีความแตกต่างกันในวิถีชีวิตการทำนา เพราะแต่ละที่ก็มีลักษณะทางนิเวศวิทยาที่ต่างกัน เช่น มีพืชพันธุ์ที่แตกต่างกัน บางที่มีต้นเคย มีระบบการจัดการน้ำ ระบบคลอง ลำกระโดง แพรก น่าจะมีการให้ความรู้เสริมเข้าไปได้ เรื่องของคนก็หลากหลายมีลาวโซ่ง ลาวเวียง

เมื่อวานนี้ถ้าเราลองเรือไปจะเห็นวิถีชีวิตของคนในลุ่มน้ำได้เป็นอย่างดี มีโรงสีเก่า ๆ เคยมีการล้าเลียงข้าวตามเส้นทางน้ำ เส้นทางการค้าของคนจีน

“พิพิธภัณฑสถานที่ไม่มีกำแพง” เป็นไปได้ สามารถจัดนำเที่ยวให้เห็นภาพรวมของลุ่มน้ำได้

คุณวรัทยา อาชีวะกุลมาศ บริษัท เด็พ เดอะ วิชวล จำกัด

เราต้องมามองแนวคิดของพิพิธภัณฑสถานว่ามันมีอะไรบ้าง

1. ศูนย์ข้อมูลและคลังเก็บของ ซึ่งมันยังมีอะไรมากกว่านั้น
2. วาง grade ว่ามันเป็นอะไรอยู่และจะพัฒนาต่อไปได้อย่างไร เพราะยังขาดภาพรวมทำให้เห็นไม่ชัดเจน

ดิฉันทำพิพิธภัณฑ์มา 10 ปี แล้วก็งมมาก เคยเสนอไอเดียไปอย่างทีไรแต่ไม่มีเรื่องของความรู้ วรรณกรรม อะไรต่ออะไรที่หลากหลายมาก แต่ก็ถูกตีกลับมามีคำคือ “ห่อจดหมายเหตุมานะ” ไม่ใช่ “พิพิธภัณฑ์” เพราะมันนอก concept นอกประเด็น เอาแค่ที่เก็บของก็พอ

เราน่าจะต้องรวบรวมออกมา วางแนวคิดว่า “พิพิธภัณฑ์” มันคืออะไรได้บ้าง และมันต้องบูรณาการ เป็นการสำรวจตัวเอง และควรเชื่อมโยงกัน ทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนนิยามวัตถุสิ่งของและความรู้ระหว่างกัน มีการเรียนรู้ร่วมกัน ถ้ามองว่าอุทยานแห่งชาติคือพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต แต่ยังไม่เคยมีการเชื่อมโยงว่าพิพิธภัณฑ์แบบที่เราทำอยู่ก็ “มีชีวิต” ได้

ดร.ปริตตา เจลิมนเฝ้า กอนันตกุล

คำว่า “พิพิธภัณฑ์” เป็นคำที่ไม่หยุดนิ่ง เป็นคำใหม่ที่ไม่หยุดนิ่ง ปัจจุบันเป็นพัฒนาการของการนิยามคำว่า “พิพิธภัณฑ์” จากข้อสังเกตของดิฉัน การนิยามของทางการเป็นการนิยามเพื่อจะแบ่งความรับผิดชอบ เพื่อดูว่าเข้าลักษณะไหน เพื่อจะดูแล เป็นการนิยามเพื่อสร้างความหมาย ด้วยวัตถุประสงค์เรื่องการจัดวางงบประมาณและความรับผิดชอบ มันเป็นคนละเรื่องกับที่เรากำลังพูดกันว่า เป็นเรื่องของใจรัก สำนึกของท้องถิ่นต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตจากทุนพ่อแม่ปู่ย่าตายาย เป็นการถ่ายทอดสิ่งมีค่าให้กับลูกหลาน

แล้วองค์การที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์อย่าง ICOM เขามองอย่างไร ลองเหลือบตาลูนิดหน่อยว่าคนอื่นเป็นอย่างไรแล้วไม่จำเป็นต้องเดินตามแต่มาคิดมาทำตามแบบของเรา

อาจารย์จารุภัทร จุลคำลี ชุมชนคลองภูมิ เขตยานนาวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ดิฉันเป็นคนร่อนนทรีที่ปัจจุบันกลายเป็นเมืองไปหมดแล้ว ที่วัดร่อนนทรีมีโบสถ์อยู่หลังหนึ่ง ดิฉันเชิญท่านอาจารย์จุลทรรศน์เข้าไปดู พระที่วัดไม่รู้เรื่องก็ตกตะลึงแว่นของ น้ำรั่วซึมไม่มีใครดูแล ปัจจุบันกรมศิลปากรก็ไปดูและระดับหนึ่งโดยท่านสังคายนาให้ใหม่ ปัจจุบันท่านเจ้าอาวาสไม่อนุญาตให้เปิดโบสถ์พาคณะเข้าไปชม เพราะต้องการอนุรักษ์และระวังรักษากลัวว่าของจะหาย

ดิฉันเป็นคนคลองภูมิโดยกำเนิด อดีตสภานิติบัญญัติและจุดเด่นของคลองภูมิ คือ

- วิถีชีวิต การทำน้ำตาล ปาชายเลน
 - คีอนครเขื่อนขันธในอดีต อีกฝั่งติดกับพระประแดง
 - ประเพณีแห่สรงกรานต์ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าพระประแดง
 - อารยธรรมดนตรีไทย เด็กประถมชั้น ป.3 ขึ้นไปก็เป่าขลุ่ยเพียงออได้
 - อาหารท้องถิ่น เช่น แกงเหี่ยวหวานขอมมะพร้าวกับกุ้ง แกงคั่วลูกมะไฟอ่อน ขนมเกสรลำเจียก
- เป็นที่ขึ้นชื่อรับรองแขกบ้านแขกเมืองได้

อยากฝากตัวกับท่านอาจารย์ทั้งหลายในด้านความรู้ รูปแบบการจัดพิพิธภัณฑ์

อาจารย์ปฐมฤกษ์ เกตุทัต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

“นิยาม” จำเป็นสำหรับการทำความเข้าใจพื้นฐานบางอย่าง มีพิพิธภัณฑ์ชุมชนหลายแห่งเกิดขึ้นมากในช่วง 5 ปีนี้ ผมคิดว่าสืบเนื่องมาจากรัฐธรรมนูญที่มีการกระจายรายได้ และการกระจายอำนาจลงไปอยู่ที่ท้องถิ่น จึงเกิด

การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นพิพิธภัณฑ์ชุมชน ซึ่งเมื่อก่อน “วัด” และ “พระ” เป็นคนจัดตั้งโดยทำกันไปแบบไม่ค่อยมีสตางค์

ปัจจุบัน อบต. มีงบประมาณ โครงการที่จะเสนอของบประมาณเสนอมาถึงแค่ระดับตำบลก็สามารถอนุมัติได้ ดังนั้นพิพิธภัณฑ์ก็เกิดขึ้นมาเยอะ ขณะที่เมื่อก่อนนี้ก็ร้องไห้กันมาเยอะ การตายของพิพิธภัณฑ์ที่น่าเศร้ามาก ๆ ยังมีอีกเยอะ

พิพิธภัณฑ์คือ ความคิดต่างดาวที่เข้ามาในเมืองไทย และเป็นพิพิธภัณฑ์แบบอาณานิคม เป็นพัฒนาการมาจาก Royal Museum ของกรมศิลปากร หรือไม่ก็เป็นพิพิธภัณฑ์ของมูลนิธิใหญ่ ๆ

พัฒนาการของพิพิธภัณฑ์แต่ละสมัยนั้นนิยามมันเปลี่ยน

ในยุโรป นิยามของแต่ละยุคสมัย คือ

- พิพิธภัณฑ์ของวังกับวัด
- พิพิธภัณฑ์ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (เรเนซองส์)
- พิพิธภัณฑ์ในศตวรรษที่ 19 (สมัยวิคตอเรีย)

พิพิธภัณฑ์อาณานิคม จัดทำโดยเจ้าอาณานิคม

- นิยามปัจจุบัน

นิยามปัจจุบัน อย่างเช่น เรื่องการเก็บสตางค์หรือไม่เก็บสตางค์ ที่พิพิธภัณฑ์แมลง เก็บโดยไม่มีช้อยยกเว้นฝรั่งหรือไทยก็เก็บเท่ากัน ช่วยสกัดคนโหลยโหลออกไปได้ พวกมาเข้าล่วมมาอาบน้ำจะไม่มี

กรณีพิพิธภัณฑ์อาณานิคม วันนั้นมันมีการเปลี่ยนแปลงมหาดาล เกิดแนวคิดที่ขึ้นมาคู่กันหรือบางทีก็ต่อต้านกันคือ localization เพื่อสร้างดุลยภาพหรือต่อรองกับ globalization เกิดการสร้างระบบพิพิธภัณฑ์ขึ้นมาใหม่ คือ “พิพิธภัณฑ์ชุมชน” เป็นการพยายามสร้างนิยามของประเทศโลกที่ 3 ปัจจุบันนี้ ยังไม่มีการนิยามที่เป็นทางการ ซึ่ง ICOM ควรจะประชุมกันในปี 2002 แต่ก็ยังไม่ได้มีการประชุมและกำหนดนิยาม นิยามตรงนี้จะต้องเปลี่ยนแปลงแน่นอน (ICOM เป็นเอ็นจีโอทางการศึกษาที่ไม่แสวงหากำไร)

หากคิดจะทำพิพิธภัณฑ์ ผมว่าเราต้องคุยกัน 2 คำถามก่อนว่า “ทำไปทำไม” และ “ทำเพื่อใคร/ทำเพื่ออะไร” ตอบตัวเองให้ได้ก่อน อย่างหลอกตัวเอง ถ้าตอบได้ชัดเจนแล้วค่อยมาคุยกันว่าจะทำอย่างไร งานพิพิธภัณฑ์เป็นงานตลอดชีวิต เมื่อทำแล้วหยุดไม่ได้และทำแล้วขาดทุน

ในสายตาผม พิพิธภัณฑ์ในโลกนี้มี 4 ประเภท คือ

1. พิพิธภัณฑ์ระดับชาติ

เป็น super museum มีขนาดมหึมา เช่น British Museum, Smithsonian, Louvre ซึ่งเขาไม่ห่วงเพราะมีทุนมหาศาลไม่เคยขาดแคลน เขาสามารถจัดแสดงวิไลศมาหราอย่างไรก็ได้ เนรมิตได้ดั่งใจหมด มีของดีของสวยมากมายเพราะเก็บสะสมมาเป็นร้อยปี แต่ในแง่เนื้อหาไม่ได้ความเลย ไม่มีข้อมูลเลย แม้กระทั่งว่าได้มาจากไหน ซึ่งภาพนี้เป็นภาพที่ฝังหัวมาตลอด

2. พิพิธภัณฑ์ส่วนตัว

- แบบที่เป็นของสะสมของเจ้า อยู่มาวันหนึ่งเมื่อการเมืองเปลี่ยนและเจ้านายหมดอำนาจ ทั้งข้าวของทีสะสมและสถานที่ก็กลายเป็นพิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์ประเภทนี้มีของสวยของดี การจัดแสดงดีเพราะมีสตางค์จัด

- แบบที่เป็นของคนธรรมดาที่ใจรัก (พิพิธภัณฑสถานเอกชน) เป็นพิพิธภัณฑสถานที่ชาวบ้านหรือไพร่ทำ พวกนี้สายป่านสั้น ไม่มีอิทธิพล และเข้าใจร้องไห้มานักต่อนัก เพราะสังคมเป็นแบบนี้ คือไม่มีใครสนใจ ก็ทำกันไปตามความสนใจของเจ้าของ เป็นพิพิธภัณฑสถานที่สนใจเฉพาะเรื่อง การจัดแสดงไม่ค่อยมีสตางค์ เป็นพิพิธภัณฑสถานที่อยู่ลำบากและต้องการความช่วยเหลืออย่างมาก

3. พิพิธภัณฑสถานศึกษาและมหาวิทยาลัย เก็บสะสมของเพื่อการเรียนการสอน เป็นตัวอย่างให้นักศึกษาได้เรียน ไม่เน้นการจัดแสดงเลย เน้นเพื่อการเรียนการสอน ของที่เก็บเป็นของที่ได้จากภาคสนามและการวิจัยของนักศึกษาอาจารย์ มีข้อมูลเทียบแต่การจัดแสดงหน่วย เพราะไม่สนใจที่จะจัดแสดง

ปัจจุบันกำลังจะเปลี่ยนแปลงพิพิธภัณฑสถานศึกษาไปเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งจะพ่วงและเกิดปัญหากระทบต่อการเรียนการสอนของนักศึกษา-อาจารย์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ตั้งครุภักษ์ "พิพิธภัณฑสถาน" มานานที่สุด และตั้งตั้งแต่อยู่ในท้อง

4. พิพิธภัณฑสถานชุมชน เกิดในประเทศโลกที่ 3 เพื่อจะต่อรองและสร้างความเข้มแข็งให้กับตนเอง ซึ่งถ้าต้องการจัดเพื่อการท่องเที่ยวจะ "แพ้ตั้งแต่ต้น" แต่ถ้าทำเพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น ทำเพื่อตัวเอง ทำเพื่อลูกหลานของเราเอง เพื่อสร้างคนของเราขึ้นมา ท่านชนะไปแล้ว 50 % เพราะถ้าเราพร้อม การท่องเที่ยวจะมาเอง และอย่าไปเน้นเรื่องเทคนิคการจัดแสดง

นิยามของ "พิพิธภัณฑสถานชุมชน" ในกระแสหลักไม่มี เพราะยังไม่มีนิยาม บางคนเสนอให้ใช้ชื่ออื่น เช่น Keeping Center, ศูนย์กิจกรรม

สามารถมีกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ มากมาย กิจกรรมและความรู้มันวนเวียน - โหลเวียนอยู่ในชุมชน ไม่จำเป็นต้องใช้ "ของจริง" ขอให้สื่อความหมายได้ก็พอ แล้วนักท่องเที่ยวจะเข้ามาเอง

อย่าไปเอากฎเกณฑ์ของ ICOM มากำหนดกะเกณฑ์ อย่าไปยึดเอาภาพของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หรือติดยึดกับรูปแบบเดิม ๆ ที่มีอยู่

ความสำเร็จของพิพิธภัณฑสถานคือเปิดได้และอยู่ได้ นั่นคือสำเร็จแล้ว ของทุกชิ้นใช้ประโยชน์ได้ ลูกค้ายคือเด็กในโรงเรียนในชุมชน ซึ่งไม่เคยเปลี่ยนนอกจากจะยุบโรงเรียน

อาจารย์สมใจ โสณะพูนตระกูล มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ถ้าพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นไม่สามารถเชื่อมโยงกับ "คน" และ "ท้องถิ่น" ได้ พิพิธภัณฑสถานก็ตาย มีคำถามว่า ทำไมไม่ชอบดูพิพิธภัณฑสถานตั้งแต่เด็ก ทำอย่างไรให้คนในชุมชนลุกขึ้นมาทำกิจกรรม มีคนเข้ามาโอดแค้น เข้ามาดำเนินการอยู่กับปัจจุบันได้และเชื่อมโยงกับอดีตได้

ทั้ง 4 แห่งที่เราไป ยังไม่เห็นชาวบ้าน ต้องหาทางนำเสนอผ่านคนในชุมชนให้ได้ เราต้องไปดูพิพิธภัณฑสถานแล้วเชื่อมโยงกับชีวิตของเราให้ได้

อาจารย์สิริอาภา รัชตะหิรัญ พิพิธภัณฑสถานบ้านเขาอีสาร จังหวัดสมุทรสงคราม

"ความอยู่รอดของพิพิธภัณฑสถาน" เป็นเรื่องที่ตรงใจ กว่าที่จะเกิดขึ้นได้ก็ยากอยู่แล้ว แต่รักษาไว้ยิ่งยากกว่า พิพิธภัณฑสถานบ้านเขาอีสารเกิดในชุมชน การร้อยคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมก็เป็นไปได้

ปัญหาของอีสารคือ ปัญหาเรื่องการจัดการและการเงิน การบริหารจัดการทำได้โดยคนใน ขณะที่ปัญหาการเงินดิฉันก็พยายามหาทางแก้ไข

บางคนไปเขียนในเว็บไซต์ว่า ถ้ามากินอาหารที่นี่ไม่ต้องผ่านนายหน้า ทำให้เรารู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจที่บอกว่า นายหน้าก็คือพหิรภณท์ ความคลงแคลงใจเรื่องการจัดเก็บรายได้ก็ต้องหาทางอธิบายและสื่อสารความเข้าใจให้ได้ ว่าทำไมไปทำไม เพราะว่าพหิรภณท์ต้องอยู่รอด และถ้าพหิรภณท์อยู่ได้ การทำมาค้าขายก็เกิดขึ้นได้ สำหรับยี่สารยังไม่ชัดเจน และไม่เคียดคิดถึงวันสิ้นสุด เมื่อทำให้พหิรภณท์เกิดขึ้นได้ก็ต้องทำให้อยู่ได้ด้วย บางทีอาจต้องใช้วิธีการหลายอย่างร่วมกัน

ดร.ปริตดา เจลิมนเฝ้า กอนันตกุล

ภาพข้างหน้า เราจะทำอะไรต่อไปอย่างไร

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรคือ องค์การมหาชนที่ได้รับเงินจากรัฐ เพื่อดำเนินกิจการสาธารณะโดยไม่แสวงหากำไร เราเป็นศูนย์ข้อมูลด้านมานุษยวิทยา ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วัฒนธรรมท้องถิ่น เรื่องพหิรภณท์ท้องถิ่นเป็นงานวัฒนธรรมที่มีความสำคัญมากในปัจจุบัน

คำถามคือศูนย์จะทำกิจกรรมอะไรได้บ้างที่จะสนับสนุนงานพหิรภณท์ เท่าที่คิดได้ก็มี 3 เรื่อง 3 จุด ที่เราจะร่วมมือกันได้และขอหารือกับทุกท่าน

1. การสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยหาข้อมูลและการค้นคว้าวิจัยในท้องถิ่น เพื่อให้พหิรภณท์มีชีวิต ให้วัตถุสิ่งของบอกเรื่องราว โดยไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในอาคารพหิรภณท์ โดยเฉพาะโยงไปถึงเรื่อง “นามธรรม” ดิฉันเองไม่รู้เรื่องแต่สนใจ พอไปเห็นก็สนใจและเชื่อมโยงอะไรได้หลายอย่าง

เราจะทำการศึกษาค้นคว้าอะไรร่วมกันได้บ้าง และไม่ได้จำกัดอยู่ในห้องนี้ ซึ่งเป็นกลุ่มที่คุณชำนาญแนะนำ และสามารถมาร่วมประชุมได้ เรา กำลังพยายามที่จะจัดเวทีในภูมิภาคและสำรวจว่าพวกเขา กำลังทำอะไร

2. การสนับสนุนในเชิงเทคนิค

- การใช้เทคโนโลยีในการทำทะเบียน

- การใช้เทคโนโลยีในการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ เช่น เว็บไซต์ การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ทำทะเบียน ซึ่งจะมีคนมาแนะนำให้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

- คำจำกัดความของ “พหิรภณท์” หรือ “กฎหมาย - ระเบียบต่าง ๆ” เพื่อจะไปเถียงหรือโต้แย้งกับคนอื่นได้

- การอบรมความรู้และสนับสนุนด้านเทคนิควิธีการจัดทำพหิรภณท์

3. ทำอย่างไรให้สามารถสนับสนุนงานพหิรภณท์ท้องถิ่นให้คงอยู่ยั่งยืนสืบต่อไปได้ ตัวอย่างเช่น ชมรมเพื่อนพหิรภณท์นครปฐม ซึ่งก็แอดทิฟมาก มีเครือข่าย มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารและจัดกิจกรรมร่วมกัน ทำอย่างไรเราจึงจะมีเครือข่ายแบบนี้ที่มันขยายตัวออกไปกว่า “นครปฐม” ก่อเกิดเป็น “เครือข่ายพหิรภณท์ท้องถิ่น” ทั่วประเทศ หลังจากสำรวจแล้วเราต้องคิดแผนการดำเนินงานของศูนย์ฯ ต่อไปในอนาคต

รองศาสตราจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม

หน้าที่และจุดยืนของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรคือ ปลดปล่อยบางอย่างที่รัฐเข้าไปครอบงำ เพื่อให้เกิดอิสระในการคิดและทำ “พหิรภณท์” มันติดกรอบมานานแล้ว หน้าที่ของศูนย์ฯ คือทำลายกรอบอันนี้ กรอบบางอย่างมันมีเพื่อการทำมาหากินของเจ้าหน้าที่และการคอร์รัปชั่น เราต้องทำลายกรอบเหล่านี้เพื่อให้คนที่อยู่ข้างล่างมีความมั่นใจและกล้าทำ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรต้องเคลียร์ตรงนี้ให้ได้ ถ้าทำได้จะมีพหิรภณท์เกิดขึ้นมากมาย ขยายความสำคัญและความสัมพันธ์ให้มันกว้างออกไป กระทั่งวัฒนธรรมยังติดกรอบ “วัฒนธรรมหลวง” แล้วพยายามเอาอันนี้ไปยึด

เยียดให้ชาวบ้านทำ หน้าที่ของคุณฯ คือต้องพูดถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งกระทรวงวัฒนธรรมไม่มีอันนี้เลยกลายเป็นการจรรโลงสิ่งที่ล้าหลัง กระทรวงวัฒนธรรมไม่มีหน้าที่จะไปเปลี่ยนแปลงใครเขา

ชาวบ้านถูกถล่มตลอดเวลาด้วยกรอบเหล่านี้ ถูกดูถูกตลอดเวลาว่า “ไม่ใช่ - ไม่เข้าท่า - ไม่มีทิศทาง” ตัวอย่างเช่นเรื่องดนตรีนี้ไม่เห็นเลย ทั้ง ๆ ที่จริง ๆ มันมีความหมายมาก มีกลุ่มคนหลากหลายมากที่เคลื่อนไหวไหลเล็ก โดยที่มองไม่เห็นจากผิวน้ำ แต่พอมีเหตุปัจจัยบางอย่างมันก็ระเบิดออกมา เช่น กรณีจัดเรื่องครูเหนียว คุริยพันธุ์ เรื่องของจำทวี เป็นเรื่อง “primitive technology” ที่ไม่มีที่ไหนติดขนาดนี้ในภูมิภาคนี้ แต่ไม่มีใครไปให้คุณค่ากับตรงนี้เพราะไม่รู้คุณค่าและไม่รู้ความหมาย

ถึงจุดหนึ่งเราเห็นความอุดมสมบูรณ์ของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เช่น หุ่นขี้ผึ้งก็เป็นเทคโนโลยีที่สำคัญมาก การจัดพิพิธภัณฑ์มันมีหลายระดับและมีขอบเขตที่กว้างมาก คุณฯน่าจะช่วยบอกได้ว่า อะไรที่เหมาะสมกับอัตภาพ ทำอย่างไรให้อยู่รอดได้

สำหรับความอยู่รอดของพิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์อยู่โดด ๆ ไม่ได้ ต้องเชื่อมโยงกัน ต้องพึ่งตนเองและพึ่งกันเอง ให้กำลังใจและอย่าหวังให้รัฐช่วย

อย่างเช่น ที่คลองเจ็ด มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมาก และกำลังหายไปทุกวัน เราต้องเก็บบันทึกตรงนี้ไว้ ต้องมีความเชื่อมโยงและการกระทำที่รวดเร็วมาก เพราะว่าการเปลี่ยนแปลงมันรวดเร็วมาก เก็บทั้งภาพและความเคลื่อนไหว ซึ่งคนในชุมชนทำได้

ตัวผมเจ็บปวดและตำหนิตัวเองอยู่ตลอดว่า บ้าแต่เรื่องโบราณสถาน เก็บแต่ภาพโบราณสถาน เรื่องวิถีชีวิตไม่ได้เก็บไว้เลย ขณะที่ฝรั่งเก็บไว้หมด

คุณวลัยลักษณ์ ทรงศิริ มุลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์

เราเป็นเอกชน เรามีปัญหาเยอะมาก อาจารย์ศรีศักรยกประเด็นนี้มาเมื่อ 10 กว่าปีก่อน คำถามคือ ถ้าอาจารย์ศรีศักรไม่อยู่แล้วจะเป็นอย่างไร เราเป็นเอกชนมีข้อจำกัดเยอะและมีช่องว่างมาก ซึ่งศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรน่าจะมีศักยภาพที่จะอุดช่องว่างตรงนี้ได้ ขณะที่ “มุลนิธิ” คงไม่จริงไปถึง 5 ปี 10 ปี

การทำพิพิธภัณฑ์มีทั้งเรื่องการเมืองและเศรษฐกิจ มันไม่ได้มีแต่มิติความหลากหลายทางวัฒนธรรม หรือเป็นเรื่องวิชาการ แต่เป็นเรื่องของการเมืองและเป็นปฏิกิริยาต่อการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ แม้เราจะทำงานวัฒนธรรมแต่ไม่สามารถละเลยเรื่องเศรษฐกิจ สังคม การเมืองได้ ต้องมองกว้าง มองไกล มองลึก ไม่เฉพาะประวัติศาสตร์โบราณคดี

การจัดเวทีอย่างเดียวไม่พอ ที่ผ่านมาก็มีการจัดเวทีมากมาย เราต้องลงไปคลุกอะไรมากกว่านั้น บางประเทศต้องมีนักวิจัยถึง 300 คน มันเป็นไปได้ที่พิพิธภัณฑ์จะอยู่ได้ด้วยตัวเองโดด ๆ ต้องมีองค์กรที่เป็นเรื่องเป็นราวเป็นคนช่วยทำหน้าที่ที่เปลี่ยนแปลงด้านการค้นคว้าวิจัย ทำงานวิจัยร่วมกับชุมชน ผูกคนในท้องถิ่นขึ้นมา

เวลาเราดูพิพิธภัณฑ์ เราเห็นแต่โบราณคดี จริง ๆ มันมีเรื่องราวเกี่ยวกับชุมชน สังคม วัฒนธรรมอีกมาก ต้องมีใครมีหน้าที่ทำงานเป็นพี่เลี้ยงตรงนี้ มีคนในชุมชนท้องถิ่นที่ประสานงานระหว่างนักวิจัยภายนอกกับนักวิจัยในท้องถิ่น มันเป็นเรื่องทางการเมือง ไม่ใช่การเอามุมมองของคนข้างนอกไปยึดใส่ปากชาวบ้าน

บางทีที่อาจารย์ศรีศักรทำมาก็มีผลร้ายด้วย เช่น ที่เวียงกุมกาม มีนายหน้าเข้ามาสร้างเรื่องราวนำเสนอโดยที่คนชุมชนไม่ได้อะไรเลย เลียนแบบที่อาจารย์ศรีศักรทำพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น แต่สร้างเรื่องราวเองหมด เจเอสแอลได้ไปไม่รู้ก็สืบสาน เป็นเรื่องของการหาผลประโยชน์

พิพิธภัณฑ์จะเดินต่อไปก็คงเดินไปได้แต่ไม่พ่ฟ่า ขึ้นอยู่กับคนในท้องถิ่นและคนที่เข้าไป เป็นเรื่องของการทำงานทั้งชีวิต ซึ่ง 10 ปี ยิ่งนับว่าน้อยไป ต้องทำให้มันฝังอยู่ในอะไรที่ยาวกว่าชีวิตคน หน่วยราชการ และมูลนิธิ

รองศาสตราจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม

การแพร่กระจายข่าวก็สำคัญ ต้องเกิดสมาคมหรือสถาบันอะไรขึ้นมาเป็นปากเป็นเสียงให้ได้ เพื่อมี power มีเสียงส่งต่อไปถึง public ต้องนำหน้ารัฐและ force รัฐด้วย

ภาคบ่าย: วันอาทิตย์ 27 กรกฎาคม 2546

ประชุมหารือ "พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น: ความร่วมมือในอนาคต"

พระอธิการบุญจิต วิชรวุฒโธ พิพิธภัณฑ์หนังใหญ่วัดชนอน จังหวัดราชบุรี

หลาย ๆ อย่างที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ บางทีก็อ้างว่าเป็น "พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น" แต่บางทีก็ทำเป็น "คลัง" ไม่ได้มีการจัดแสดงให้เห็นเป็นรูปแบบอย่างแท้จริง ควรมีการจัดทำเรื่องราวข้อมูลให้ถูกต้อง เพราะบางทีข้อมูลก็ผิดไปจากความเป็นจริง บางทีก็เป็นการไปเหมามา เป็นอย่างนั้น ของบางอย่างไปซื้อมา ทำขึ้นใหม่ แล้วบอกว่าเป็นของเก่า

ควรมีสมาคมของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นขึ้นมา ให้มีการเสนอเข้าไปในภาครัฐ ไม่อยากให้มีการเมืองเข้ามาแทรก ไม่มีการเชิญคนที่รู้ไปอยู่ในกระทรวงวัฒนธรรม ควรจะสนับสนุนให้มีเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ จากตัวอย่างที่นครปฐม ที่ราชบุรีก็น่าจะมีการทำชมรมพิพิธภัณฑ์ของราชบุรีบ้าง วัดชนอนยินดีทำเป็นอาศรมไว้ให้ด้วยกัน

เรื่องปราชญ์ชาวบ้านปราชญ์ท้องถิ่นน่าจะสนับสนุน ชวนท่านมาร่วมให้ท่านมีบทบาท คนคงอยากช่วย แต่ไม่รู้บทบาทของตัวเอง ไม่รู้ว่าจะทำอะไร ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรอาจรับพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ไว้เป็นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ในฐานะข้อมูลพิพิธภัณฑ์ของคุณฯ

รองศาสตราจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม

เรื่อง "สถาปัตยกรรม" มันเป็นความคิดเดิมสมัยจอมพล ป. แต่เน้นที่วัฒนธรรมหลวง ต่อมาเมื่อถูกจอมพลสฤษดิ์ล้มไปแล้วก็ถูกระหวางวัฒนธรรมขึ้นมาแทน โดยโครงสร้างของสถาปัตยกรรมก็ยังคงอยู่ ต่อมาก็เริ่มเพี้ยนเกิดโครงสร้างสถาปัตยกรรมจังหวัดขึ้นมาซึ่งก็มีแต่พรรคพวกตัวเอง ต้องให้คนในกลุ่มนั้นเป็นคนในท้องถิ่นจึงจะรอด โครงสร้างของรัฐกดทับครอบงำท้องถิ่น เอาวัฒนธรรมใหม่ ๆ มาสวมทับลงไป โดยเฉพาะบางทีก็มีพวกไฮโซมาทำก็ยิ่งเลอะ

ที่จันทัน วัดกลายเป็นศูนย์วัฒนธรรมของจังหวัดไปโดยปริยาย ที่จันทัน หลวงพ่อคุมเองหมด โครงสร้างเดิมของท้องถิ่นมันมีระบบอาวุโสของท้องถิ่นอยู่ เป็นระบบความสัมพันธ์ที่มีอยู่แล้วคือ พระ/วัด - ปราชญ์ท้องถิ่น - ชาวบ้าน ระบบความสัมพันธ์แบบนี้มันถูกกระทบจากโครงสร้างภายนอกจนทำให้พระไม่รับบทบาทของท่าน เพราะท่านเป็นผู้เฒ่าในท้องถิ่นอยู่แล้ว พิพิธภัณฑ์ต้องเกิดจากสำนักของท้องถิ่นไม่ใช่เพื่อผลประโยชน์

ศูนย์ฯ ควรทำหน้าที่เป็นตัวประสาน มีสมาคมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น แจกจ่ายความรู้ออกไป และความรู้จากที่หนึ่งมันสามารถไปสู่อีกที่หนึ่งได้ เช่น การทำหุ่นขี้ผึ้งรูปเหมือน เพื่อสื่อสารให้คนข้างนอกรู้ สร้างความรู้ขึ้นมา และมีการถ่ายทอดความรู้

ดร.ปรีดา เจลิมนเฝ้า กอนันตกุล

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรก็ไม่ใช่รัฐอิสระ ศูนย์อยู่ในกำกับดูแลของกระทรวงวัฒนธรรม และพยายามที่จะประสานให้เกิดความเข้มแข็งของวัฒนธรรมและเป็นปากเสียงให้กับท้องถิ่น

พระอุดม อุดมโม พิพิธภัณฑสถานวัดเกาะ จังหวัดเพชรบุรี

เปิดมาตั้งแต่ พ.ศ. 2515 แต่ไม่มีที่และของก็เต็มจนเกินไป ยังไม่เป็นที่เรียบร้อย

คุณพยอม พราหมณ์แก้ว พิพิธภัณฑวัดมหาธาตุวรวิหาร จังหวัดเพชรบุรี

เรายังไม่ได้เริ่มทำ ยังเป็นน้องใหม่มาก ปัจจุบันก็มีการปรับปรุงพื้นที่การจัดแสดง

อาจารย์สิริอาภา รัชตะหิรัญ พิพิธภัณฑบ้านเขายี่สาร จังหวัดสมุทรสงคราม

“หน่วยราชการ” ไม่ควรให้เข้ามามีส่วนกำกับควบคุม ควรเป็นการสนับสนุนมากกว่าจะบังคับควบคุม การที่พิพิธภัณฑท้องถิ่นบริหารงานและอยู่รอดด้วยตัวเราเองได้เป็นสิ่งที่ดีอยู่แล้ว เพราะจะเป็นอิสระและเป็นตัวของตัวเอง เคยมีกรณีหนึ่งเป็นข้าราชการมาชมพิพิธภัณฑแล้วบอกกับดิฉันว่า “ผมอยากได้หอยเบี้ย เอามาให้ผมหน่อย” ดิฉันก็อึ้ง และบอกไปว่า “ดิฉันให้ท่านไม่ได้ ถึงอย่างไรก็ให้ไม่ได้” ถ้ายี่สารอยู่ใต้กำกับของราชการ มีหรือจะไม่กลัวและไม่ยอมตาม สุดท้ายราชการก็คงเผื่ออำนาจเข้ามาถึงชุมชนแล้วก็ต้องแจกจ่ายข้าวของไปตามผู้มีอำนาจทั้งหลาย “ดิฉันขอความสนับสนุนจากท่านแต่ไม่ยอมอยู่ใต้อำนาจของท่าน” เพราะฉะนั้นเป็นอิสระอย่างนี้ดีแล้ว

ดร.ปรีดา เจลิมนเฝ้า กอนันตกุล

เราจะพยายามรวบรวมจาก 5 ครั้งที่ประชุม รูปแบบในรายละเอียดยังไม่ชัดเจน แต่อนาคตอาจจะมีการเสนอรูปแบบที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น

คุณพรศิริ บุรณเขตต์ พิพิธภัณฑพื้นบ้านจำทวี จังหวัดพิษณุโลก

ข้อเสนอต่อศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรที่ง่ายที่สุดก็เช่น ทำเว็บไซต์ แพลตฟอร์มนำชมเป็นภาษาอังกฤษ ดิฉันขอฝากทุกท่านว่าฉันมีเส้นอยู่ว่าเราจะอยู่ตรงไหน และเราจะปฏิเสธก็ยากมาก ปฏิเสธแรงก็ไม่ได้ ปฏิเสธก็เป็นเรื่องอีก เพราะต่างจังหวัดไม่เหมือนกรุงเทพฯ บางทีก็มาบอกว่า “ขอยืมของไปสักไม่กี่พันชิ้น อีก 7 วันมาคืน” พอเราบอกว่า “ไม่ได้ค่ะ เราให้ไปไม่ได้เพราะจัดเอาไว้ดีแล้ว” ก็มีเสียงตอบกลับมว่า “มีเรื่องอะไรอย่าให้มาถึงก็แล้วกัน” เรื่องอิทธิพลมีดมันมีอยู่โดยเฉพาะในต่างจังหวัด เพราะฉะนั้นเราอย่าไปตามใจเขามาก พวกนี้ไม่มีสำนึก และไม่มีควมรับผิดชอบ ขอให้เป็นตัวของตัวเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และทำอย่างไรให้ข้าราชการในท้องถิ่นเข้าใจ เพราะความเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมมีน้อยมาก

ที่เราดูมา 4 แห่งจะมีใครกลับมาดูอีกไหม เราต้องอยู่กับความเป็นจริง ตามกระแสน้ำเพื่อเป็นอุบาย เช่น “นมัสการพระเจ้าวัด - ชมพิพิธภัณฑเจ็ดแห่ง” เราต้องพัฒนาคุณภาพตลอดเวลา เพราะว่าของดีจะมีคนมาดูตลอดเวลา

รองศาสตราจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม

ที่คลองท่อม อธิปติกรรมศิลปากรคนหนึ่งเอาลูกบิดของท่านไปแล้วไม่คืน พระท่านฝังใจตลอดว่าทำไมมาเอาของของท่านไป จนท่านเป็นโรคเส้นประสาท เก็บของรอนตามที่แตกต่างกัน จนกระทั่งกระจายหายหมด เพราะฉะนั้นก็เลยไม่มีใครอยากบอกกรมศิลปากร และไม่กล้าที่จะทำพิธีกรรม ถ้าเราทำเป็นสมาคม ศูนย์ฯ ไม่ต้องทำอะไร เพราะเดียวกระทรวงวัฒนธรรมจะมาเอาเรื่อง ทำหน้าที่ประสานและทำให้ชาวสารมันแพร่ไป ซึ่งรัฐธรรมนูญก็รับรองแล้ว

คุณวรัทยา อาชีวกุลมาศ บริษัทเด็พ เดอะวิซวล จำกัด

เรามาเริ่มกันเล็ก ๆ ที่เป็นรูปธรรม ตั้งเป็นชมรมขึ้นมาเพื่อไม่ให้มันฟูบ ใครจะมีตำแหน่งเป็นประธานชมรมได้บ้าง ผู้เข้าร่วมประชุมเสนอชื่อ

- อาจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม
- ผู้อำนวยการศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
- ประธานโดยประเพณีในท้องถิ่นอย่างพระสงฆ์

ดร.ปรีดา เจลิมนเฝ้า กอนันตกุล

เนื่องจากเป็นชมรมของคนในท้องถิ่น เป็นชมรมพิธีกรรมท้องถิ่นภาคกลาง-ตะวันตก ก็นำที่คนในท้องถิ่นจะทำกันเอง

คุณวรัทยา อาชีวกุลมาศ บริษัทเด็พ เดอะวิซวล จำกัด

ขอให้พิธีกรรมหุ่นขี้ผึ้งรับไปก่อนได้ไหม

คุณชานาญ ส่งแสงทอง พิพิธภัณฑน์หุ่นขี้ผึ้งไทย จังหวัดนครปฐม

ทางคุณวิชณุมีการกิจกรรมมากต้องไปบรรยายหลายที่มาก เสนอให้มีการตั้งคณะกรรมการขึ้นมาในเบื้องต้นขยายจาก “นครปฐม” ไปเป็น “ภาคกลาง-ตะวันตก” และในอนาคตจะได้เป็น “บอร์ดเล็ก” ของ “บอร์ดใหญ่” ขอเสนอหลวงพ่อดอนทองขาวเป็นประธาน

พระครูถาวรกาญจนนิมิต วัดหนองขาว จังหวัดกาญจนบุรี

งานนี้เป็นงานใหญ่สำหรับพระเล็ก ๆ ถ้าไม่มีการกิจอะไรหนักหนาอยู่ก็อยากจะรับ แต่ตอนนี้มีเรื่องสุขศาลาอยู่ ซึ่งตัวราชการเองไม่ค่อยมีปัญหาแต่อ้างระเบียบราชการ หลายที่ก็มีพิธีกรรม ที่กาญจนบุรี สมุทรสงครามก็มีมาก พิธีกรรมมีทุกวัดจะเปิดเผยหรือไม่เท่ากัน อาตมาก็ไม่อยากจะปฏิเสธแต่มีภาระหนักที่ต้องทำค้างอยู่

รองศาสตราจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม

คุณวิชณุเป็นคนที่มีเริ่มหลายอย่างที่ น่าจะดี เช่น เอาเทคนิคหุ่นขี้ผึ้งไปใช้ในการจัดแสดงพิธีกรรม เราต้องทำรายการสิ่งของเขาไว้เพราะเป็นมรดกของแผ่นดิน

คุณชำนาญ ส่งแสงทอง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติมัสยิดไทย จังหวัดนครปฐม

สรุปโครงสร้างคณะกรรมการเครือข่ายเป็นดังนี้

ประธาน: อาจารย์ถนอม คงยิ้มละมัย โรงเรียนเขาย้อยวิทยา

รองประธาน: อาจารย์พยอม พรหมณ์แก้ว พิพิธภัณฑสถานวัดมหาธาตุ

เลขานุการ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

ปฏิคม: อาจารย์จารุกฤษ จุลลาลิ ชุมชนคลองภูมิ ยานนาวา

ทะเบียน: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

ประชาสัมพันธ์: คุณวริทยา อาชีวกุลมาศ

ดร.ปริตตา เจลิเมเผ่า กอนันตกุล

มีเสียงเตือนว่ามีชมรมที่ดี แต่อย่าเน้นเรื่องชื่อและรูปแบบโดยไม่ได้ทำหน้าทีอะไร มันคงเป็นสะพานหรือเป็นอะไรมากกว่ารูปแบบ สำหรับเครือข่ายเพื่อการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นคงต้องทำกันต่อไป

ส่วนพิพิธภัณฑสถานจะมีมากแค่ไหนนั้นยังไม่ทราบ ทุกท่านน่าจะไปช่วยกันดูว่า ในท้องถิ่นของท่านมีใครทำอะไรบ้าง คนที่มีสำนึกรวมกันกับท่าน หรือคล้าย ๆ กันกับท่าน ช่วยเป็นหูเป็นตาให้เราด้วย หรืออาจจะนำเอาปัญหามาคุยกันที่ศูนย์ฯ

การเคลื่อนไหวต้องจุดประกายตลอดเวลา ไม่ใช่เชื่อมโยงกันด้วยตำแหน่ง แต่โยงด้วยมีความรู้สึกร่วมกัน มีเวทีที่จะแลกเปลี่ยนพูดคุยกัน ให้กำลังใจกัน สื่อถึงกัน อย่าให้อะไรเป็นทางกั้นจนเกินไป และนอกจากจะสนใจว่ามีใครทำอะไรที่ไหนแล้วก็ยังสนใจเรื่องราวในท้องถิ่นด้วย

เรื่องราวที่น่าเสนอกันมาใน 2 วันนี้ ก็มีหลายเรื่องอย่างเช่น วิถีชีวิตชาวนา วัฒนธรรม คนตรี ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ ชื่อสถานที่ ซึ่งก็มีความหมายและสำคัญมาก วัดซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของท้องถิ่นก็มีอยู่มาก ในภาคนี้ และแต่ละวัดก็ไม่เหมือนกัน เช่น บางวัดก็เด่นทางยา เป็นต้น ตลาดซึ่งสัมพันธ์กับวัดและมักจะอยู่ใกล้ ๆ กัน ก็สำคัญมากเพราะเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนสินค้า

คุณพิศาล บุญผูก พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านชาวมอญ เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

การสร้างจริยธรรมและความเข้มแข็งของชุมชน เช่น การเล่นลูกช่วงอย่างที่เขาย้อยก็เหมือนกับมะขามอญ เป็นเรื่องของการสร้างปฏิสัมพันธ์ ไม่ได้อยู่ที่ “ทำ” และไม่ต้อง “ทำมาก” หัวใจอยู่ที่การก่อเกิดการปฏิสัมพันธ์และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคน เป็นเจตนารมณ์ของคนโบราณที่เราไม่รู้และไม่เข้าใจ

การยึดลูกมะขามไม่ใช่ในฐานะ “ผู้ชนะ” เพราะจะเป็นการเหยียดหยาม “ผู้แพ้” แต่เพราะเราคิดว่าเราเป็นเพื่อน “เขาขอเราดี ๆ เราก็ให้เขาดี ๆ” แล้วเราก็ขอแลกเปลี่ยนสิ่งของต่าง ๆ ด้วยดี เช่น ร้องเพลง เอาของมาแลก และจบลงด้วยดี โดยไม่มีใครเป็นผู้แพ้ผู้ชนะ แต่เป็นเพื่อนกัน เป็นการสร้าง EQ. ของคน ไม่เน้นที่ “แพ้-ชนะ” เราน่าจะรวบรวมสิ่งเหล่านี้เอาไว้หรือไม่

ดร.ปรีดา เจลิเมเผ่า กอนันตกุล

ปัจจุบันประเพณีพิธีกรรมเน้นที่สีสันสวยงามตื่นตาตื่นใจ แต่ความหมายหรือหน้าที่ต่อสังคมเลือนหายไปหมด เช่น การรำโดยหันหลังให้คนตาย ทั้ง ๆ ที่จริง ๆ ต้องหันหน้าให้คนตาย

คงต้องขออนุญาตไปรวบรวมและส่งข่าวสารกันต่อไป รวมทั้งขออนุญาตไปชมและศึกษาอย่างละเอียด

รองศาสตราจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม

ทำไปเบา ๆ อย่าไปเครียด ได้แค่นี้ก็ดีแล้ว เรื่องความรู้ท้องถิ่นน่าจะแลกเปลี่ยนกันให้มาก นำเสนอหรือแนะนำเรื่องความรู้ท้องถิ่นที่เด่น ๆ ให้ออกมาจากหลายแหล่ง หลายพิพิธภัณฑ์ หลายวัตถุสิ่งของ

คนในท้องถิ่นมองผมเป็นผู้รู้ ขณะที่ผมไปศึกษา ผมเป็นผู้ไม่รู้อะไรเลย ผมไปเรียนจากเขาแล้วมันยังมีอะไรอีกมากมาย ต้องทำให้รู้ความหมายของวัฒนธรรมว่าคืออะไร ทุกวันนี้มันมอมเมามาก เขวahkanก็ไม่มีอะไร ทำอะไรไปเลอะเทอะ ตกเป็นทาสต่างชาติ

อาจารย์ถนอม คงอึ้งมัย โรงเรียนเขาย้อยวิทยา จังหวัดเพชรบุรี

ในฐานะประธานฯ จะขอร้องเพลงให้ฟัง “เพื่อน ๆ ที่รัก วันนี้จะร้องเพลงรัก ให้โลกตระหนักว่าความรักนั้นยิ่งใหญ่ เมื่อร้องทำนองเพลงนี้ไม่มีอะไร นอกจากขอให้มนุษย์ในโลกรักกัน เพื่อน ๆ ที่รัก วันนี้จะร้องเพลงรัก ให้โลกตระหนักว่าความรักนั้นยิ่งใหญ่ เมื่อร้องทำนองเพลงนี้ไม่มีอะไร นอกจากขอให้มนุษย์ในโลกรักกัน”

เราเป็นเพื่อนกับพระ เราเป็นเพื่อนกับรองศาสตราจารย์ เป็นเพื่อนกับ ผอ. เป็นเพื่อนร่วมโลก เรารักกันแล้วก็มีความลึกลับ ๆ เหมือนกัน เป็นคำที่อาจารย์ถนอมฟังแล้วอยากร้องให้ เพราะมันดึงดูดความรู้สึกเราออกมา

รู้สึกเป็นเกียรติที่ได้รับเลือกเป็นประธานฯ เป็นคนเมืองเพชรบุรี อยู่อำเภอเขาย้อย เราจากกันด้วยรอยยิ้มและไม่ตรี อย่าลืมบอกจำวันนะว่า อาจารย์ถนอมเขาอย่างคือ ตั้งพิพิธภัณฑ์บ้านถนอม วันนี้เรารู้ข้อมูลแล้วก็เดินออกไปอย่างสง่างามเลย เราอยากทำ เราทำ เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นใช่ไหมอาจารย์

ดร.ปรีดา เจลิเมเผ่า กอนันตกุล

คงเป็นการปิดงานที่งดงามที่สุด ขอกราบขอบพระคุณทุก ๆ ท่าน พระคุณเจ้า ท่านอาจารย์ศรีศักร ท่านอาจารย์ทุกท่าน และผู้ที่มาร่วมสมมนาทุก ๆ ท่าน รวมทั้ง ลกว. ผู้ที่สนับสนุนทุนให้กับการจัดงาน

ครั้งนี้ก็รู้สึกว่าได้เรียนรู้มากมายแล้วก็ได้เพื่อนใหม่ ๆ อีกมากมาย หวังว่าวันนี้คงจะเป็นเพียงจุดเริ่มต้นเล็ก ๆ ของสิ่งที่จะยาวนานและยั่งยืนต่อไป.

- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ -

บันทึก (ฉบับสังเขปความ)
การประชุมเครือข่ายเพื่อการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น
(ภาคตะวันออก)
6 - 7 กันยายน พ.ศ. 2546
โรงแรมพี.เอ็ม.วาส. บีช รีสอร์ท จังหวัดระยอง

วันเสาร์ที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2546

ภาคเช้า : พิพิธภัณฑ์หนังใหญ่วัดบ้านดอน อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

กล่าวชี้แจงวัตถุประสงค์การจัดประชุม

โดย ดร.ปรีดา เฉลิมเผ่า กอนันตกุล ผู้อำนวยการศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

เราได้อยู่กันที่นี่ ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของโครงการสำรวจพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยงานที่ท่านทั้งหลายเป็นตัวแทน อาจจะเก็บสะสมของไว้ หรืออาจจะจัดทำพิพิธภัณฑ์ เหล่านี้เป็นแหล่งหรือหน่วยงานที่สำคัญยิ่ง ทั้งในทางการศึกษาทางวัฒนธรรมที่จะเป็นประโยชน์ต่อคนในท้องถิ่นและชุมชน ท่านจะมีบทบาทสำคัญมากในการถ่ายทอดความรู้ และมีความสำคัญต่อการศึกษานอกระบบ หากท่านจะนำเรื่องราวในท้องถิ่นมานำเสนอ สื่อสาร และสืบทอดต่อไป เราจะทำกันอย่างไร

เราจะจัดประชุมอย่างนี้ 5 จุดทั่วประเทศ ครั้งนี้เป็นครั้งที่สอง ครั้งแรกเราจัดที่นครปฐม มีทั้งวัด โรงเรียน หน่วยงานต่าง ๆ มาร่วมพูดคุยกัน โครงการจัดประชุมนี้ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย หรือ สกว.

ที่เราจะทำใน 2 วันนี้คือ ทำความรู้จักกัน เล่าประสบการณ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและพูดคุยกันเป็นช่วงๆ ช่วงแรกนี้อยากให้ชมความหลากหลายของพิพิธภัณฑ์ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดำเนินการอยู่แล้ว โดยที่แรกนี้คือ พิพิธภัณฑ์หนังใหญ่ อีกสักครู่จะขอเชิญทุกท่านชมการแสดงหนังใหญ่ด้วย

ขอกราบมัสการท่านเจ้าอาวาสวัดบ้านดอนเล่าให้เราฟังเกี่ยวกับความเป็นมาของพิพิธภัณฑ์แห่งนี้

พระครูปลัดวิรัตน์ อุดมธมโม เจ้าอาวาสวัดบ้านดอน จังหวัดระยอง

เจริญพรญาติโยมที่สนใจรักษาศิลปวัฒนธรรมไทยทุกท่าน ตัวอาตมารับหน้าที่เป็นเจ้าอาวาสวัดบ้านดอน มา 10 กว่าปี สิ่งที่ท่านเห็นนี้คือ การริเริ่มของชาวบ้านที่ร่วมด้วยช่วยกันคนละคนละหน่อย การที่จะเกิดขึ้นได้ต้องร่วมแรงร่วมใจ เหนื่อยเท่าไรไม่ว่าขอให้พัฒนาท้องถิ่นให้รุ่งเรือง อาตมามีความตั้งใจว่าจะต้องฟื้นฟูทั้งหนังตะลุงและหนังใหญ่ เพราะเด็ก ๆ จะถามว่าหนังตะลุงเหมือนกับหนังใหญ่ไหม เด็กจำนวนมากไม่เรียนรู้ บางทีเขาถามจนเราแทบจน เราต้องหาทางตอบคำถาม เพราะเราเรียน ป.4 แต่เขาเรียน ป.6 และต้องมีความรู้ที่หลากหลาย ตอนนี้มี การรำไท่น การนวดไทย อนาคตจะมีกลองยาว คนตรีไทย ลิเก โขนสด พัฒนาไปเรื่อยให้มีความหลากหลาย

อาตมาเป็นพระมีความรู้ไม่มาก หนังใหญ่บางครั้งเดินให้เด็กดูทั้ง ๆ ที่ตัวเองก็ไม่เคยหัด เป็นแต่ครูฝึกักจำ ไปดูไปเห็นก็มาหัดเด็ก ครั้งแรกจากเด็ก 50 คน ตอนนี้อยู่เหลือ 12 คน เพราะทนอาตมาไม่ไหว เด็กที่แสดงอยู่ตอนนี้เป็น

เด็กวิทยาลัยเทคนิค เด็กออกจากโรงเรียนวัดบ้านดอนไปแล้วก็ไปเรียนต่อ ตอนนี้ไม่มีเด็กโรงเรียนวัดบ้านดอน 8 คน มีโครงการว่าจะสอนต่อไปเรื่อย ๆ เพราะถ้าหมดรุ่นแล้วหมดไปเลยก็ไม่ได้อะไร

ตัวหนังสือที่เก็บไว้เป็นหนังสือเก่าอายุ 200 กว่าปี ตั้งแต่สมัยอยุธยา มาอยู่ที่วัดบ้านดอน 100 กว่าปี เจออูทกภัย ทรุดโทรมไปโดยไม่มีใครรักษา ครั้นอาตมาเข้ามาบวชปี พ.ศ. 2526 เห็นหนังสืออยู่ในโบสถ์ก็เลยถามหลวงพ่อบุญเจ้าอาวาสองค์ก่อนว่า ทำไมมาทิ้งอย่างนี้น่าเสียดาย ก็เลยย้ายไปเก็บไว้ที่ศาลาธรรมสังเวช ต่อมาก็ย้ายไปไว้ที่ศาลาหลวงพ่อบุญเจ้าอาวาส เก็บซ่อน ๆ ไว้แล้วเอาผ้าใบปิด ต่อมาอาจารย์อำนาจ มณีแสง เขาอยากรักษาและฟื้นฟูหนังสือใหญ่ ก็เลยพากันไปดูพิพิธภัณฑ์สวนหลวง ร.9 พังมาว่าต้องใช้เงินตั้ง 50 ล้าน ความหวังก็เลยล่มไป

ปี พ.ศ. 2532 อาตมาเป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาส ตอนที่ท่านเจ้าอาวาสองค์ก่อนท่านอาพาธอยู่ที่โรงพยาบาลสมิติเวช ท่านฝันเห็นพ่อบุญ อาตมาก็เลยบอกท่านว่า เพราะหลวงพ่อบุญเก็บตัวหนังสือไว้โดยไม่รักษา ท่านจึงมาทำโทษหลวงพ่อบุญจึงป่วยไม่ยอมหายเสียที ผมขอเงินหลวงพ่อบุญ 100,000 บาท จะนำมาสร้างที่เก็บหนังสือใหญ่ สุดท้ายอาตมาได้เงินมาแบบขอยืม ทำไปได้สองเดือนกว่า ญาติโยมศรัทธาช่วยสมทบจนครบ 350,000 บาท เงินวัดที่ยืมมาไม่ได้ใช้ก็เก็บเข้ากองวัดตามเดิม สร้างพิพิธภัณฑ์หลังนี้ขึ้นมา เคยมีฝรั่งมาขอซื้อแต่เราขายให้ไม่ได้ เพราะเป็นของคู่เมืองระยองที่เจ้าเมืองคนแรกท่านให้ไว้ เมื่อหลวงพ่อบุญมรณภาพก็หยุดไประยะหนึ่ง

อาตมาคิดว่าถ้าเราทิ้งไว้เฉย ๆ แบบนี้ก็คงเหมือนกบในกะลา เราก็เลยเอาเด็กมาฝึก ปี พ.ศ. 2536 ตอนที่อาตมาเป็นเจ้าอาวาสได้ตั้งผ้าป่าขึ้น 1 กอง เพื่ออนุรักษ์หนังสือไว้ แต่การสร้างตัวหนังสือใหม่ต้องใช้เงินล้านกว่า สร้างไป 77 ตัว ใช้เงินไปล้านห้า

สถานที่ที่ญาติโยมนั่งอยู่นี้ก็ขอเงินจาก อบต. เมื่อมีคนมาชมหรือสัมมนากันจะได้สบาย และอาตมามีความคิดว่าจะพัฒนาไปเรื่อย ๆ ไม่หยุดกับที่ ถ้าใครจะมาเยี่ยม อาตมาก็ยินดีตลอดเวลา เมื่อมาวัดบ้านดอนจะได้เห็นว่าที่นั่น

การศึกษาก้าวหน้า (ทั้งพระทั้งฆราวาส) ลือชาอาหารไทย (ถ้าไม่ได้มาทานขนมจีนวัดบ้านดอนก็ถือว่ามาไม่ถึงวัดบ้านดอน) หนังสือวัดบ้านดอน อนุสรณ์ประเพณี ตูมตักกัน (ลิงขาว – ลิงดำวิ่งไล่ตักกัน เดี่ยวจะได้ดู) ดำนันทนวดไทย (การนวดไทยของวัดบ้านดอนมีสมาธิ 40 คน ของเรามีครบทั้งนวด ประคบ อบสมุนไพร ฯลฯ) จริง ๆ แล้วเข้ามาในห้องนี้ต้องพูดภาษาระยอง แต่กลัวว่าจะฟังไม่รู้เรื่อง

อาตมาจะขอพาไปชมพิพิธภัณฑ์ และดูการสาธิตหนังสือใหญ่ของวัดบ้านดอน

ออกจากวัดบ้านดอน เดินทางต่อไปชมพิพิธภัณฑ์วัดเขากระโดน วัดโชติการาม

ภาคกลางคืน : วันเสาร์ที่ 6 กันยายน 2546

แนะนำตัวและเล่าประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นโดยผู้เข้าร่วมประชุม

ว่าที่ร.ต.ชาติชาย ยอดมิ่ง พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านไทยพวน วัดฝั่งคลอง จังหวัดนครนายก

พิพิธภัณฑ์แห่งนี้ เริ่มจากท่านอาจารย์มองเห็นว่า สิ่งของพื้นบ้านเกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของไทยพวน จึงจัดทำพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านไทยพวนขึ้น ชาวไทยพวนอพยพมาจากเวียงจันทน์ในสมัยเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกทั่วทั้งประเทศไทยมีไทยพวนอาศัยอยู่ 17 จังหวัด มีการก่อตั้งสมาคมไทยพวน โดยมีพลเอกสายหยุด เกิดผล เป็นนายกสมาคม

ทุกจังหวัดในภาคตะวันออกมีไทยพวนอาศัยอยู่ ส่วนหนึ่งอพยพมาอยู่ที่อำเภอปากพลี เดิมชื่อ อำเภอเขาใหญ่ มีเขตติดต่อกับ 4 จังหวัดด้วยกัน ตอนที่เรามีคน 2 คน เป็นผู้นำอพยพลงมาอยู่ที่ บ้านท่าแดง บ้านฝั่งคลองหนองแสง หนองลู้ง บ้านปากพลี

ที่พิพิธภัณฑ์แห่งนี้ของที่เก็บไว้อย่างดีคือ ผ้าทอ และข้าวของที่ชาวบ้านนำมาบริจาค เรามีการทำบัญชีรายชื่อสิ่งของไว้หมด มาถึงยุคผู้ว่าฯ พิรพล ได้งบประมาณมาสร้างโรงทอผ้าที่กระตุกเพิ่มเติมขึ้นมาจากพิพิธภัณฑ์ที่มีอยู่แล้ว ต่อมาเริ่มมีกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มทอผ้า กลุ่มจักสาน กลุ่มไข่เค็มอบเตยหอม กระยาสารทสมุนไพร ต่อมาได้งบประมาณจากไทย ส่วนหนึ่งนำมาต่อยอดจากที่ผู้ว่าฯ สนับสนุน ได้งบประมาณระดับเศรษฐกิจ และ อบจ. มีนโยบายว่าจะขยายพิพิธภัณฑ์ออกไปอีก

อาจารย์สุวิมล บัวบาน ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของ โรงเรียนคลองพลูวิทยา จังหวัดจันทบุรี

ขอบคุณที่ให้ศูนย์วัฒนธรรมของ ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นตรงนั้นให้ได้มาพูดคุยครั้งนี้ วัฒนธรรมของมีมานานนักหนา โรงเรียนตั้งอยู่ในท้องถิ่นของกีฬายามสืบสานวัฒนธรรมของ ดิฉันเป็นครูสังคมศึกษา ศูนย์วัฒนธรรมของตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2537 ก่อนหน้าดิฉันก็มีคนทำอยู่มาก่อนแล้วคืออาจารย์จำเรียง ไชยเจริญ

ที่ศูนย์วัฒนธรรมของจัดแสดงวิถีชีวิตของร่วมสมัย ประเพณีการแต่งงานของ ภูมิปัญญาท้องถิ่น “จักสาน เลือคล้อมคล้า” หน่วยราชการกำลังเข้าไปพัฒนาให้เข้าสู่ OTOP ได้ เอกลักษณ์ของของก็คือ “ภาษา” มีมานานตั้งแต่เมืองเพนียด ขณะนั้นมหาวิทยาลัยมหิดล และสกว. กำลังพยายามเทียบเคียงภาษาของ ปัจจุบันมีการสอนภาษาของในระดับประถมศึกษา

ผู้ใหญ่กลม ไทยพิทักษ์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตะกาดเจ้า จังหวัดจันทบุรี

ชุมชนตะกาดเจ้ามีโบราณวัตถุคือ หอพระไตรปิฎก ประวัติวัดสร้างเมื่อ พ.ศ.2470 แต่เดิมก่อนบูรณะมีเสาโย่เยาะทั้งมีทั้งแหล่ ผมในฐานะผู้ใหญ่บ้านได้ทราบจากธนาคารออมสินว่ามีโครงการ SIF ให้ชาวบ้านติดต่อขอรับทุนได้ โดยทำเรื่องเสนอไปยังสำนักกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (SIF) ธนาคารออมสิน เนื่องจากคนในชุมชนไม่มีความรู้ ก็เลยให้อบด. เข้ามาช่วย หลังจากส่งโครงการขอทุนไปก็มีคนมาดู 4-5 ครั้ง ได้รับอนุมัติทุนมา 1 ล้านบาท ประธานฯ บอกว่าไม่พอหรอก เพราะต้องลงรักปิดทองซึ่งแพงมาก ผมในฐานะรองประธานฯ ก็คิดว่าเอาเถอะ ไม่พอยกยอเพิ่มเติมทีหลัง เพราะประธานฯ เขาไม่เอา คนในหมู่บ้านก็ช่วยกันหามาสมทบ ได้เงินทุนมา 3 งวด เขามาทำโครงการปัดยกรรม ทำลายรดน้ำ และทำหน้าบ้านและกะโหลกหลังคา

ทำไปได้ 6 เดือน เงินหมด ทั้งหมดใช้เงินไป 1.6 ล้านบาท ได้เงินจาก SIF มา 1 ล้าน เรื่อง “ช่าง” หายากมาก สุดท้ายกรรมการ SIF ไปหาช่าง 10 หมู่มาให้ มีช่างมาดู เขาเห็นว่าควรจะอนุรักษ์ไว้ เขาตีราคา 4.5 แสน ใช้เวลา 2 ปีจึงสำเร็จ

ทาง SIF เห็นความสามารถของชุมชนก็เลยให้เงินมาอีก 2 แสน เพื่อทำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดตะกาดเจ้า ตอนนี้อาคารก็เสร็จแล้ว กำลังหาวัตถุโบราณ ของเก่า ๆ มาเก็บไว้ในศูนย์ฯ

อาจารย์วิไลวรรณ ปัญญวัฒน์กิจ โรงเรียนชลกันยานุกูล

มีบทบาทเป็นประธานศูนย์วัฒนธรรม เราไม่มีพิพิธภัณฑ์ เรามีเรือนไทยหลังน้อยอยู่กลางน้ำ 2 หลัง หลังหนึ่งเก็บงานจักสานของคุณปราณี บริบูรณ์ ชิ้นงานที่ท่านฝากไว้เป็นของดีของพนัสนิคม เรือนไทยอีกหลังจำลองวิถี

ชีวิตของชาวชลบุรี รวบรวมของโบราณ สิ่งของที่นักเรียนบริจาคให้โรงเรียน ผ้าทออ่างศิลาได้จากชาวบ้านอ่างศิลา มอบให้ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์ของเราก็มีปัญหาเพราะสถานที่ไม่พอ ปัจจุบันคิดว่าจะรอนจาก อบจ. จึงกำลังมีนโยบายว่าจะสนับสนุน ถ้าผ่านไปทางชลบุรีก็บอกได้ บอกล่วงหน้าสัก 2 วันจะได้เตรียมการต้อนรับ

คุณจามร พงษ์ไพบูลย์ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดตราด

ดิฉันเป็นตัวแทนจังหวัดตราด จังหวัดอื่นมีเงินมาก แต่ของเราไม่มีเงิน ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดตราดฝากไว้กับโรงเรียนสตรีประเสริฐศิลป์ เป็นสถานที่เก็บรวบรวมของ เราทำตามกำลังเท่าที่เราทำได้ มุ่งเน้นว่าจะให้สอนเด็ก ศูนย์วัฒนธรรมของเราจัดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต เครื่องจักสาน เครื่องใช้ในครัวเรือน เด็ก ๆ เข้าไปเรียนวิชาท้องถิ่นของเราในนั้นทุกวัน ไร่เป็นแหล่งเรียนรู้ของคนที่มาเยี่ยมชมและสำหรับครู-นักเรียน

พิพิธภัณฑ์อื่น ๆ ที่รู้จักก็มี พิพิธภัณฑ์วัดท่าโสม ที่แหลมงอบ พิพิธภัณฑ์วัดใหญ่มะขาม พิพิธภัณฑ์วัดน้ำเขียว และพิพิธภัณฑ์วัดนุฬาราม อ.เมือง จ.ตราด

พันเอกวัชร สัตยวงศ์พิทย ค่ายจักรพงษ์ จังหวัดปราจีนบุรี

ทหารกับพิพิธภัณฑ์ “ มาผิตเวทินหรือเปล่า ”

ทหารต้องรู้เรา - เราต้องรู้ทหาร - รบร้อยครั้งรบร้อยครั้ง

พิพิธภัณฑ์คือ ทั้งรู้เราและรู้เขา เราต้องรู้จักตัวเราเอง

ผมดูแลกิจการพลเรือน เรามีพิพิธภัณฑ์ทหารค่ายจักรพงษ์ และพิพิธภัณฑ์หลวงพ่อแสง ท่านเป็นผู้สร้างแล้วมอบให้มณฑลทหารบกดูแล ผมเป็นทหารม้า ผมตามรอยบิดาแห่งทหารม้าคือพระเจ้าตากสิน พระองค์เป็นบิดาของทหารม้า

ค่ายจักรพงษ์เป็นค่ายทหารแห่งแรกที่เป็นแบบตะวันตก อาคารหลังแรกขึ้นทะเบียนโดยกรมศิลปากรเมื่อ ปี พ.ศ. 2536 ใช้เป็นอาคาร “พิพิธภัณฑ์ทหาร” เป็นอาคาร 2 ชั้น ชั้นล่างจัดแสดง (1) ฝ่ายสรรพาวุธ (อาวุธยุทโธปกรณ์) (2) ฝ่ายพลาธิการ (การกินอยู่และการส่งกำลังบำรุง) (3) ด้านศุภยาศาสตร์ ชั้นบน จัดแสดงประวัติของสมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ ประวัตินหน่วยทหาร เก็บพระรูปสำคัญ บริเวณรอบ ๆ พิพิธภัณฑ์ ดังแสดงปืนใหญ่โบราณสร้างจากญี่ปุ่นและสวีเดน

เมื่อก่อนนี้ “เขตทหาร - ห้ามเข้า” แต่เดี๋ยวนี้ “หน่วยทหาร - ยินดีต้อนรับ” เรามีสนามบินในค่าย การเดินทางสะดวก ค่ายจักรพงษ์อยู่ที่ปราจีนบุรี พิพิธภัณฑ์หลวงพ่อแสงที่ถนนนครสวรรค์ก็ไปสะดวก อยากเชิญชวนทุกท่านไปเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ของเราบ้าง ปัญหาของเราคือ “ไม่ค่อยมีใครไปเยี่ยมชมครับ” แจ้งล่วงหน้าวันเดียวก็พอ เพราะทหารทำอะไรเร็วอยู่แล้ว ถ้าติดต่อไปก่อน เสาร์-อาทิตย์ เราก็กินเปิดให้ชม

เครือข่ายพิพิธภัณฑ์ที่รู้จักก็มีพิพิธภัณฑ์เจ้าพระยาอภัยภูเบศร ชามสะพานมากที่มีวัดแก้วพิจิตร เข้าไปไหว้พระปางอภัยทาน “คนที่เคยพูดไม่เข้าหูคนก็จะพูดเข้าหูคน เจ้านายก็จะไม่โกรธ”

คุณอรพินท์ สว่างแจ้ง ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดระยอง

คนระยองถือว่าพระเจ้าตากเป็นพระมหากษัตริย์ของเราเพราะท่านมาประกาศเป็นกษัตริย์ที่จังหวัดระยอง ณ โคนต้นสะตือ ซึ่งถือเป็นปฐมบัลลังก์ เวลาออกว่าราชการจะประทับตรงนั้น และต้นสะตือนั้นก็เป็นสะตือต้นเดิมที่พระองค์ท่านทรงประทับ

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดระยองอยู่ที่โรงเรียนระยองวิทยาคม รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระยองทุกอย่าง เป็นแหล่งสืบค้นข้อมูลทั้งของจังหวัดระยอง และจังหวัดอื่น ๆ อีก 75 จังหวัด

เดิมจะให้ศาลากลางหลังเก่าเป็นศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด แต่ศูนย์วัฒนธรรมไม่มีงบประมาณที่จะซ่อมแซม ตกแต่ง ปกติจะฝากไว้ที่โรงเรียนประจำจังหวัด หรือสถาบันราชภัฏ หน่วยอนุรักษ์ศิลปกรรมสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นของกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมก็มาฝากไว้ หัวหน้าศูนย์วัฒนธรรมทำหน้าที่เป็นฝ่ายวิชาการของสภาวัฒนธรรม คนทำงานตรงนี้จะทำงาน 3 กระทรวง เมื่อได้งบจากเทศบาลมา 2 ล้านบาท ตอนแรกจะให้เทศบาลให้เงินสร้างทำเป็นที่ทำการ ต่อมาศาลปกครองเข้ามาขอให้ศาลากลางเป็นศาลปกครอง ทำสัญญาให้ยืมใช้สถานที่ 3 ปี ตอนแรกตั้งใจไว้ว่าขึ้นบนจะทำเป็นพิพิธภัณฑ์ ไปดูงานมาหลายที่ เช่น ที่กาฬสินธุ์ แต่ก็ต้องชะลอไว้ก่อน

เรามีเทวรูปอายุประมาณพันปี ตามวัดต่าง ๆ ในระยองก็มีพิพิธภัณฑ์ที่ทางเจ้าอาวาสทั้งหลายดูแล แต่ทางระยองมีไม่มากเท่าที่อื่น ของเอกชนก็มีบ้าง

ขอกราบมัสการพระคุณเจ้าจากวัดตาขันพูดถึงงานของท่าน ท่านมีพระคุณต่อหน่วยราชการ และชาวระยองอย่างมาก

พระครูวิบูลย์การกิตติ์ เจ้าอาวาสวัดตาขัน จังหวัดระยอง

ถึงท่านผู้เลื่อมใสเพื่อชาติทั้งหลาย อาตมาพูดเมื่อไร ค่อนข้างจะรุนแรง อาตมานามเดิมชื่อ “พา” ต่อมาบวชก็ได้รับแต่งตั้งพระราชนามจากพระมหากษัตริย์ว่า “พระครูวิบูลย์การกิตติ์” เจ้าอาวาสวัดตาขัน

อาตมาเป็นผู้มีอาภัพ พ่อแม่เป็นชาวนามีบุตรด้วยกัน 6 คน ชาวนาในอดีตมักนิยมให้ลูกเป็นชาวนา อาตมามีอาชีพเลี้ยงกระบือ อายุ 14 ปี เป็น TB กระดูก สมัยนั้นไม่มีโรงพยาบาลที่ระยอง รักษาด้วยแผนโบราณต้องทรมานอยู่นาน ต่อมาเป็นนักร้องเบ๊อริ้ม ผ่านิวเสร็จก็ทรมานต่ออีกหลายเดือน

อาตมาบวชปี พ.ศ. 2495 วัดตาขันมีเจ้าอาวาส 17 รูป อาตมาเป็นรูปที่ 17 ตระกูลของอาตมาเป็นตระกูลสมภาร จากทั้งหมด 17 ได้เป็นเจ้าอาวาสเลย 5 รูป อาตมาเป็นทหาร 2 ปี ไม่เคยกลับบ้าน แต่พอบวชแล้วไม่สึกตลอดชีวิต พอบวชมาถึงพรรษาที่ 7 มาคิดว่าจะลาสิกขาออกไปรับใช้ลูกสาวชาวบ้านดี หรือจะอยู่ในผ้าเหลืองต่อไปดี อาตมาคิดว่าถ้าสึกออกไปก็คงไม่รุ่งโรจน์เท่าคนสมบุรณ์ อาศัยบารมีของผ้าเหลืองของพระพุทธเจ้า พุทธอะไรคนก็เชื่อ อาตมาเป็นเจ้าอาวาสโดยอัตโนมัติ เรียกว่าได้เป็นโดยปริยาย เพราะคนอื่นเขาสึกหมด เลยได้เป็นเจ้าอาวาส เป็นเจ้าคณะตำบล

อาตมาคิดว่า อีกหน่อยลูกหลานของเราจะไม่รู้จักวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องมีของบรรพบุรุษ อาตมาจบ ป.4 แต่พึ่งธรรมะ จดธรรมะ. โรงแรมนี้เคยมาครั้งแรก เป็นพระยุคโหดเคยบรมนักโทษ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

พิพิธภัณฑ์วัดตาขันยังไม่ให้ดูเพราะยังไม่พร้อม อีกก็ปีจะให้ไปดูก็ยังบอกไม่ได้ แต่ก็ทำอยู่ตลอด คนเขาช่วยกันดีแต่ยังไม่เสร็จ หัวฉันทเอนเอียงไปด้านการศึกษา สร้างอาคารเรียนไป 6 ลาน สร้างห้องสมุดอีก 6 ลาน เอาไว้รองรับนิสิตนักศึกษาที่จบมา คนที่เป็นวิทยากรเรียนจบมาแล้วพอมายูชนบทไม่ได้สอนก็แข็ง ถ้ามีตำแหน่งอาจารย์รองรับ หรือเวลามีอบรมถ้าอาตมาไม่ว่างก็ให้เขาไปแทน

ที่วัดอาตมามีของร้อยกว่าชื่อ มีต้นไม้อากทุกภาค ที่ดินของวัดจากเดิม 15 ไร่เศษ ตอนนี้มีประมาณ 40 ไร่ ยังคิดหนี้เขาอยู่อีกหลายล้าน พระองค์นี้มีเครดิตติดหนี้ได้. ถ้ายมบาลพูดรู้เรื่องอีก 10 ปีค่อยมาดูกันว่าจะมีอะไรบ้าง

อาจารย์เกิดดวง แฉ่งใจ พิศิณธ์คุณโรงเรียนไม่แก้ววิเศษ จังหวัดฉะเชิงเทรา

พิศิณธ์คุณจะจัดอย่างไรก็ได้ จะจัดกับก็ได้ ถ้าจะเอาบ้านของอาจารย์เอกวิเศษมากองไว้ฟังก็ได้ หรือออก ด้านหลังบ้านในนาที่นาอันนั้นออกมา เป็นบริเวณการสืบค้นภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการสืบค้นวิถีชีวิตไทย เช่น การจัดการสวนสาธารณะที่มีเฉพาะที่ฉะเชิงเทรา ก็ไม่คิด ๆ คิดและจัดออกมา หรืออย่างการปลูกปาล์ม เป็นต้น

มีการจัดทำทะเบียนจำแนกของแยกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่เป็นของในท้องถิ่น และของที่ได้จากนอกชุมชน เช่น ไม้มาจากอินโดนีเซีย

คุณธานี ไชยวรรณตระกูล สวนอนุรักษ์พันธุ์พืชเรือนโบราณ “ละอองฟ้า” จังหวัดนครนายก

พอมสร้างสวนเรือนไม้มาด้วยความรัก เป็นความผูกพันระหว่างคนกับต้นไม้ พอมทำมาปลูกเรือนเพื่อสวนเรือน ทำมาเก็บมาทำงานนี้ แต่เดิมสวนพอมอยู่ห่างจากวัดพระแก้วประมาณ 5 กิโลเมตร เมื่อเกิดน้ำท่วมใหญ่ สวนล่มสาธยาย พอมเอาต้นไม้เรือนที่สูงใหญ่มาปลูกใหม่กับพันธุ์พืช และสะสมเมล็ดพันธุ์จากสวนคนสวน เก็บกับตามถ้ำหรือน้ำมาเพาะพันธุ์ เมื่อได้พันธุ์ก็เริ่มย้ายไปนครนายกประมาณปี พ.ศ. 2508 สวนนี้ตั้งอยู่เลขที่ 111 บ้านห้วยลึก ตำบลเขาพระ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก พันธุ์ที่รวบรวมเอาไว้ทำที่นักวิทยาศาสตร์มีอยู่ 53 สายพันธุ์ เป็นพันธุ์ไม้สูงใหญ่ บางพันธุ์หนักถึง 20 กิโลกรัม

การประกวดพันธุ์ไม้ก่อนมีค่านิยมว่าปัจจุบัน เป็นการประกวดระดับประเทศ ไม่เฉพาะพอม คนสมัยก่อนรักพันธุ์ไม้เมืองนอก คำนึงความรู้อยู่กับพันธุ์สูง ราวได้ 400 บาทต่อลูก ในยุคที่ผลผลิตราคาพอ 400 ที่เข้ามาแนวคิดของจะเป็นส่วนสวัสดิการและเป็นแนวคิดของพ่อ

ปัจจุบันหรือเพื่อไม่ให้มันคิด ส่วนที่หาไปก็เพราะถูก “standardized” ไปมันก็มีปริมาณ ไม่มีใครศึกษาว่าพันธุ์ไม้หรือพันธุ์ไม้ที่จะมาตอนไหน ไม่มีเธอ

การปลูกพันธุ์ไม้ให้เมล็ด ปลูกในป่าไม่ต้องรดน้ำ สมใจคนดูคนบอกว่า พวกปลูกต้นไม้หวาดเล็ง ต้นไม้ผมมีทุกใบผมจะอยู่ได้ ปัจจุบันอายุ 38 ปีแล้วยังให้ผลผลิตมาเสมอ

วันอาทิตย์ที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2546

ภาคเช้า : สนทนากับวิทยากรและแบ่งกลุ่มย่อยระดมความเห็น

ดร.ปริศนา เจอิมเผ่า กอสนันตกุล

เขาน่าจะให้ทุกคนมีส่วนร่วมเกี่ยวกับคำถามที่ว่า พิศิณธ์คุณคืออะไร เขาจะเล่าเรื่องเล่านี้ไปทำไม เขาจะทำพิศิณธ์คุณอย่างไร

ที่มีคนมา ใครเป็นคนทำพิศิณธ์คุณ และทำไม

เริ่มจากพิศิณธ์คุณของเจ้าหน้าที่ เป็นพิศิณธ์คุณในวัง ต่อมาพิศิณธ์คุณในวัดซึ่งก็คือ กุฏิวัด ซึ่งกับของเอาไว้มันใหญ่ แต่ต่างจากพิศิณธ์คุณในความหมายปัจจุบันคือเอาให้คนมาดู

มีพิศิณธ์คุณตามแหล่งราชกิจหรือสถานที่สาธารณะที่มีร่วมกันหรือเหมือนกัน กับ เช่น เมืองประวัติศาสตร์ราช

ระเทศพิศิณธ์คุณที่ท้องถิ่นน่าจะแตกต่างจากพิศิณธ์คุณตามแหล่งราชกิจ เพราะเล่าเรื่องราวของท้องถิ่นของเขาเอง ยกตัวอย่างเช่น เมืองละครราชวิ ทุกที่อาจเรียกว่าละครราชวิเหมือนกันแต่ท้องถิ่นไม่เหมือนกัน พามันใหญ่

วัดบ้านดอนก็ไม่เหมือนหนังใหญ่ที่อื่น ของที่เรามีก็ไม่เหมือนคนอื่น เรามีเรื่องราวของเราเอง เรื่องที่เรามีเฉพาะของเรา เป็นเรื่องของคนอื่นไม่รู้

แล้วเราจะเล่าเรื่องแบบนี้ไปทำไมกัน ทำไมต้องเล่าเรื่องของเราให้คนอื่นฟัง ก็เพราะชีวิตของเรามันเปลี่ยนแปลงเร็วมาก เด็ก ๆ ไม่เคยเห็นว่า ปู่ย่าตายายเคยกินอยู่และทำมาหากินอย่างไร มีหลายเรื่องราวที่ใกล้จะสูญหาย และบางอย่างได้สูญหายไปแล้ว สำเนียงภาษาที่เราใช้ก็เปลี่ยนไป เป็นเรื่องที่เรานำมาบอกเล่าให้ลูกหลานเราได้รู้ สื่อให้คนภายนอกได้รับรู้

อีกเรื่องหนึ่งก็คือ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการทำพิธีกรรม เป็นต้นว่า เราควรจะทำทะเบียน หรือจัดเก็บดูแลอย่างไร บางเรื่องก็ควรระมัดระวัง เช่น การปะติดเกอรับตัววัตถุ วิธีการจัดแสดง หลักการพื้นฐานบางอย่างในการจัด เช่น การจำแนกประเภท การทำเนื้อหาเรื่องราว การมีกิจกรรมอื่น ๆ เสริม เพราะบางทีดูแค่วัตถุก็ไม่เข้าใจ แต่พอได้ซักถามผู้ที่รู้เรื่องก็เข้าใจ เมื่อวานเห็นแท่งเหล็กอันหนึ่งก็ไม่รู้ว่าคืออะไร แต่พอถามก็เพิ่งเข้าใจว่านั่นคือ คาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของตาชั่ง ถ้าจะให้เข้าใจชัดขึ้นอีกหน่อยก็น่าจะทำให้ดูด้วยว่าใช้อย่างไร

ของ 1 ชิ้น มันมีเรื่องราวตั้งเยอะ ต้องมีการค้นคว้า นำเอาประสบการณ์ของคนที่ใช้ของเหล่านี้หรือรู้จักของเหล่านี้ออกมา เช่น มีสมุดช้อยจำนวนมากที่ไม่รู้ว่าพูดถึงเรื่องอะไร

พิธีกรรมที่จะอยู่ได้ต้องมีคน ทั้งฝ่ายคนจัด คนทำหน้าที่ปิด - เปิด เล่าเรื่อง ทำความสะอาด ดูแลข้าวของ และฝ่ายคนที่มาดู หน้าตาของคนที่มาดูเป็นใคร กลุ่มไหน มีความสนใจหรือมีความต้องการอะไร

คำถามคือ ทำอย่างไรให้เขามาแล้วยังมาอีก นั่นคือ “ความยั่งยืนของพิธีกรรม” คือทั้งหลายทั้งปวงก็มีคำถาม แต่ว่าเราไม่ได้มีคำตอบสำเร็จรูป เพราะว่าพิธีกรรมแต่ละแห่งไม่เหมือนกัน เราต้องช่วยกันคิด เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนกัน เราก็มีสุภาพบุรุษหนุ่มหลายท่าน ซึ่งเป็นผู้ที่ศึกษาเรื่องพิธีกรรมบ้าง มีประสบการณ์การทำพิธีกรรมบ้าง จะมาแลกเปลี่ยนกับเราว่า มีข้อคิดเห็นอย่างไร ขอเรียนเชิญ

คุณชีวสิทธิ์ บุญเกียรติ สถาบันพระปกเกล้า

เมื่อพูดถึงการทำพิธีกรรมจะมีอยู่ 3 ส่วนด้วยกัน คือ การอนุรักษ์ การศึกษา และการสื่อสาร

การอนุรักษ์ของต้องมีการหาความรู้เพิ่มเติม เช่น การเก็บตัวหนังสือโดยวางซ้อนทับกัน ข้อสังเกตแรกคือ ต้องหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อรักษาวัตถุให้อยู่คงนานและสืบต่อไปได้

การศึกษาค้นคว้าข้อมูล วัตถุที่มีจะบอกเล่าเรื่องราวได้อย่างไร เท่าที่เห็นจากตัวอย่างเมื่อวานนี้ วัตถุถูกนำมาวางรวมกันไว้แต่ไม่ได้มีการจัดแบ่งประเภท หรือบอกเล่าเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวัตถุที่มีอยู่ การศึกษาค้นคว้าข้อมูลทำได้หลายรูปแบบ ผมดูจนจบแล้วก็ยังตั้งคำถามว่า มีอะไรมากกว่าไหนเก่า คานตาชั่งเก่า จะทำอย่างไรถ้าไม่มีคนมาคอยเล่าให้ฟัง

เราไม่จำเป็นต้องนำเสนอวัตถุทุกชิ้นที่เรามี เลือกมาจัดแสดงเพียงบางชิ้น หมุนเวียนไปตามแต่เนื้อหาเรื่องราวเช่น “ให้กับวิถีชีวิตชุมชน” เพื่อให้เข้าใจว่าคนในชุมชนนี้กินอยู่อย่างไร

คุณต่อจรัส พงษ์สาธิ นักศึกษาปริญญาเอก จากพิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์วิทยา โอซาก้า ประเทศญี่ปุ่น

ผมไม่ได้ทำพิธีกรรมแต่อยู่ในแวดวงพิพิธภัณฑ์มา 10 ปี ผมอยากพูดในหลักการเสริม เท่าที่ดูพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในเมืองไทยมักจะมาจากการรวบรวมสิ่งของเป็นส่วนใหญ่ แล้วพยายามที่จะแสดงของ เราไม่มีการศึกษา

ค้นคว้าหา ของที่เรามีอยู่ให้ใช้ได้อย่างไร มีประโยชน์และมีที่มาอย่างไร เราผู้ควรมีใครมาช่วยกันจะได้มาเมื่อไร เรามีพิพิธภัณฑ์แต่ไม่ค่อยได้พูดถึงความเป็นตัวมาอย่างไร

พิพิธภัณฑ์ในต่างประเทศมีบุคลากรในการทำงานค่อนข้างเยอะ ขณะที่พิพิธภัณฑ์ในเมืองไทยขาดกำลังเสริม เรามีแต่พระและครู เราขาดพื้นฐานเกี่ยวกับงานวิชาการพิพิธภัณฑ์

เรื่องการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น - พิพิธภัณฑ์ชุมชนสามารถเป็นสถานที่ที่ร่วมนำได้คนในท้องถิ่นได้รู้จักตัวเมือง วัฒนาของการทำงานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอย่างมากคือ เพื่อท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อคนในท้องถิ่นเอง ไม่ใช่เพื่อคนนอก เราสามารถปลูกฝังสิ่งเหล่านี้ให้กับเด็ก ๆ ได้

ดร.ปริตตา เจอิมเผ่า กอนันต์กุล

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรตั้งอยู่ที่ตลิ่งชัน พื้นที่แถวนี้จากที่เคยเป็น "สวน" ก็เปลี่ยนไปเป็น "บ้านจัดสรร" เคยมีการคุยกันเรื่องชุมชนท้องถิ่น คุณครูท่านหนึ่งเป็นครูพลศึกษาถึงวิธีป็นต้นหมาก นักเขียนก็ไม่ค่อยรู้ว่ามีอะไร รวดเร็วกับคุณครูก็สอนแต่พลศึกษา ไม่มีพื้นที่หรือมีเวทีที่จะให้ชุมชนหรือสอนเรื่องเหล่านี้ พิพิธภัณฑ์เปิดโอกาสให้คนมาอยู่มาเจอกัน เป็นเรื่องที่ยุ่งยากแต่ทำยาก ดิฉันขอยกตัวอย่าง 2 - 3 แห่ง

ที่วัดจันเสน อ.ตาดิษ จ.นครสวรรค์ วัด - โรงเรียน - ชุมชน ร่วมกันจัดทำพิพิธภัณฑ์และได้รับการสนับสนุนจากนักวิชาการคือท่านอาจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม ที่จันเสนมีการขุดค้นพบแหล่งโบราณคดีเมืองจันเสน จึงจัดทำเป็นพิพิธภัณฑ์ขึ้นมา ครูนำเด็ก ๆ มาอบรมให้เป็นมัคคุเทศก์น้อยคอยเล่าเรื่องเกี่ยวกับสิ่งของที่ขุดค้นพบและพาชมแหล่งโบราณคดีในท้องถิ่น

ที่บ้านหนองขาว อ.ท่าม่วง จ.กาญจนบุรี ก็กำลังทำพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ที่นั่นพิพิธภัณฑ์ไม่ได้แยกไปจากชุมชน สามารถชมได้ทั้งของในพิพิธภัณฑ์และชมได้ทั้งวัดจริง ๆ เพราะตั้งหมู่บ้านคือพิพิธภัณฑ์

ที่อัสสาร อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม อยู่ในบริเวณป่าชายเลน เรามีวิธีไปเอนน้ำจืดมาใช้เรียกว่า "การถมน้ำ" เป็นการปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม ยังมีการเผาถ่านและโรงเผาถ่านอยู่ สามารถเล่าเรื่องราวของท้องถิ่นผ่านพิพิธภัณฑ์และโรงถ่านได้

หรืออย่างพิพิธภัณฑ์บางพลีราชบุรีน้ำพุ อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ ก็ทำให้พิพิธภัณฑ์เป็นที่รวมของคนหลากหลายกลุ่ม งานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นไม่ใช่ของใครคนใดคนหนึ่ง ของที่อยู่ในพิพิธภัณฑ์ก็ไม่ใช่ของวัด แต่คือของญาติโยม คือของบาทุ่ทุกคน

โสมธ จันทวรัญญ์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โรงเรียนบ้านกิโลธานี จังหวัดสระแก้ว

จากที่พูดถึง 3 พิพิธภัณฑ์ใน 5 นาทีเมื่อวานนี้ ตัวอย่างให้พิพิธภัณฑ์เป็นสิ่งที่น่าสนใจและคงอยู่ได้ ๔๔ พัฒนาต่อไปอย่างไร

ที่รวบรวมโดยทั่วไปว่าพิพิธภัณฑ์เกิดขึ้นในวัดก็เพราะวัดเป็นศูนย์กลางของคนทั่วไป การที่พิพิธภัณฑ์เกิดในโรงเรียนก็เพราะโรงเรียนมีบทบาทด้านวัฒนธรรม ที่ผมทำคือ ผมสนใจทั้ง 3 มิติ คือ การอนุรักษ์ การเรียนรู้ และการสื่อสาร เป็นการสะท้อนความคิดสู่ปัจจุบันและต่อไปยังอนาคต

การดำเนินงานทางวัฒนธรรมต้องมีการออกแบบคิด เรื่องราวแต่ละเรื่องขึ้น การป็นต้นหมากจะออกมาเป็นพิพิธภัณฑ์ได้อย่างไร พิพิธภัณฑ์เล่าที่เป็นอยู่ทุกวันนี้เป็นสิ่งที่ตายแล้ว ทุกวันนี้คำว่า "มีส่วนร่วม" จะเป็นอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับว่าผู้เข้าร่วมอยากมีส่วนร่วมแค่ไหน เพราะฉะนั้นต้องเป็น "หุ้นส่วน" ไม่ใช่แค่ "มีส่วนร่วม" เราต้องมี "เจ้าภาพ"

เราจะขึ้นรูปอย่างไร เริ่มจากมาคำว่า “มีอะไรดี” พิพิธภัณฑสถานต้องมีทั้ง 3 ส่วน คือ 1) ของเก่า 2) เวทีแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 3) กระบวนการดำเนินงานและการนำเสนอ เพื่อให้พิพิธภัณฑสถานไม่กลายเป็นที่เก็บของเก่า ทำอย่างไรให้สิ่งที่เกิดขึ้นแล้วหรือที่กำลังจะเกิดขึ้นเชื่อมโยงกันได้และไปต่อไปได้

อาจารย์สุวิมล บัวบาน ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของ โรงเรียนคลองพลูวิทยา จังหวัดจันทบุรี

ตั้งแต่ฟังมาจากเมื่อวาน เป็นเรื่องของ “สิ่งของ” เรื่องวัฒนธรรมยังมีเรื่องของเนติธรรม คติธรรม สุนทรธรรม

ในพิพิธภัณฑสถานมีแต่วัตถุ โรงเรียนสามารถจัดได้แค่กระดานและวัสดุต่าง ๆ ขณะที่ในสังคมของเขาก็กังค้ำเนินการกันอยู่ในชีวิตจริง ดิฉันพบว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวอักษรระหว่าง “สิ่งที่นักวิชาการไปศึกษา” กับ “สิ่งที่จริง” ที่โรงเรียนเราให้เด็ก ๆ เข้ามามีส่วนร่วมและพิพิธภัณฑสถานก็คงไม่ใช่เรื่องของวัตถุอย่างเดียว

คุณอุทัย ณม่นหมาก พิพิธภัณฑสถานวัดเขากระโดน จังหวัดระยอง

เรื่องใหญ่มากก็เรื่องการเก็บรักษาสิ่งของ การบรรยายความสำคัญของวัตถุต้องใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านบรรยาย ถ้าจะให้บรรยายทุกชิ้นก็ไม่สามารถทำได้ในตอนนั้น ถ้าจะให้ทำคำบรรยายเอาไว้ก็เป็นของที่รักษายากที่สุด เพราะคนมาดูเป็นร้อย เอกสารก็หายหมด เรื่องชุมชนเราก็มีวิธีการของเขา เขาชวนเขาก็มีของที่เขาสอนใจ ผมเสียใจที่กระทรวงวัฒนธรรมถูกยุบไปสมัยจอมพล ป. ไม่เช่นนั้นวัฒนธรรมคงจะซึมซับไปได้มากกว่านี้ วันนี้มานั่งสอน ก.กา ก็ยากนิดหน่อย เป็นเรื่องสำหรับคนรุ่นหนุ่มสาวไฟแรง ผมเองก็อายุ 70 แล้วแต่ก็ยินดีสนับสนุนคนหนุ่มคนสาว

คุณอรพินท์ สว่างแจ้ง ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดระยอง

คนทำพิพิธภัณฑสถานความรู้ แต่ละท่านต้องหาความรู้ด้วยตนเอง ทำอย่างไรจะให้ผู้ทำพิพิธภัณฑสถานมีข้อมูลจะติดต่อขอข้อมูลได้อย่างไร ท่านอยากทำแต่ไม่รู้ว่าทำอย่างไรจึงจะถูกต้อง เขาจะไปเอาความรู้ตรงนี้จากใครได้บ้าง การทำพิพิธภัณฑสถานไม่มีอะไรที่ตายตัว การที่จะทำได้ก็ต้องทำด้วยศรัทธา

ดร.ปริตตา เจลิมนำ กอนนันทกุล

เราไม่ได้มาในฐานะ “ผู้รู้” เราอยากจะได้รับรู้ว่าคุณทำอะไร ท่านมองทิศทางของสิ่งที่ต้องการจะทำอย่างไร และคงไม่ใช่สูตรสำเร็จเพราะแต่ละท้องถิ่นก็ไม่เหมือนกัน โจทย์คงไม่เหมือนกัน สำหรับท่านที่ทำแล้วจะพัฒนาต่อไปอย่างไร สำหรับท่านที่ยังไม่ได้ทำแต่คิดว่าจะทำ จะทำอย่างไร ความรู้เรื่องเทคนิคเป็นเรื่องรองที่จัดการอบรมกันได้

ผู้ใหญ่อภิม ไทยพิทักษ์ ชุมชนวัดตะกาดเจ้า จังหวัดจันทบุรี

สมุทสร้อยที่เรามีก็คล้าย ๆ กับของวัดบ้านดอน ขณะที่กำลังเอาไปแปลเป็นภาษาไทย โดยผู้รู้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจันทบุรี สมุทสร้อยก็มีหลายเรื่อง คำราชา การตั้งบ้านเรือน ที่ตะกาดเจ้ายังขาดอีกหลายอย่าง เพิ่งเริ่มมาได้ปีเศษ ๆ เริ่มเก็บของเอาไว้ที่วัด เราเอานักเรียนเข้าไปดูว่าของอะไรมันมาจากไหน

ว่าที่ร้อยตรีวิชาธิราช ออดมิ่ง พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านไทยพวน วัดฝั่งคลอง จังหวัดนครนายก

ผมอยู่ในส่วนของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ซึ่งแยกมาจากกรมการปกครอง งบประมาณไม่ได้อยู่ไกลจากตัวพวกท่าน เพราะเงินอยู่ที่ อบต. ทั้ง “กทม.-อบจ.-เมืองพัทยา-เทศบาล-อบต.” เป็นแหล่งทุนของท่านเพราะเงิน

ลงไปตรงกันตามสายเหล่านั้น เพราะฉะนั้นท่านต้องทำชุมชนให้เข้มแข็งก่อน เมื่อมีกลุ่มองค์กรชุมชนที่เข้มแข็งจึงจะเข้าไปยังประชาคมไปสู่ อบต. และเทศบาลได้

ขณะนี้มีการทำแผนระยะสั้น (รายปี) ระยะกลาง (5 ปี) ระยะยาว (10 ปี) ด้านถนนหนทางอาคารก็ต้องทำ แต่ด้านสังคม ด้านคุณภาพชีวิตก็ต้องมี ตอนนี้สัดส่วนมันเปลี่ยนจากเมื่อก่อน 60:40 มาเป็น 40:60 แต่ต้องมีคณะกรรมการชัดเจน ทุกวันนี้ไม่ได้มีการประสาน มีการประสานกันโดยไม่ได้ประสาน ถ้า อบต. มีฝ่ายด้าน - ฝ่ายรัฐบาล ก็ต้องมีการโหวตกัน บางโครงการก็ขาดหลุดไป ทุกวันนี้ยังมุ่งเน้นเรื่องการให้ต้องดำเนินการ

อาจารย์สุวิมล บัวบาน ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของ โรงเรียนคลองหลวงวิทยา จังหวัดจันทบุรี

ศูนย์วัฒนธรรมของเรามีตั้งอยู่ข้าง อบต. แต่ไม่เคยไปถามว่าจะส่งโครงการไปได้ที่ไหน เมื่อเราชุมชนและบุคคลากรเรามีหัวเรื่อง "ธงในฐานะรณที่เมืองจันทบุรี" เรามีปัญหาเรื่องแผนพื้นที่และเงินทุนค่าใช้จ่ายเพื่อรองรับคนที่เข้ามาจำนวนมาก ทุกวันนี้เรามีชาวบ้านมาเป็นครูมาเป็นวิทยากรให้เรา เช่น ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องจักสาน สามารถหาเอกสารมาให้เราได้ เรื่องภาษาของก็มีคนที่ทำได้ เป็นการให้เกียรติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมได้ มีการทำบอร์ดแสดงประวัติและผลงานของท่านเหล่านั้น

พันเอกวัชร สัตยวงศ์พิทักษ์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจันทบุรี จังหวัดปราชญ์บุรี

ผมพูดในฐานะทหารว่าผมต้องการอะไรจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ผมห่วงเรื่องความมั่นคงของชาติ ขณะนี้สังคมเปลี่ยนแปลงไปเป็นการล่าอาณานิคมด้วยเศรษฐกิจ จิตวิญญาณและวัฒนธรรม ตั้งแต่มีดาวเทียม มีการถ่ายทอดผ่านดาวเทียม เป็นโลกที่ไร้พรมแดน สิ่งต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปมาก อเมริกาส่งอิทธิพลไปออสเตรเลียตั้งแต่เมื่อ 10 ปีที่แล้ว ตัวอย่างเช่น เขาวรรณออสเตรเลียเปลี่ยนไปเล่นแบบสโนล เขาวรรณไทยก็ไปเล่นแร็พ

ทุกวันนี้อเมริกาส่งอาวุธลับเข้ามา 9 อย่าง คือ

๑. โดคา โดล่า แต่ตอนนี้เขาส่งคืนกลับไปออสเตรเลียอย่างน้อย 7 %
๒. เค เอฟ ซี เข้ามาดลัมไถ่อย่าง-ล้มล้างบ้านเรา
๓. เพลงแร็ป เข้ามาแทนที่เพลงรำไท่น เพลงอีแซว
๔. เอ็ม ทวี จากที่เคยแต่งกายเรียบร้อยก็มาแต่งสายเดี่ยวเพราะถูกครอบงำทางจิตวิญญาณด้านนี้
๕. ซี เอ็น เอ็น ประโคมข่าวว่าอิรักมีอาวุธร้ายแรงก็เลยต้องส่งกองทัพไปโจมตี เสนอข่าวสารด้านเดียวเป็นการครอบงำด้านข่าวสาร
๖. เรื่องกระบวนการยุติธรรม เมย์แพทาสเก็คบอด เอ็น บี เอ ความเร็วเป็นวินาที สะใจไร้ความคิด อเมริกาฟุตบอลมีการวิพากษ์ภาพแล้วกลับคำตัดสินได้ จากที่เมื่อก่อนตัดสินแล้วก็แล้วกัน นี่เป็นเรื่องของกระบวนการยุติธรรม
๗. หนังสือฮอลลีวูด เน้นเรื่องความรุนแรงเป็นหลัก วิทยุทันที่ยังกัน ดีกันก็มาจากหนังสือฮอลลีวูด
๘. ไมโครซอฟท์ ทุกสำนักงานแทบจะปิดเลย ถ้าเอาไมโครซอฟท์กลับไป นี่คือการเป็นทาสเขา
๙. ยีนส์ ลีวายส์ แสดงถึงการเป็นนักบู๊แบ็ก นักผจญภัย คือการสอดแทรกจิตวิญญาณให้กับคนรุ่นใหม่ เป็นการพยายามที่จะครอบงำ

นี่คือความต้องการของทหาร ทำอย่างไรเราจึงจะรักษาจิตวิญญาณของคนรุ่นใหม่ นี่คือนี่สิ่งที่ผมต้องการจากคนทำพิพิธภัณฑสถาน

คุณอรพินท์ สว่างแจ้ง ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดระยอง

ถ้ามีคนมาติดต่อขอเช่าชมพิพิธภัณฑ์ ถามเขาเลยว่าต้องการอาหารพื้นบ้านไหม บอกเขาไปเลยว่าคิดราคาหัวละเท่าไร คิดค่าหัวจากผู้ที่มาเยี่ยมชม ทำโปสเตอร์เตรียมไว้เลย อย่างรูปของทำไว้ได้เลยขายราคาใบละ 5 บาท ถ้าน้องจัดได้อย่างนี้ น้องจะโด่งดังมาก ถ้าใครมาเยี่ยมชมศูนย์วัฒนธรรมของเรา เราก็จะแนะนำให้ไปหมู่บ้านของ

ดร.ปริตตา เจดิมเฝ้า กอนันตกุล

ต่อจากนี้เราจะแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ ฝ่ายสนับสนุนการทำพิพิธภัณฑ์ และฝ่ายที่ทำพิพิธภัณฑ์ โจทย์ที่อยากให้ท่านช่วยกันคิด สำหรับฝ่ายสนับสนุน ก็คือ

1. ท่านคิดว่าเท่าที่ท่านทราบและมีประสบการณ์มา ท่านคิดว่าพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมีจุดตรงไหนที่จะพัฒนาปรับปรุงอย่างไรได้บ้าง
2. ท่านจะมีบทบาทในการสนับสนุนพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นได้อย่างไร เช่น หางบประมาณ ให้ข้อมูลวิชาการ การดำเนินงานและการจัดการ เป็นต้น

สำหรับกลุ่มที่ทำพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ในฐานะที่ท่านดูแลพิพิธภัณฑ์ของท่านอยู่

1. ท่านมีโครงการที่จะพัฒนาปรับปรุงส่วนไหนอย่างไร อยากให้เพิ่มเติมส่วนไหน
2. ท่านต้องการความช่วยเหลือหรือการสนับสนุนอย่างไร

บันทึกการประชุมกลุ่มย่อย กลุ่มที่ 2 (ฝ่ายสนับสนุนการทำพิพิธภัณฑ์)

จ.ส.อ.ทวี ชมชื่น พิพิธภัณฑ์พระครูอุทัยธรรมธาริ (เส็ง สุโขโต) จังหวัดปราจีนบุรี

หลวงพ่อบุญของท่านมองว่าท่านน่าจะรับผิดชอบได้ดี เริ่มแรกท่านหาที่สร้างพิพิธภัณฑ์ต้องใช้งบประมาณ 25 ล้านบาท ท่านสร้างไปได้ 20 % ท่านก็มรดกภาพ เจ้าอาวาสองค์ต่อมาสว่างต่อจนเสร็จปี พ.ศ. 2544 ครั้งแรกต้องการมอบให้สมเด็จพระเทพฯ แต่ท่านไม่รับ ท่านว่าเพราะสูงเกินไป ขอให้มอบเป็นของแผ่นดิน ก็เลยมอบให้มณฑลทหารบกที่ 12 ดูแล เอาดอกผลมาบริหารงาน ค่าใช้จ่ายก็ไม่มากเพราะว่าเจ้าหน้าที่เป็นทหาร

ของเรามีแต่ไม่รู้ใครสร้างหรือสร้างในสมัยไหน รู้แต่ชื่ออะไร สิ่งของเหล่านี้ถ้าไม่มีการบอกไว้ว่าสร้างเมื่อไร สมัยไหนไม่มีรายละเอียดบอกไว้ คนรุ่นต่อไปเขาก็จะไม่รู้

ของทั้งหมดต้องทำทะเบียน แม้มีสักล้านชิ้นก็ต้องมีหมายเลขกำกับทุกชิ้น พร้อมกับมีข้อมูลระบุไว้ด้วยว่าได้มาจากไหน เมื่อไร ทำเป็นแฟ้มเอกสารเป็นเล่ม ๆ เอาไว้ ของที่อยู่ในพิพิธภัณฑ์ผมแต่ละชิ้นมีการถ่ายรูปบอกรายละเอียดและติดป้ายเอาไว้ ทุกคนที่มานั่งในที่นี้ ของที่เราไม่รู้ไม่ทั้งหมดว่าสร้างสมัยใด เราต้องลงรายละเอียดไว้ให้ได้

การปรับปรุงการพัฒนาต่าง ๆ มันต้องแล้วแต่ที่ ของบางอย่างถ้าอยู่ในที่ที่บอบ ๆ จะกินตัวเองและเสียหายได้

เรื่องการสนับสนุน ความรู้ทุกคนมีไม่เหมือนกัน เรามาด้วยกันก็เป็นพวกเดียวกันแล้ว ทุกท่านถ้าไปหาผมก็อาจช่วยออกความเห็นได้ว่าที่ผมจัดไว้เป็นอย่างไร ควรปรับปรุงตรงไหน

ตั้งแต่เปิดมาไม่ค่อยมีคนมาเยี่ยมชม นาน ๆ จะมาที คนที่มาดูแล้วก็ไม่มาดูซ้ำอีก ผมกำลังคิดรูปแบบเช่น
ว่าจะทำหนังสือไปยังโรงเรียนต่าง ๆ เชิญชวนให้มาศึกษาสิ่งของที่มีอยู่ในพิพิธภัณฑ์สักปีละครั้งก็ยังดี จุดหมายใน
การพัฒนาเราอย่าไปมุ่งเน้นแต่ที่ “พิพิธภัณฑ์” และ “สิ่งของ” แต่มุ่งให้ชุมชนมีส่วนร่วม

ประเทศไทยเรื่องสำคัญคือ สมุนไพร เป็นจุดหนึ่งที่ทำให้คนเข้ามาเยี่ยมชมได้ อย่างเช่น จันทรีกระพ้อ
กันเกรา นมแมว กฤษณา ต้นไม้ที่คนไม่เคยได้ยินชื่อมีอีกมาก แล้วไม่ใช่แค่ปลูกต้นไม้แต่ต้องบอกสรรพคุณไว้ด้วย
เช่น กาสะลองแก้โรคความดันโลหิตสูง

คุณพินิจ รัตนสุขจิตต์ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา

สิ่งหนึ่งที่พิพิธภัณฑ์ขาดก็คือ “การประชาสัมพันธ์” เราเห็นอาคารแต่ไม่รู้ว่ตรงนั้นคืออะไร พิพิธภัณฑ์ขาด
การเคลื่อนไหวและหยุดนิ่งอยู่กับที่ พุดในฐานะครุ ปัจจุบันเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นจำเป็นสำหรับโรงเรียนในท้องถิ่น
นั้น ๆ ข้อมูลที่จะเพิ่มเติมก็ต้องพัฒนาต่อไป และต้องมีการประชาสัมพันธ์

สำหรับการขอความสนับสนุน ขอให้ทำโครงการที่มีข้อมูลชัดเจนและเป็นโครงการที่ให้ประโยชน์ต่อพื้นที่
ตรงนั้น หลังจากนั้นก็จะของบประมาณได้อีก เช่น งบกลาง ขอได้ในกรณีเร่งด่วน เรื่องงบประมาณสามารถขอได้ทุก
แห่งทั้ง อบต. อบจ. ฯลฯ สำคัญแต่ต้องทำโครงการให้ชัดเจนว่าประโยชน์จะตกแก่ท้องถิ่นนั้น เราจะมีแต่ละฝ่ายที่จะ
สนับสนุนอยู่แล้ว โดยเฉพาะถ้า สจ. สนใจก็จะเข้าไปได้เลย

คุณโกมล จันทวงษ์ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสระแก้ว

ภาพของพิพิธภัณฑ์ที่ปรากฏคือ มันทาย คำถามคือ

1. จะทำให้น่าสนใจได้อย่างไร

- เทคนิคการนำเสนอ จะนำเสนออย่างไร
- ต้องทำเรื่องราวให้คนอยากรู้อยากเห็น อยากมาชม “ขายได้”
- มีการจัดกิจกรรม – งานวิชาการ ซึ่งทุกพิพิธภัณฑ์จะต้องทำ

2. ต้องมีการจัดการ ถ้ามีคนมาเยี่ยมชมก็น่าจะให้เจ้าของมาบรรยายเล่าถึงเรื่องราวเกี่ยวกับของชิ้นนั้น
ด้วย ไม่ใช่ว่าให้แล้วให้เลย ต้องสร้างเครือข่าย ทั้งเครือข่ายโรงเรียน - วัด องค์การชุมชน ฯลฯ ให้เป็น
กระบอกเสียงร่วมของเรา ปลูกกระแสความสนใจขึ้นมา ให้เด็ก ๆ มาชมปีละครั้ง “ไม่พอ” ไม่ว่าวิชา
สังคมศึกษา วิชาประวัติศาสตร์สามารถมาเรียนจากพิพิธภัณฑ์ได้หมด

วัฒนธรรม คือ ปรากฏการณ์สุดท้ายที่จะกันกระแสโลกาภิวัตน์

3. ระบบที่งานก็สำคัญ จะมีกระบวนการจัดการอย่างไรที่จะสนับสนุน และขับเคลื่อนกระบวนการ
ทำงาน อย่าคิดแต่ว่า “มีใจ” ถ้ามีใจอย่างเดียวก็จบ เพราะทุกคนต้องกิน ต้องใช้ ต้องรับผิดชอบ
ครอบครัว เรื่องค่ารถ ค่าใช้จ่าย ค่าวิทยากรต้องดูแล

4. เรื่องงบประมาณ หากมองในเชิงนักปฏิบัติการพอจะมองออกว่ามี 2 มิติ คือ

1) อบต. - อบจ.

2) กระทรวงวัฒนธรรม

งบประมาณภาครัฐมากกว่างบประมาณอื่นที่อยู่นอกภาครัฐถึงประมาณ 7 เท่า

หน่วยงานภาครัฐที่สามารถของงบประมาณได้ คือ

- หน่วยงานราชการ
- รัฐวิสาหกิจ
- องค์การในกำกับของรัฐ
- สถาบันพระปกเกล้า
- กองสลาก

แหล่งเงินสนับสนุนนอกภาครัฐ ได้แก่

- การบริจาคของประชาชน
- หน่วยงานเอกชน บริษัทห้างร้านต่าง ๆ
- หน่วยงานในกำกับของรัฐ เช่น สกว.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ก็ยังมีงบประมาณแต่ไม่มีใครขอ
- องค์การการกุศลต่าง ๆ เช่น สสส.

ขอให้เรามีความชัดเจนในโครงการของเรา ก็สามารถจะหาแหล่งทุนสนับสนุนได้

สำหรับโจทย์ที่ให้ไว้ว่าน่าจะพัฒนาพิพิธภัณฑ์ที่มีอยู่อย่างไร และจะมีบทบาทสนับสนุนพิพิธภัณฑ์ได้

อย่างไรนั้น ข้อแรกเรื่องการพัฒนา น่าจะมีการพัฒนาปรับปรุงดังต่อไปนี้

1. จัดหาบุคคลากรที่รับผิดชอบและปรึกษาผู้เชี่ยวชาญจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ จัดเป็นทีมขึ้นมา 1 ชุด มารวบรวมไว้เลยว่า มีพิพิธภัณฑ์กี่แห่งในแต่ละจังหวัด
2. เพื่อให้พิพิธภัณฑ์มีชีวิตชีวา ควรมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ
3. มีกิจกรรมเสริม
4. จัดทำเอกสารประกอบ – คู่มือนำชม เพื่อให้ผู้เข้าชมสามารถชมได้ด้วยตนเอง

ข้อที่สองเรื่องบทบาทในการสนับสนุน ในส่วนของหน่วยงานของรัฐก็สามารถสนับสนุนงบประมาณได้ดังที่กล่าวมาแล้ว สำหรับหน่วยงานอื่น ๆ เป็นต้นว่า “วัด” สามารถที่จะสนับสนุนได้หมดทั้งด้านงบประมาณ เช่น การจัดทอดผ้าป่าตั้งงบจากชุมชน ด้านบุคลากรก็ทำได้ เพราะหากพระพูด – คนจะเชื่อ

จัดประชาสัมพันธ์เชิงรุก เช่น รับบริจาค ของบกองสลาก ขอลงทุนสนับสนุนการวิจัยจาก สกว. เพื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึก ทำการสืบค้นข้อมูลวิจัยเชิงประวัติอย่างเจาะลึก

ด้านวิชาการก็สามารถขอความช่วยเหลือจากมหาวิทยาลัย สถาบันราชภัฏ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดได้ ควรมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เช่น ถ้ามีอะไรคล้าย ๆ กันก็ช่วยกันสืบค้น จัดตั้งทีมงานขึ้นมาทำงานร่วมกันแล้วแต่ว่าเรื่องอะไรจะมีใครบ้าง

คุณจามร พงษ์ไพบูลย์ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตราด

เราอนุรักษ์ศาลากลางจังหวัด ตอนแรกเราก็ไม่ได้รับเงินสนับสนุน หน่วยงานหลักทางด้านวัฒนธรรมของจังหวัดก็จะมีสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด และสภาวัฒนธรรมจังหวัด

เรื่องศาลากลาง เราทำอะไรใหญ่ ๆ ไม่ได้ เราทำนิทรรศการเรื่อง “ภาพเก่าเล่าเรื่องเมืองตราด” จับภาพเล็กๆ มาขยาย เล่าเรื่องประวัติเมืองตราด ได้รับอนุมัติงบประมาณจากเทศบาลมา 21 ล้านบาทมาปรับปรุงศาลา

กลาง จะครบถ้วนตามแผนฯ ปี พ.ศ. 2548 มีการปรับปรุงอาคาร และทำโครงการสายใยชุมชน คัดเลือกชุมชนที่เข้มแข็งขึ้นมา

หากท่านต้องการข้อมูลขอให้ท่านนึกถึงสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดของท่านซึ่งไม่ได้มีเฉพาะในจังหวัดแต่อยู่ในระดับอำเภอด้วย

ภาคบ่าย : วันอาทิตย์ที่ 7 กันยายน 2546

นำเสนอผลการประชุมกลุ่มย่อย และประชุมหารือหัวข้อ "พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ: ความร่วมมือในอนาคต"

กลุ่ม 2 นำเสนอโดย คุณพิณิจ รัตนะสุขจิตต์

การพัฒนาปรับปรุงพิพิธภัณฑ

- จัดอบรมให้ความรู้คนทำพิพิธภัณฑ
- ประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เช่น ใช้โทรศัพท์ - วีดีทัศน์
- จัดนิทรรศการหมุนเวียนปีละ 1 - 2 ครั้ง
- จัดทำเอกสารให้ผู้เข้าชมเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

บทบาทในการสนับสนุนงบประมาณ

- ให้หน่วยงานที่ทำพิพิธภัณฑทำแผนงานหรือโครงการเสนอ อบต. - อบจ.
- ขอรับการสนับสนุนจากวัดทั้งด้านงบประมาณและบุคลากร เพราะพระก็มีความรู้มาก
- ขอความร่วมมือจากประชาชน เช่น ตั้งตู้ขอรับการบริจาค

ด้านวิชาการ

- ให้ติดต่อสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ซึ่งจะได้ประสานงานกับมหาวิทยาลัย และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเพื่อให้ความรู้แก่คนที่จะทำพิพิธภัณฑ

ด้านการจัดการ

- เท่าที่เห็น ยังไม่เป็นระบบ ควรมีการลงทะเบียนให้เป็นระบบ ถ้าสูญหายก็จะรู้และติดตามได้
- จัดทำข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับวัตถุสิ่งของและเนื้อหาเรื่องราวที่จะนำเสนอ
- มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้คนรู้จักและเข้าไปศึกษา

กลุ่ม 2 นำเสนอโดย คุณโกมล จันทวงศ์

ขอเสริมในส่วนของ "ทิศทาง" และ "งบประมาณ" ซึ่งเป็นปัญหาร่วมกันของทุกแห่ง

สำหรับพิพิธภัณฑที่ไม่ใช่ของวัด แนวทางที่จะหามาได้ อาจจะนิมนต์พระคุณเจ้ามาร่วมเป็นทีมงานหรือคณะกรรมการ หรือจะทอดผ้าป่าก็ได้

องค์กรและหน่วยงานเอกชน บริษัทห้างร้านต่าง ๆ ที่อยากให้การสนับสนุนก็มีอยู่ แต่ชาวบ้านเข้าไม่ถึงหน่วยงานเอกชนขอที่จะสนับสนุนโดยเฉพาะพิพิธภัณฑที่มีคนไปดูมาก ๆ เช่น ในโรงเรียน

ขอจากหน่วยงานที่ทำหน้าที่สนับสนุนการวิจัยอย่างเช่น สกว.

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนเมือง (พอช.) มีกองทุนอยู่ 3,500 ล้าน แต่ว่าประชาชนไม่ทราบ

เราน่าจะมีการขึ้นรูปเป็นเครือข่ายให้ได้ เรื่อง “การมีส่วนร่วม” เมื่อก่อนมีแค่ 4 ภาค คือ ภาครัฐ ภาคการเมือง องค์กรชุมชน และชุมชน ก็พอแล้ว แต่ปัจจุบันนี้แค่ 4 ไม่พอแล้ว ภาคีร่วมต้องหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น พระสงฆ์ โรงเรียน องค์กรชุมชน เครือข่ายแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ ฯลฯ

โครงการที่เสนอไปต้องไม่ใช่โครงการเชิงสงเคราะห์ ต้องเป็นโครงการที่มีเรื่องราวมาก่อนแล้ว แต่ว่าเราไม่มีงบประมาณที่จะดำเนินการ ขอให้โครงการของท่านมีความชัดเจน ไม่ขัดหรือท้าวหาญ ต้องมีกรอบความคิดที่ชัดเจน งบประมาณเท่าไรไม่เกี่ยง ขอให้ชัดเจน

เรื่องงบประมาณไม่ต้องขอ เพราะเราสร้างมามากแล้ว เรื่องกรวดหินดินทรายไม่ต้องขอ ถ้าเป็นเรื่อง “กระบวนการ” การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสร้างเครือข่าย เปิดเวทีระดมความคิดเห็น จัดอบรม ประชุม สัมมนา ขอมาได้เลย

การศึกษาค้นคว้าสืบค้นข้อมูลเรื่องราวอะไรต่าง ๆ ก็ขอได้

ระบุรายละเอียดงบประมาณลงไปเลย คำนวณค่าพาหนะ กม. ละ 2 บาท ค่าอาหารมื้อละ 30 บาท ค่าตอบแทนวิทยากร ถ้าเป็นระดับชาติ 2,000 บาท ระดับจังหวัด 500 บาท ระดับชุมชน 200 บาท

กลุ่ม 4 นำเสนอโดย ว่าที่ร้อยตรี ชาดิชา ยอคมิ่ง

กลุ่มนี้มีพิพิธภัณฑ์วัดตาขัน วัดบ้านดอน วัดตะกาดเจ้า

ขอนำเสนอตามคำถามที่ให้ ข้อแรกคือจะพัฒนาปรับปรุงส่วนไหนบ้าง จากภาพรวม

1. การจัดหมวดหมู่

- สิ่งที่ต้องการมาก ๆ คือ ผู้ชำนาญการในเรื่องนี้ที่จะให้คำปรึกษาแนะนำ
- บางแห่งก็ต้องการขยายอาคารพิพิธภัณฑ์
- มีห้องบรรยายสรุป
- การจัดมัคคุเทศก์นำชม
- การจัดทำพิพิธภัณฑ์ให้เป็นแนวทางเดียวกันกับในระดับสากล

2. บุคลากรท้องถิ่น

- นำคนในท้องถิ่นกลับมาสู่ท้องถิ่น
 - การประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - ประชาสัมพันธ์ถึงความจำเป็นและความสำคัญของพิพิธภัณฑ์
 - ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีคุณค่า
- ยังมีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้มาก แต่ไม่มีโอกาสได้พูด ไม่มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น
- จำเป็นต้องมีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง มีการทำงานที่เข้มแข็ง
- ถ้าเรามีตรงนี้ ไม่ว่าจะอย่างไร “ราชการก็ต้องเข้ามา”

กลุ่ม 3 นำเสนอโดย อาจารย์เด็ดดวง แฉ่งใจ

ผมออกมาเพราะว่าแก่ที่สุดในกลุ่ม กลุ่มเรามี 7 พิพิธภัณฑ์ มีทั้งที่กำลังเกิดขึ้น - ตั้งอยู่ - ดับไป ที่เกิดขึ้นคือ พิพิธภัณฑ์วัดตาขัน ที่ตั้งอยู่คือ วัดเขากระโดน โรงเรียนแม่แก้ววิทยา ส่วนที่ดับไปแล้วคือ ที่โรงเรียนตราดสรรเสริญ ซึ่งกำลังจะกลับไปฟื้นฟู

จะอย่างไรให้พิพิธภัณฑ์น่าสนใจ

- มีนิทรรศการหมุนเวียน
- มีเวทีให้มาคุยกัน

อาจารย์จากศูนย์วัฒนธรรมของ ถามว่า เรื่อง “รอง” มีหลายสำนวน แล้วจะเอาอันไหนไปสอนเด็ก ในกลุ่มสรุปกันว่า ทุกสำนวนมีประโยชน์ต้องเรียนรู้ “เหตุอันใดที่ทำให้แตกต่าง” นั่นคือสิ่งที่ควรถามและหาคำตอบ

ฝากศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ช่วยประสาน เป็นเวที เรื่องวิจัย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรยังไม่ได้พูด คาดว่าอยากจะมาวิจัย ถ้าเราจะวิจัยตัวเองจะอย่างไร

ว่าที่ร้อยตรี ชาดิชาช ยอดมิ่ง

ที่ว่า อบต. มีอิทธิพล ไม่โปร่งใส เป็นภาพลบ ในอดีตสภาพตำบลเป็นอย่างนั้นจริง แต่นั่นคืออดีต ปัจจุบันสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) นำกลั้วมาก มีการตรวจสอบเข้มงวดมาก ตอนนี้กำลังทำระบบให้เข้าที่เข้าทางชัดเจนขึ้น คุณสมบัติของ อบต. และเทศบาลที่กำหนดไว้ว่าต้องจบมัธยมศึกษาจบมีการเปลี่ยนแปลง ท้องถิ่นก็ต้องพึ่งตนเองและพึ่งท้องถิ่นเอง ผมเป็นนักการเมืองท้องถิ่น แต่คิดว่าตัวเองคือนักบริหารจัดการท้องถิ่น ถ้านายกฯ ไม่เอาด้วย แต่ประชาชนเขาจะเอา นายกฯ จะอยู่ได้อย่างไร ถ้าไม่เอาความเห็นประชาชนเป็นใหญ่ นายกฯ ก็อยู่ไม่ได้

กลุ่ม 1 นำเสนอโดย พันเอก วิชระ สัตยาวงศ์ทิพย์

คำถามข้อแรก เราจะพัฒนาพิพิธภัณฑ์ได้อย่างไร

1. มองในแง่สถานที่ พิพิธภัณฑ์ที่ตั้งอยู่ใน

- “วัด” ขึ้นกับวิสัยทัศน์ของพระ ถ้าท่านเห็นความสำคัญก็คง เจริญก้าวหน้ายั่งยืน แต่ถ้าเจ้าอาวาสองค์ใหม่ท่านไม่เห็นความสำคัญก็คงไม่มีการสืบทอดต่อเนื่อง ดังนั้นผู้ที่มีอำนาจในการจัดการเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นก็น่าที่จะมีความยั่งยืน
- “โรงเรียน” ขึ้นอยู่กับครู แต่ครูก็มีภาระมาก
- “สถานที่สาธารณะ” ขึ้นอยู่กับว่าชุมชนต้องการไหม เพราะพิพิธภัณฑ์ไม่ใช่ ความต้องการของใครคนใดคนหนึ่ง ถ้าไม่ขึ้นกับคนใดคนหนึ่ง พิพิธภัณฑ์ก็จะยั่งยืน ถ้าเกิดขึ้นพร้อมกับคนใดคนหนึ่ง พอคนไป - พิพิธภัณฑ์ก็ไปด้วย และควรมีการพัฒนาเทคโนโลยีในการนำเสนอ เช่น วิดีโอ ซีดี จะได้ไม่ต้องมีคนบรรยาย

2. ไม่อยากให้พิพิธภัณฑ์หยุดอยู่กับที่ ด้านยุคก็ตาย ต้องมีการพัฒนาตลอดเวลา

3. ต้องมีเครือข่ายเชื่อมโยง เคลื่อนย้ายกันเอง เช่น พิพิธภัณฑ์ในจังหวัดตราดไปรวมพิพิธภัณฑ์ในจังหวัดจันทบุรี ผลัดกันไปมาก็จะได้มีความเคลื่อนไหว มีกิจกรรม มีการเตรียมงาน

คำถามข้อที่สอง เราจะทำอะไรได้บ้าง จะมีบทบาทอย่างไรในส่วนของเรา

1. กระตุ้นให้เกิดการประชุมร่วมกันเพื่อ

- ดึงงบประมาณจาก อบต. อบจ. มาใช้สนับสนุนงานพิพิธภัณฑ์
- ให้อำเภอของภาครัฐให้เป็นประโยชน์
- เชิญเข้ามาเป็นกรรมการพิพิธภัณฑ์

2. ด้านวิชาการ

- ระดมผู้ทรงภูมิรู้ทั้งหลาย เป็นต้นว่า พระ ปราชญ์ชาวบ้าน ครู หมอ ฯลฯ มาให้ข้อมูล เก็บข้อมูลไว้ก่อนที่จะท่านจะจากไปพร้อมกับข้อมูล ปัจจุบันก็มีการเก็บไว้เยอะแล้ว ในอินเทอร์เน็ตก็มี เป็นสิ่งที่สามารถทำได้และเริ่มเก็บไว้ก่อนได้

3. การจัดงาน

- ช่วยในเรื่องแรงงานได้ เพราะมีบทบาทในพิพิธภัณฑ์อยู่แล้ว
- ทำอย่างไรที่จะให้มันน่าสนใจ ไม่เป็นพิพิธภัณฑ์ที่ตายซาก เช่น จัดแสดงพิพิธภัณฑ์ในวันสำคัญ จัดแสดงตามหัวข้อที่สำคัญ
- พิพิธภัณฑ์ ที่อยู่ในโรงเรียนก็ควรฝึกยุวมัคคุเทศก์

แต่การจะให้เด็กไปบรรยายตามเกาะแก่ง หรือสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ก็อันตรายและดูแลยาก เพราะเป็นเด็กผู้หญิง ก็เลยฝึกให้บรรยายในโรงเรียน แต่ถ้าเป็นระดับอำเภอหรือจังหวัดก็คงทำได้ไม่ยากเกินไป

พระครูวิบูลย์การกิตติ วัดตาขัน จังหวัดระยอง

ทำอย่างไรจึงจะให้พิพิธภัณฑ์ยั่งยืนได้

เงินหาไม่ยาก แต่ที่สำคัญคือ คน

คำถามคือ ทำอย่างไรจึงจะให้ “คน” ยั่งยืน จะให้หลวงพ่อยู่ทุกวันจะไหวหรือ เราให้เงินจ้างเจ้าหน้าที่ได้ไหม ให้มีคนมาดูแลเป็นประจำ เพราะชาวบ้านเขาก็มาทุกวันไม่ได้ คนเราต้องกินต้องใช้ เพราะฉะนั้นต้องตั้งเจ้าหน้าที่ประจำขึ้นมา ให้เงินเดือนเขา ถ้าเขาทำไม่ดีก็ให้เขาออกไป

อีกเรื่องหนึ่ง อาตมาไม่รวย ต้องขอชาวบ้านทุกวัน อบต. ยากได้ที่ประชุม อาตมาบอกให้เสนอเลย อาตมาให้ 5 หมื่น

เราทำอะไรต้องมองระยะยาว “มองกว้าง คิดไกล ใฝ่สูง” นี่ทางพุทธท่านว่า แต่เรานั้นทำอะไรก็ “มองแคบ คิดใกล้ ใฝ่ต่ำ” ทุกที

คุณเชิดชาติ หิรัญโร พิพิธภัณฑ์ห้วยเจียวเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสมุทรปราการ

ผมอยากให้เริ่มจากจุดที่ใกล้ตัวที่สุด เริ่มจากเรื่องที่อยู่รอบ ๆ ตัวคุณ ได้ถุนบ้าน ได้ศาลาวัด ก็เป็นพิพิธภัณฑ์ได้ และไม่จำเป็นต้องมีของสะสมมาก

เรามักจะพูดถึงอาคารและงบประมาณเป็นหลัก หากเรามองกลับด้าน เอา 2 อย่างนี้ไว้ทีหลัง กลับมามองที่ความร่วมมือของคน – ภาคีในท้องถิ่น อันนี้คือจุดเริ่มต้นที่จะได้รับความสนใจมากกว่า แล้วมาคิดว่าเราจะเสนออะไรนำไปสู่การศึกษาค้นคว้าข้อมูล ไปสู่การเลือกหาวัตถุสิ่งของมาสื่อถึงเนื้อหาเรื่องราว หลังจากนั้น “อาคารสถานที่” กับ “งบประมาณ” จึงค่อยตามมา

ท้องถิ่นแต่ละแห่งแตกต่างกัน แม้แต่หมู่บ้านที่อยู่ใกล้ ๆ กันก็แตกต่างกัน

“ชื่อ” ของท้องถิ่นมีความหมายและเรื่องราวของมัน ถ้าคนข้างนอกเข้ามาดูแล้วไม่มีคนนำชม เขาจะรู้จักรเราได้อย่างไร จะรู้ได้อย่างไรว่าสภาพแวดล้อมของหมู่บ้านเราเป็นอย่างไร อันนี้คือสิ่งที่ควรนำเสนอในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่จัดแสดงยากโดยเฉพาะวัฒนธรรมที่ตายไปแล้ว ถ้าจะจัดแสดงก็น่าจะมีการ “สาธิต” เพื่อให้วัฒนธรรมนั้นกลับมามีชีวิตอีกครั้ง เป็น “living culture”

ตอนนี้มหาวิทยาลัยถูกบังคับด้วยระบบประกันคุณภาพ ทุกมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องมีผลงานเกี่ยวกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เพราะฉะนั้นพวกคุณกำลังถือโอกาสเห็นว่ามหาวิทยาลัย คุณสามารถถือโครงการเดินเข้าไปหาเขาได้ ขอให้เขาแนะนำว่าโครงการนี้มีข้อบกพร่องอะไร และจะช่วยแนะนำอะไรได้บ้าง ปัจจุบันทุกมหาวิทยาลัยมีหน่วยงานด้านวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมอยู่แล้ว มหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออก ได้แก่ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยบูรพา และสถาบันราชภัฏอีกหลายแห่ง

ดร.ปริตตา เจลิมนเฒ่า กอนันต์กุล

ในส่วนของคุณยมามนุษยวิทยาสิรินธร จะขอพูดเป็นลำดับถึงงานที่เราทำ เริ่มจากงานที่เราทำอยู่และที่คาดว่าจะทำ ขณะนี้เรากำลังรวบรวมข้อมูลเพื่อทำฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เราพยายามที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลให้ละเอียดที่สุด เพื่อให้พิพิธภัณฑ์ของท่านเป็นที่รู้จักทั้งภาคภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

คุณตรงใจ หุตางกูร นักวิชาการประจำศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

เรื่องสมุดไทยโบราณ จากที่เราได้ไปสำรวจพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น มีพิพิธภัณฑ์หลายแห่งมีสมุดไทยลานอยู่เป็นจำนวนมาก พบว่ามีหลายสถาบันได้ศึกษาไว้บ้าง แต่การดูแลรักษาก็ใส่ตู้ไว้เฉย ๆ ซึ่งน่าจะให้ความรู้ในการจัดเก็บ และมีการปริวรรต ข้อมูลส่วนใหญ่ก็มีทั้งตำรายา ฯลฯ

ฐานข้อมูลที่มีอยู่ก็เป็นเรื่องที่ตั้ง แยกเป็นรายจังหวัดและอำเภอ ในอนาคตตั้งใจว่าจะใส่ข้อมูลให้เต็ม

ดร.ปริตตา เจลิมนเฒ่า กอนันต์กุล

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรคือ องค์การมหาชน ซึ่งเล็กมาก เราอยากทำงานใกล้ชิดกับรากหญ้า เราสนใจงานด้านมานุษยวิทยาที่ศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคน

เกี่ยวกับการวิจัย การทำโครงการวิจัย ท่านอาจจะทำเอง หรือทำงานร่วมกับนักวิชาการในท้องถิ่น ทำงานร่วมกับนักวิชาการของคุณยฯ หรือนักวิชาการนอกท้องถิ่น

ตัวอย่างเช่น การศึกษาเรื่องช่องเพื่อให้เห็นภาพที่กว้างขวางขึ้นของวัฒนธรรมของ ทำให้ความรู้ของเราแตกบานออกไปจากที่เราเห็นอยู่เฉพาะหน้า ซึ่งเราเองก็ต้องกลับไปติดต่อ

ถ้าเป็นอย่างนี้ ท่านมีความเห็นอย่างไร

อาจารย์สุวิมล บัวบาน ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของ จังหวัดจันทบุรี

ดิฉันนั่งอยู่กลุ่ม 4 ทำอย่างไรเราจึงจะรู้จักกลุ่มอื่น ทราบความเคลื่อนไหวของท้องถิ่น ๆ เช่น ที่ปราจีนบุรี ฯลฯ เรามาร่วมกันอยู่ ณ ที่นี้ ก็เหมือนเป็นญาติทางวัฒนธรรมกันแล้ว แต่ที่หมู่บ้านของไม่มีไฟฟ้า เข้าเว็บไซต์คงไม่สะดวก การออกวารสารจะทำได้ไหม

ให้ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรเป็นเจ้าภาพจัดให้มีการประชุมแลกเปลี่ยนแบบนี้อีกได้ไหม เพราะคราวนี้ก็ไม่ได้เตรียมตัวเท่าไร ข้อมูลที่ยังไม่ได้สะท้อนออกมา ก็ยังมีอีกมาก น่าจะมีเวทีอย่างนี้อีกเป็นระยะ ๆ เสนอโครงการของเงิน อบต. - อบจ. ก็ได้

ดร.ปริตตา เจลิเมเฝ้า กอนันตกุล

การเกาะเกี่ยวกันเป็นเครือข่ายมีได้หลายระดับ ตั้งแต่

1. ให้รายชื่อผู้ที่มาร่วมประชุมกันอยู่ ณ ที่นี้ ซึ่งศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ทำให้ได้
2. ส่งข่าวให้ได้ว่าที่ลำปางมีอะไร
3. การมานั่งคุยกันแบบนี้ “ถี่มากก็ไม่ไหว” เพราะต้องใช้งบมาก – มีค่าใช้จ่ายเยอะ
4. การเข้าไปแชร์ทรัพยากรการวิจัยก็อาจเอื้อให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนได้

ท้ายนี้กราบนิมนต์พระคุณเจ้ากล่าวปิดการประชุม

พระครูวิบูลย์การกิตติ วัดตาขัน จังหวัดระยอง

อาตมาขอแสดงความชื่นชมยินดีที่พวกเราทั้งหลายได้เกิดเป็นคนไทย และได้พบศาสนาพุทธ อาตมาอ่านไม่มากแต่อ่านแล้วคิด ความเป็นไทยจะคงอยู่ได้ไม่ใช่ด้วยเพลงชาติ แต่ด้วยประเพณี วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ และเราต้องร่วมมือกัน การที่มาลำบากอยู่อย่างนี้ก็เพราะเห็นว่า ที่เราทำอยู่นี้มีประโยชน์ การมาอยู่ที่โรงแรมอย่างนั้นมันเป็นสถานที่จอจอร์หรือเปล่า ความเป็นไทยทุกวันนี้ ถ้าไม่รักษาไว้ มันจะอยู่ไม่ได้ ประเพณีวัฒนธรรมอื่นมันเข้ามา มาก เจ้าอาวาสก็รังไม่อยู่ แต่ก็ต้องชะลอไว้บ้าง ผู้ใหญ่เองก็ต้องเปลี่ยนพฤติกรรม

“ความรู้คู่คุณธรรม” จำเป็น และการใช้คุณธรรมควบคุม “ความรู้” จำเป็นมาก เพราะคนที่มีวิชาการมากแต่ไม่มีศีลธรรม ก็โกงไข่มุข

วัดตาขัน พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจะเริ่ม แต่การศึกษามาเป็นอันดับหนึ่ง ที่วัดตาขันมิให้เรียนหมดทุกอย่าง เราทำเพื่อความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อย่าให้ชั้น 5 ของเราทำลายชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เลย

คนเราเกิดมาทั้งทีต้องทำดีให้ได้ จะตายทั้งทีต้องฝากความดีเอาไว้ เจริญพร.

- ภาคเหนือ -

บันทึก (ฉบับสังเขปความ)
การประชุมเครือข่ายเพื่อการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น
(ภาคเหนือ)

14 - 15 ตุลาคม พ.ศ. 2546

โรงแรมลำปางเวียงทอง จังหวัดลำปาง

วันอังคารที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2546

กล่าวชี้แจงวัตถุประสงค์การจัดประชุม

โดย ดร.ปรีดา เฉลิมเผ่า กอนันตกุล ผู้อำนวยการศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

กล่าวสวัสดิทักทายท่านที่สละเวลามานั่งพูดคุยกันวันครึ่งต่อจากนี้

ดิฉันขอแนะนำตัว ดิฉันชื่อ ปรีดา เฉลิมเผ่า กอนันตกุล เป็นผู้อำนวยการศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ศูนย์ฯ เป็นองค์กรที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล อยู่ในกำกับของกระทรวงวัฒนธรรม เราตั้งมาหลายปี แต่เพิ่งเป็นองค์การมหาชนเมื่อไม่นานนี้

เรามีหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูล ค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับมนุษย์และผลงานของมนุษย์

แล้วเราเข้ามาเกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นได้อย่างไร

ศูนย์ฯ เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้และทำมานานพอสมควร ผู้อำนวยการคนก่อน และที่ปรึกษาของศูนย์ฯ มีผลงานสนับสนุนให้เกิดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหลายแห่ง ซึ่งเป็นผลงานของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรร่วมกับท่านอาจารย์ศรีศักร วัลลิโภคม และมูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์ ได้แก่

ที่วัดม่วง อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี ปัจจุบันจะขยายเป็นศูนย์มอญศึกษา

ที่จันเสน อ.ตาคลี จ.นครสวรรค์

ที่ยี่สาร อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม

ศูนย์ฯ มีความสนใจที่จะสืบต่องานนี้เพราะเรื่อง “พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น” มีความสำคัญมาก อีกทั้งมีหลากหลายรูปแบบ และมีหน้าที่ที่สำคัญในการเป็นแหล่งเรียนรู้ สืบทอด ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น อยากสนับสนุนให้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นทำหน้าที่นี้ต่อไปอย่างเข้มแข็ง และพบว่ามิวเซียมและองค์กรจำนวนมากที่ทำงานเหล่านี้อยู่

โครงการนี้ต้องการที่จะสำรวจว่ามีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอยู่ที่ไหนบ้าง แต่ละที่มีเนื้อหาอย่างไร มีความสนใจอะไร มีปัญหาอุปสรรคอะไร และหาทางแก้ไขกันอย่างไร

คำว่า “พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น” ที่ใช้ในที่นี่ก็กว้างขวาง เวลาพูดถึงพิพิธภัณฑ์ เราไม่ได้นึกถึงเพียงอาคาร สิ่งก่อสร้าง และวัตถุสิ่งของที่เกิดขึ้นในพิพิธภัณฑ์อย่างเดียว ในปัจจุบันนี้ทิศทางเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์สมัยใหม่ ก็จะเน้นเกี่ยวกับเรื่องการให้พิพิธภัณฑ์ เน้นว่าชุมชนที่อยู่รอบ ๆ ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน เด็ก ๆ ชาวบ้าน คนทั่วไป นักท่องเที่ยว สามารถที่จะเรียนรู้เรื่องราวอะไรได้บ้างจากพิพิธภัณฑ์ เพราะฉะนั้นเราจึงทำให้ของพวกนี้พูดเรื่องราวที่น่าสนใจ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ต่อไปอีก

ทางภาคเหนือก็คงมีคนที่ทำมานาน ทั้งวัด โรงเรียน บุคคล เราอยากทราบว่าที่ผ่านมาท่านทำอะไรมาแล้ว ขณะนี้กำลังทำอะไร มีเรื่องราวอะไร

3 - 4 เดือนต่อจากนี้ เราจะจัดประชุมอย่างนี้ให้ครบทุกภาคทั่วประเทศ

ก่อนหน้านี้นี้เราเคยจัดที่ จังหวัดนครปฐม และระยอง ครังนี้เป็นครั้งที่ 3 แล้วเราเองก็คงเอาข้อมูลจากการประชุมมาคิดต่อว่าศูนย์ฯ จะทำโครงการอะไรต่อไปได้ในการสนับสนุนด้านความคิด การจัดอบรม การทำวิจัย ฯลฯ

เราอยากขอคำแนะนำจากท่านว่า ท่านต้องการความสนับสนุนอะไร เรื่องที่เราทำไม่ได้คือ สนับสนุนด้านอาคาร เราเน้นที่ความสนับสนุนทางวิชาการ เราต้องการทราบข้อมูลจากท่าน และอยากให้เกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างพวกท่านเอง

ขอเรียนเชิญ นักวิชาการที่ทำงานเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ โดยวิทยากรที่มาคุยกับเราในช่วงนี้ ได้แก่ อาจารย์สุภาพร นาคบัลลังค์ จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อาจารย์ปฐมฤกษ์ เกตุทัต คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คุณศรัณย์ ทองปาน กองบรรณาธิการวารสารเมืองโบราณ คุณศรัณย์เป็นนักโบราณคดี และนักมานุษยวิทยา ขอเรียนเชิญอาจารย์สุภาพร นาคบัลลังค์

อาจารย์สุภาพร นาคบัลลังค์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การบนมัสการพระคุณเจ้า ดิฉันมาในฐานะผู้ประสานงาน จากที่ทราบว่าจะมีการจัดประชุมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ก็เลยได้คุยกับเครือข่ายและได้เชิญหลายท่านมาร่วมประชุม ที่มาในวันนี้ได้นำงานวิจัยของอาจารย์บุปผา จิระพงษ์ เป็นการสำรวจพิพิธภัณฑ์ในเชียงใหม่ 95 แห่งด้วยกัน อาจารย์บุปผาไม่ได้มาช่วงเช้านี้ แต่จะมาร่วมประชุมด้วยในช่วงบ่าย

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของอาจารย์จะหมายรวมถึงศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์ศึกษาภูมิปัญญา เป็นแหล่งสะสมและเป็นแหล่งรวบรวมวัฒนธรรมพื้นบ้านทั้งหมดเลย มีการจำแนกประเภทออกเป็น 4 - 5 ประเภทด้วยกัน เป็นประเภทที่สังกัดหน่วยงานของรัฐ 9 แห่ง สังกัดสถาบันอุดมศึกษา 7 แห่ง และสังกัดเอกชน 18 แห่งและโรงเรียนประถม โรงเรียนมัธยม 30 แห่ง และสังกัดวัด 31 แห่ง อันนี้เฉพาะในจังหวัดเชียงใหม่เท่านั้น งานที่อาจารย์เก็บรวบรวมมานี้ เก็บรวบรวมมาถึงปี พ.ศ. 2543 เฉพาะจะนับหลังปีพ.ศ. 2544 เป็นต้นมา ก็มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเกิดขึ้นอีก ก็ยังไม่ได้ดูในนี้ อย่างพิพิธภัณฑ์ผ้าสมันนาที่เพิ่งจัดเมื่อต้นปี ลักษณะนี้ก็คงจะต้องมีการเก็บข้อมูลสหเทศกันไปเรื่อย ๆ

จากที่ได้ทำงานของอาจารย์ที่ต้องการทราบว่า มีอุปสรรคที่ไหนบ้าง ใครเป็นคนจัดตั้ง มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บไว้ให้ลูกหลาน ใครเป็นผู้ดำเนินงาน และมีอุปสรรคอย่างไร ข้อมูลที่พอสรุปได้ว่าเขาอยากได้อะไร คือ

- อยากได้เครือข่าย อยากรู้ว่าที่ไหนมีอะไรบ้าง
- อยากได้การสนับสนุนทางการเงิน ซึ่งเป็นปัญหาของหลายแห่งที่สร้างแล้วไม่สามารถจะอยู่รอดได้ ไม่สามารถเลี้ยงตัวเองได้
- สถานที่จำกัด
- ไม่มีคนและไม่มีเวลาดูแลของ ปักอยู่ทิ้งไว้ให้ฝุ่นจับ
- อยากได้ความรู้ในการจัดตั้ง จัดเก็บ และทำทะเบียน อยากให้นักวิชาการไปช่วย (มากกว่า 50% อยากจะได้)

ส่วนของที่นำมาจัดแสดง บางแห่งที่ติดต่อให้มาประชุมอย่างชุมชนหายยา อยากจัดตั้งเป็นพิพิธภัณฑ์เครื่องเงิน เราก็เห็นว่าดี ถ้าได้มาฟังก็จะได้มาเห็น

สิ่งหนึ่งที่เขาเสนอแนะ เมื่อก่อนนี้เวลาจะทำอะไรก็อยากให้คนหนุ่มสาวเข้ามาช่วยงาน เดี่ยวนี้ก็เลยมองไปที่ชมรมผู้สูงอายุ ถ้าชาวบ้านเข้ามาร่วมในโครงการนี้ได้ก็จะช่วยให้สิ่งที่จัดทำอยู่ดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง

อาจารย์ปฐมฤกษ์ เกตุทัต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผมขอบคุณศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรที่ให้มาคุยเรื่องนี้ ครึ่งนี้เป็นครั้งที่ 3 ต่อไปก็คงจะไปยังส่วนอื่น ๆ ของประเทศ ท่านผู้อำนวยการตั้งใจว่าจะทำทั่วประเทศ ผมต้องกล่าวเสริมท่านผู้อำนวยการเมื่อสักครู่ที่ว่า พิพิธภัณฑสถานทุกวันนี้มันมีมากเหลือเกิน และคงไม่มีใครรู้ว่าทั่วประเทศมีพิพิธภัณฑสถานอยู่เท่าไร อาจารย์อุปนายกฯ ศึกษาเฉพาะที่เชียงใหม่มี 95 แห่ง ภาคเหนือไม่น้อยกว่า 300 แห่ง เราเชิญเท่าที่เราสามารถรวบรวมได้ เริ่มจากอาจารย์สุภาพร นาคบัลลังค์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อาจารย์บุปผา จิระพงษ์ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ อาจารย์ชุติมา เวทการ สถาบันราชภัฏลำปาง เท่าที่ได้มา ณ วันนี้ และอีกเยอะแยะที่เราไม่รู้จัก อีกเยอะที่คิดไว้แต่ยังไม่ได้เริ่ม

สถานะของพิพิธภัณฑสถานในบ้านเรามันอยู่ตรงไหน

ในอดีต พิพิธภัณฑสถานเป็นกิจการของรัฐ กรมศิลปากรมีหน้าที่ตรงนี้อยู่ นั่นคือพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ มีตามสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยก็ทำอยู่ ตัวรัฐธรรมนูญเดิม สิ่งเหล่านี้รู้สึกว่าจะเป็นหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะพิพิธภัณฑสถานที่เกี่ยวข้องกับของที่มีกฎหมายคุ้มครอง “ทรัพย์สินทั้งหลายเป็นทรัพย์สินแผ่นดิน” เกี่ยวกับ พระบรมราชูปถัมภ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ พระบรมราชูปถัมภ์ สัตว์สงวน แร่ธาตุ ฯลฯ

มีคำถามว่า คนที่สนใจจะทำพิพิธภัณฑสถานสามารถทำได้ไหม และพิพิธภัณฑสถานที่เขาทำเป็นพิพิธภัณฑสถานหรือเปล่า

ขอตอบว่า ก็ไม่เถียง เพราะไม่มีใครห้าม อย่างพิพิธภัณฑสถานตามวัดก็มีมาก่อนพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติด้วยซ้ำ คนที่พบของอะไรก็เอาไปไว้ที่วัดหรือไม่ก็ถวายเจ้านาย เพราะมีความเชื่อว่าจะไม่เก็บของเก่าของแก่เอาไว้ที่บ้านก็คล้าย ๆ กับในต่างประเทศที่พิพิธภัณฑสถานก็เริ่มมาจากวัดในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ

ช่วงประมาณหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 พัฒนาการของพิพิธภัณฑสถานในต่างประเทศส่วนที่ทำให้เกิดความก้าวหน้ามากที่สุดคือ พิพิธภัณฑสถานในสถาบันการศึกษา เช่น ในศิริราชมีอยู่หลายภาควิชาที่มีพิพิธภัณฑสถาน เช่น ภาควิชากายวิภาคศาสตร์ก็จะเก็บตัวอย่างไว้ให้นักศึกษาได้เรียน ธรณีวิทยาก็มีตัวอย่างหินแร่ ภาควิชาพฤกษศาสตร์ สัตววิทยาก็มีตัวอย่างพืช สัตว์ไว้ให้ศึกษาคอลเลกชัน ตรงนั้นในต่างประเทศมันโตมากขึ้นแล้วก็ก้าวหน้ามากขึ้น

พื้นฐานของพิพิธภัณฑสถานคือ เริ่มต้นจากการศึกษา มีการศึกษาเป็นเบื้องต้น ในบ้านเราก็เริ่มต้นจากการศึกษา เช่น พระท่านเก็บของแล้วก็ศึกษา พิพิธภัณฑสถานบุคคล เช่น จันทวี ก็ทำนองเดียวกัน เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ต่อมาก็กระจายตัวไปตามราชภัฏ มีการตั้งศูนย์วัฒนธรรมขึ้นมาในที่ต่าง ๆ

ในช่วง พ.ศ. 2520 ใครตั้งพิพิธภัณฑสถานก็จะต้องตั้งคำถามว่าทำไปทำไมเยอะแยะ เราจะพบศัพท์แปลก ๆ เพื่อเลี่ยงให้ได้งบประมาณ เป็นยุคที่กิจกรรมพิพิธภัณฑสถานถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าไม่มีอะไรก้าวหน้า เป็นยุคตกต่ำของพิพิธภัณฑสถาน

พอมีรัฐธรรมนูญใหม่ ปี พ.ศ. 2540 ก็ฟื้นขึ้นมา วิถีคิดของรัฐธรรมนูญใหม่ มีแนวคิดที่เปลี่ยนแปลงไป ผลักดันให้เกิดพิพิธภัณฑสถานขึ้นมามากมาย เป็นต้นว่า

มาตรา 40 ให้สิทธิชุมชนในการจัดการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชน

พระปณิธานการศึกษาที่ไว้คำว่า “พิพิธภัณฑสถาน” ในกฎหมายว่า พิพิธภัณฑสถานเป็นแหล่งเรียนรู้ของท้องถิ่นที่รัฐต้องส่งเสริม

พระปณิธานอำนาจ หมวดที่ 2 มาตรา 16 ก็เช่นเดียวกันก็พูดถึงเรื่องของแหล่งเรียนรู้เช่นนี้เหมือนกันว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิรับอำนาจถ่ายโอนตรงนี้มา เพราะฉะนั้นหมายความว่าสิ่งที่เคยเป็นของแผ่นดิน แต่

ก่อนนั้นรัฐดูแล ราชการดูแล ก็โอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดูแล หรือจะให้โรงเรียนดูแลก็เป็นอีกสายหนึ่ง ถ้าเมื่อดูจากจุดสนใจในขณะนี้ผมว่ามันมีจุดสนใจอยู่ 2 จุดด้วยกัน ในการทำพิพิธภัณฑ์ขึ้นมาคือ

1. ทำพิพิธภัณฑ์เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้ท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การศึกษาตลอดชีวิต
2. ทำเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว คาดหวังว่าทำพิพิธภัณฑ์แล้วจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามา

แต่ไม่ว่าจะทำเพื่ออะไรสิ่งที่ไม่ได้คือ เรื่องการสร้างองค์ความรู้ และการเผยแพร่องค์ความรู้ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์มากกว่ามันแต่ของเยอะแยะ เข้าไปดูแล้ว ไม่เห็นได้อะไร ไม่รู้เรื่องเลย

ทำอย่างไรให้พิพิธภัณฑ์ประสบความสำเร็จ จะทำอย่างไรให้อยู่ได้ พิพิธภัณฑ์เป็นดาบสองคม พิพิธภัณฑ์เป็นเกมสที่เล็กไม่ได้ เมื่อความรู้ถูกดึงออกจากบริบท ถ้าท่านไม่ศึกษา ท่านได้ทำลายมันไปแล้ว พิพิธภัณฑ์เป็นเรื่องที่เล่นแล้วสนุกแต่หมดตัว ต้องควักสตางค์ทำโน่นทำนี่แต่หาทุนไม่ค่อยได้ ผมไม่เคยเห็นพิพิธภัณฑ์ไหนทำแล้วได้กำไร พวก super museum ทั้งหลายเพราะมีทุนสนับสนุนจึงอยู่ได้

พิพิธภัณฑ์มีคุณ ถ้าพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้แล้วเผยแพร่ มีโทษคือ ถ้าทำไม่ไหวแล้วเลิกทำจะมีคนมาขอซื้อแล้วยกไปเมืองนอก อันนี้บ้านเมืองเสียหายหนัก

คุณศรีธณีย์ ทองปาน กองบรรณาธิการวารสารเมืองโบราณ

ผมเป็นกองบรรณาธิการ วารสารเมืองโบราณ ผมไม่มีประสบการณ์ทางวิชาการมากนัก ผมมีแต่ข้อสังเกต

ผมคิดว่าการเกิดขึ้นของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในช่วง 20 - 30 ปีมานี้ และที่เฟื่องฟูมากในช่วง 10 ปีมานี้ มันเป็นการตอบโต้ของคนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาของรัฐที่มีศูนย์กลางอยู่ที่กรุงเทพฯ

จากที่เคยถามพระและคนที่ทำก็ได้รับคำตอบว่า เพราะสิ่งที่มันเคยเป็นอยู่มันเปลี่ยนแปลงไป สาบสูญไปโดยที่คนรุ่นลูกหลานไม่มีใครรู้จัก เด็กรุ่นใหม่ที่มีชีวิตอีกแบบหนึ่ง ไม่เคยเห็นสิ่งที่คนรุ่นพ่อแม่ปู่ย่าเคยเห็นมา จึงเกิดความพยายามที่จะเก็บรักษาหรือรื้อฟื้นอดีตบางอย่างเอาไว้ โดยคนอย่างเช่น พระและผู้ที่เกี่ยวข้องทำพิพิธภัณฑ์

ของที่เก็บไว้ก็คือ สมบัติที่เป็นกลาง ๆ ของชุมชน ด้วยโลหะงาม เครื่องแก้ว พระพุทธรูป เครื่องจักสาน เครื่องมือทำนา เกวียน เป็นของที่กำลงหมดประโยชน์ไปจากสังคม แต่คนที่เก็บก็คิดว่าเป็นของที่ควรเก็บรักษาไว้และคนรุ่นหลังควรที่จะได้รู้จัก เพราะฉะนั้นพิพิธภัณฑ์ก็จะผูกพันกับคนที่เป็นผู้เริ่ม ด้วยความรู้สึกว่าของพวกนี้กำลังจะหายไปก็เลยพยายามรวบรวมรักษาไว้

เมื่อพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเกี่ยวข้องกับตัวบุคคลซึ่งมีทั้งที่มีชีวิตอยู่และผู้ล่วงลับแต่ยังมีผู้ที่ศรัทธาในตัวท่านที่ล่วงลับไปแล้ว เช่น ที่วัดกลางบางแก้ว วัดจันเสน การเริ่มต้นแบบนี้ผูกติดอยู่กับตัวคนก็จะมีปัญหาแน่ๆ เพราะผู้รู้คือตัวท่านผู้เก็บ แต่ถ้าท่านไม่อยู่แล้วก็จะมีใครรู้ และถ้าบุคคลนั้นไม่อยู่แล้วหรือไม่พร้อมที่จะจัดการต่อไป คำถามก็คือพิพิธภัณฑ์จะอยู่ได้อย่างไร

ความพยายามที่จะแก้ไข คือ (1) ไม่คนอื่นเข้ามาร่วมมือรับผิดชอบ (2) อบรมเด็กนักเรียน เป็นรุ่น ๆ ให้นำชมพิพิธภัณฑ์ได้ รู้ประวัติของท้องถิ่น ปัญหาคือ ถ้าเด็กจบออกไปก็จบ

ย้อนกลับมาสู่ประเด็นเดิม การเปลี่ยนแปลงดึงคนออกจากพิพิธภัณฑ์ ยิ่งทำก็ยิ่งว่าแห้วและหมดแรง เพราะฉะนั้นพิพิธภัณฑ์ที่ผูกพันกับตัวบุคคลซึ่งทำไปได้อย่างมากก็ 30 - 40 ปี หลังจากนั้นจะเกิดอะไรขึ้น

ผมไม่มีคำตอบ แต่อยากเปิดประเด็นขึ้นไว้ให้ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนกันต่อ

ดร.ปรีติศา เจริญเผ่า กอนันต์กุล

มีอยู่ 2 จุดที่อยากจะได้อีกข้อมูลเพิ่มเติม

1. ปัจจุบันมีกระแสพิพาทกันท้องถิ่นมากเหลือเกินด้วยปัจจัยหลายอย่าง การเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ การท่องเที่ยว การปฏิรูปการศึกษา อยากฟังจากแง่มุมของคนทำจริง ๆ ว่าเป็นเพราะเหตุเหล่านี้หรือเปล่า เป็นอย่างนั้นจริงหรือเปล่า

2. พิพาทกันไม่ใช่แค่ “ของ” แต่เราเน้นที่เรื่อง “ความรู้” ซึ่งมี 2 ด้าน คือ

- (1) เนื้อหาท้องถิ่น ลักษณะเฉพาะที่ไม่เหมือนที่อื่น เช่น ผ้า แหล่งโบราณคดี ยกตัวอย่างในภาคเหนือ มีเมืองโบราณจำนวนมากที่ไม่อยู่ในตำราเรียนประวัติศาสตร์ ลักษณะทางวัฒนธรรมก็ไม่เหมือนภาคอื่น เช่น การนับเดือนทางภาคเหนือก็ไม่เหมือนภาคกลาง ซึ่งเราก็ไม่รู้ แต่ผู้จัด ผู้รู้ และผู้ที่ศึกษาได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่ได้มีการนำเสนอ พิพาทกันท้องถิ่นสามารถช่วยเสริมตรงนี้ได้
- (2) ความรู้ด้านการจัดการ พิพาทกันที่ตั้งแล้ววิ่งรอยไปก็เยอะ ความรู้ด้านการจัดการว่าทำอย่างไรให้พิพาทกัน “ยั่งยืน” “เติบโต” และ “สร้างความรู้” ต่อไปได้ ซึ่งเกี่ยวกับเนื้อหาด้านเทคนิคและการบริหารจัดการ คนทำอาจจะแนะนำได้ว่าทำอะไรอย่างไร ใช้วิธีการอะไร

ถ้าท่านวิทยากรไม่มีอะไรจะเสริม ขอให้ท่านผู้เข้าร่วมประชุมแนะนำตัว เล่าว่าแต่ละท่านทำอะไร และอยากขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมจากที่วิทยากรนำเสนอ

อาจารย์วิมล ปิงเมืองเหล็ก หอวัฒนธรรมนิทัศน์วัดศรีโคมคำ จังหวัดพะเยา

ผมเป็นผู้อำนวยการหอวัฒนธรรมนิทัศน์วัดศรีโคมคำ เรื่องที่ท่านอาจารย์พูดมา เรื่องพิพาทกันท้องถิ่นเป็นเรื่องที่คนอยากเบือนหน้าหนีไม่เหมือนเรื่องบิกชิ ไล่ดล คนที่มานั่งที่นี่คือคนที่มีความรู้ด้านพิพาทกัน ถ้าไม่ชอบจริง ๆ คงไม่มา

จากประสบการณ์การทำหอวัฒนธรรมวัดศรีโคมคำ ซึ่งมีชื่อเสียงมาก คนที่ก่อตั้งก็ใหญ่ ๆ ทั้งนั้น ทั้งท่านอาจารย์ศรีศักร วลัยโกตม คุณธรรมชัย บุนปาน คุณสุจิตต์ วงษ์เทศ อาจารย์โกวิท วรรณพัฒน์ และผมที่เข้ามาช่วยกันทำ แต่สิ่งที่ขาดไปคือปราชญ์ท้องถิ่น

ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ “การจัดการ” วัตถุสิ่งของมีค่าที่หลวงพ่อท่านเก็บไว้มีเป็นหมื่นชิ้น ระบบของเราจะจัดการอย่างไร จะมีการจัดหลักสูตร เอาคนมาอบรม คู่มือพิพาทกันที่ล้มเหลว เช่น ที่พอเปิดแล้วก็ตายทันที ก็พากันไปดู พิพาทกันตามท้องที่ต่าง ๆ ในต่างประเทศก็ให้ไป แต่ก็ยังมีปัญหาในรายละเอียด ประเด็นก็คือ

พระท่านคิดว่าของทุกชิ้นเป็นของท่าน ท่านคิดว่าการสร้างพิพาทกันต้องมีกำไรขาดทุนเป็นเงิน ท่านสอนเรื่อง “ทาน” ตลอด แต่ท่านไม่ให้ เพิ่งคุยกันที่วัดว่า “เราขาดทุนปีละ 2 แสน” มีแต่ผมที่บอกว่า “เราทำได้” การที่ได้เข้ามาอ่านมาเรียนมาเขียนบันทึกข้อมูลในพิพาทกัน ทำให้ท้องถิ่นมีการกระเพื่อม มีการเคลื่อนไหวในท้องถิ่น หอวัฒนธรรมแห่งนี้ไม่เคยขอเงินทุนจากรัฐ ได้เงินจากการนำพระเจ้าตนหลวงมาปัมขายทั้งนั้น และได้มาเป็นเงินบริจาค เราต้องเปลี่ยนแปลงความคิดตรงนี้

เป้าหมายของคนที่มาทำพิพาทกันท้องถิ่นคือไม่ชัดเจน เราเห็นฝรั่ง เราให้เด็กวิ่งเข้าใส่ ดักหน้าดักหลัง ฝรั่งอยากดูพิพาทกันแต่โกศไม่อยากดู โกศขายบัตรพิพาทกันหุ่นขี้ผึ้งใบละ 300 บาท แต่ซื้อจากพิพาทกัน 100 บาท เราทำแบบนี้ไม่ได้เพราะเป้าหมายของเราไม่ใช่เพื่อการท่องเที่ยว เรื่องเป้าหมายต้องแยกให้ชัดเจน

ทุกวันนี้พิพิธภัณฑ์เบลอมมาก วัดนี้มีโด วัดนี้ก็มิโด เราไม่มีองค์ความรู้แบบเข้มชัดคิดว่าจะให้คนเรียนรู้อะไร ผมบอกเลยว่าผมจะทำพิพิธภัณฑ์โสภณ ผมจะเอาผ้าถุงผืนแรกของผู้หญิงที่ถูกข่มขืนมาไว้ แสดงถึงวิวัฒนาการและการสิ้นสุดของโสภณ

การที่เราจะให้คนมาลงทุนบางที่ก็ดีแต่บางที่ก็ตีกลับไปอีกทาง บางคนบริจาค 10 ล้าน เขาทุนได้ะพันงเลย ว่าเขาบริจาค 10 ล้าน ต้องพูดมากกว่าคนที่บริจาค 1 บาท ใช่มั้ย เป็นแบบนี้แหละ ผมพูดเลยว่าคุณมีเสียงดังเท่ากันไม่ว่า 10 ล้าน หรือ 1 บาท

ชาวบ้านไม่เห็นคุณค่าของสิ่งของ ที่จังหวัดพะเยาเมื่อพระเดชพระคุณเจ้าอาวาสมรณภาพ แผลอเป็บเดียว ขายให้คนขายของเก่าไปหมด เหมือนกับกรณีของฟอสซิลที่เชียงม่วน กว่าที่เราและชาวบ้านจะรู้ ญี่ปุ่นเอาไปศึกษา ตั้งแต่ปี 2542 แล้ว เราจะทำพิพิธภัณฑ์ได้อย่างไร ถ้าเราไม่ให้ความรู้แก่ชาวบ้าน

ผมอยากเตือนนักพิพิธภัณฑ์ถ้าจะล่อทั้งหลาย เวลาทำพิพิธภัณฑ์ อย่าเอาไปในเชิงพาณิชย์มากเกินไป

พระครูโกวิทธรรมโสภณ เจ้าอาวาสวัดร่องเมิง จังหวัดเชียงใหม่

พิพิธภัณฑ์ทุกแห่งก็ไม่ใช่ว่าจะเป็นไปในเชิงพาณิชย์ อย่างพิพิธภัณฑ์ของอาตมา ไม่เคยเก็บค่าเข้าชมเลย อาตมาชอบมาแต่เด็กแล้ว ก่อตั้งมาได้ 19 ปีแล้ว เริ่มเปิด 1 ตุลาคม 2527 ถ้ามีคนมาชม อาตมาเลี้ยงน้ำด้วย เราทำด้วยใจรัก เมื่อมีคนมาเราก็เลี้ยงน้ำ เราดีใจที่มีคนมาชมมาชมแล้ว เกิดความภูมิใจ ไม่ให้เงินก็ไม่ว่า ไม่ได้เป็นเชิงพาณิชย์ เพราะฉะนั้นคงจะไม่ทุกที่ที่ให้เป็นเชิงพาณิชย์

พระครูถาวรธรรมโกวิท วัดพระแท่นศิลาอาสน์ จังหวัดอุตรดิตถ์

อาตมาอายุน้อย มาเป็นตัวแทนจังหวัดอุตรดิตถ์ อาตมาทำพิพิธภัณฑ์วัดพระแท่นศิลาอาสน์ ใช้พิพิธภัณฑ์เป็นสื่อกลาง พระตั้งใจมากเพราะถ้าไม่ตั้งใจคงล้มไปหมดแล้ว อยากให้คนที่มาได้อะไรกลับไปบ้าง ได้ความรู้ ได้ภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งแต่ละถิ่นก็แตกต่างกันไป

อาตมาได้รับมอบหมายให้เป็นเจ้าอาวาสก็ทำด้วยด้วยความตั้งใจ เราต้องไม่มองเฉพาะข้างหน้าแต่ต้องมองข้างหลังด้วย อยู่กึ่งกลางมองทั้งข้างหน้าข้างหลัง พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่สำคัญคือต้องตั้งใจ ทำด้วยใจ จึงเกิดขึ้นได้

ส่วนเรื่องพระให้ทาน การที่จะเป็นเจ้าอาวาสได้ต้องมีคุณสมบัติหลายประการ ต้องทำเพื่อประโยชน์ของชุมชน ถ้าบ้านมีความสุข วัดก็ดีด้วย ถ้าบ้านไม่ดี วัดก็ไม่ดี ทั้งสองส่วนนี้ต้องไปด้วยกัน

เด็กที่มาดูมาศึกษาคือกำไร ยิ่งได้ศึกษาค้นคว้ายิ่งได้กำไร เป็นกำไรด้านความคิด เทียบกับเงินทองไม่ได้

คุณทองดี ปิงใจ

ผมสนใจด้านมานุษยวิทยา ผมเป็นนักวิชาการอิสระ ผมยินดีและดีใจที่เราจะได้มีระบบเครือข่าย มีประเด็นที่ต้องการเสนอ ประเด็นที่ 1 ผู้ที่เข้าชมมองว่าพิพิธภัณฑ์มีของเก่า วัตถุโบราณ เราต้องยอมรับความจริงว่าเราเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมมานาน และเราไม่ค่อยเห็นคุณค่า ผมเคยพาผู้ใหญ่ พาคู พานักเรียนไปทัศนศึกษา เวลาพาไปดูวัด พาไปดูพิพิธภัณฑ์ก็อย่างนั้น ๆ ถ้าครั้งใดที่เราพาไปดูแล้วไม่ไปแวะเซ็นทรัล ไม่ไปแวะโลตัส บิ๊กซีเป็นอันว่าจบกันเลย ครั้งหน้าไม่มีใครไป ทำไม่ครับ เพราะว่าเราไม่เคยขึ้นบันไดไฟฟ้า เราไม่เคยเจอเทคโนโลยี เพราะฉะนั้นส่วนนี้เราต้องผสมผสาน

ถ้าเราจัดพิพิธภัณฑ์แล้วคนที่ทราบว่ามีคุณค่านั้นมองในเชิงพาณิชย์ เช่น พระเครื่อง องค์ที่เก่า ๆ เขาเก็บ และนำองค์ที่ทำปลอมขึ้นมาตั้งโชว์ ปัญหาตรงนี้ก็จะไม่จบ เพราะฉะนั้นสิ่งเหล่านี้เขาจะอธิบายอะไรในวัตถุโบราณ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ในระยะแรกแน่นอนเราก็ต้องรวบรวมก่อน ต่อไปเราจะทำอย่างไรให้มันมีชีวิตขึ้นมา มันอธิบายอะไรได้บ้างในสังคม มันอธิบายอะไรได้บ้างในเรื่องของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสมัยนั้น ตรงนี้เป็นเรื่องสำคัญ เพราะถ้าหากว่าคนไปดูก็รู้ว่าเป็นพิพิธภัณฑ์แล้วก็มีหม้อมีภาชนะ มีพระเครื่อง มีเครื่องมือ มีเครื่องใช้ แต่เขาไม่เข้าใจ ในอนาคตเราอาจจะต้องทำให้ลึกลงไป มีการวิจัยเป็นชิ้น ๆ ไปเลยว่า สิ่งเหล่านั้นมันเกี่ยวพันอย่างไร มันมีความเคลื่อนไหวอย่างไรในสังคมประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา ผ่า 1 ผืน มันอธิบายอะไรได้บ้าง ตรงนี้เป็นเรื่องที่สำคัญ ถ้าเราแค่เก็บไว้ก็ไม่มีประโยชน์ เมื่อคนเก็บรวบรวมตายไปก็จบ

ขณะนี้เราไม่ได้มองว่าเพราะประชาชนของเรายากจน คนที่ไม่เห็นคุณค่าก็พากันขาย ทุกวันนี้เวลามองปัญหา หรือแก้ปัญหาที่ทำโดยแก้โครงสร้างส่วนบนคือแก้กฎหมาย ข้าราชการต่าง ๆ ถ้าเขารวบรวมด้วยตนเองก็จะเห็นคุณค่า เราจะแก้แต่เฉพาะโครงสร้างส่วนบนโดยไม่ปรับเปลี่ยนความคิดของคนได้หรือ มันเกิดขึ้นได้อย่างไรของพิพิธภัณฑ์หายไป หายไปได้อย่างไร หรืออยู่แต่ของเก่า ของปลอม เราจัดกันอย่างมงายโดยไม่ได้เอาสังคมวิทยา มานุษยวิทยา วิทยาศาสตร์เข้าไปจับ ถึงเวลาฝรั่งก็มาซื้อไป ทั้ง ๆ ที่เขาไม่มีประวัติศาสตร์ แต่เรามี

คุณสุรัช ลิขุ พิพิธภัณฑสถาน บ้านจะแล จังหวัดเชียงราย

ผม นายสุรัช ลิขุ ที่มาคือ เราทำพิพิธภัณฑ์เป็นดิน ความรู้ก็ฝากคณะอาจารย์ผู้เข้าร่วมทุกท่าน ผมกำลังทำอยู่และอยากเล่าสั้น ๆ บ้านเราแต่เดิมเป็นแหล่งท่องเที่ยวอยู่แถวจังหวัดเชียงราย ห่างจากตัวเมือง 20 กม. มีคนอยู่ 3 เผ่า คือ กระเหรี่ยง ลานู อาข่า

ที่เราทำเพราะมีน้ำตกห้วยแม่ซ้ายเป็นแหล่งท่องเที่ยว เรารวมกลุ่มกันคิดเริ่มจากกลุ่มเยาวชน ที่เราอยู่ทุกวันนี้แค่มักนักท่องเที่ยวแวะมาชม เขามาแล้วก็ผ่านไป เราไม่ได้อะไรเลย เราประชุมกันและคิดว่าน่าจะจัดทำพิพิธภัณฑ์เล่าของโบราณและเล่าประวัติความเป็นมาของลานู แล้วเราก็ขอให้กลุ่มศิลปะกระจกเงาเข้ามาช่วยเริ่มมาได้ปีกว่า ๆ ตอนนี้ยังไม่เสร็จ เราเริ่มทำอยู่ และที่แตกต่างจากที่อื่นก็คือ เราทำเป็นดิน จากอดีตที่ผ่านมาสมัยปู่ย่าตายาย เราใช้ดิน เดียวนี้ก็เปลี่ยนไปกลายเป็นไม้ คำถามคือทำอย่างไรจึงจะรักษาให้ยั่งยืนต่อไปได้ ปัญหา คือความร่วมมือซึ่งเราก็แก้ไขได้

คุณสมชาย ชัยมินทร์ โรงเรียนเมืองราชมหาราชวิทยาคม จังหวัดเชียงราย

ที่โรงเรียนไม่ได้ทำเป็นพิพิธภัณฑ์แต่เคยดำริที่จะทำ ที่ทำอยู่ก็คือเรื่องวัฒนธรรม ศิลปะ เช่น จ้อย ผมทำแบบฉายเดี่ยว เป็นการสอนเด็ก ๆ ในชุมชนพื้นที่เขตบริการช่วง 6 โมงเย็นถึง 3 ทุ่ม ด้านดนตรีพื้นบ้าน ประสานงานเกี่ยวกับช่างซ่อมต่าง ๆ อยู่ในกลุ่มเดียวกัน

คุณอัศรเดช นาคบัลลังค์ พิพิธภัณฑสถานโบราณสถานบ้านงา จังหวัดเชียงใหม่

ผม อัศรเดช นาคบัลลังค์ เป็นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นน้องใหม่ เปิดมาได้ 5 เดือน ชื่อพิพิธภัณฑ์บ้านโบราณสถานบ้านงา ณ ศูนย์วัฒนธรรมเชียงใหม่ เป็นพิพิธภัณฑ์น้องใหม่ ถ้ามีโอกาสเชิญแวะมาชมได้

คุณศศิธร มงคลเวียงฤทธิ์ กลุ่มตัวเล็ก ตัวนาง

ดิฉัน ศศิธร มงคลเวียงฤทธิ์ มีเครื่องเงินโบราณ ตำนานนี้ของเรากำลังสร้างฐานการเรียนรู้ ด้านของเก่าของเราก็มีเยอะ ตำนานนี้พิพิธภัณฑ์แห่งชาติของเราคงไม่ได้สร้างกัน แต่ว่าทางด้านความรู้ของเราให้พร้อมให้ได้ศึกษาได้ ถ้าสนใจก็เรียนเชิญค่ะ

คุณวันทนี สุทธิสินธ์ ตัวแทนพิพิธภัณฑ์วัดดัมแก้ว จังหวัดลำพูน

ได้รับมอบหมายจากท่านแม่เจ้าหลวงเสว็ดดัมแก้ว เวียงยอง มอบหมายให้พิพิธภัณฑ์วัดดัมแก้วแล้ว ยังเป็นศูนย์เรียนรู้การทอผ้าแบบทอ จังหวัดลำพูน

คุณวิมลภา กาแก้ว ตัวแทนจากพิพิธภัณฑ์วัดสระแตง ท่าแพตตอง จังหวัดแพร่

พิพิธภัณฑ์วัดสระแตงเริ่มจากท่านพระครูวิจิตรวิมลนโกลส ท่านเก็บของไว้ประมาณ 10,000 ชิ้น มีทั้งผ้า ข้าวของเครื่องใช้ พระพุทธรูป และไม้กวาดไม้ขัดแสดง กำลังดำเนินการ

คุณจริสุทธา สุททมงคล กลุ่มศิลปวัฒนธรรมมอระจากเงา

ดิฉันจริสุทธาหรือ หมู จากกลุ่มศิลปวัฒนธรรมมอระจากเงา พิพิธภัณฑ์ดินที่ทำถังไม่มีชื่อเป็นทางการ กำลังทูลงตัวดำเนินการ

คุณใจมาการณ มอริศ กลุ่มศิลปวัฒนธรรมมอระจากเงา

มอริศ พิพิธภัณฑ์ทอไหม บานถิ่นนครนเรศ เป็นพิพิธภัณฑ์ฐานงานของพิพิธภัณฑ์บ้านจะแต ขนาดจะทำความคู่ใจได้

คุณจริสุทธา สุททมงคล กลุ่มศิลปวัฒนธรรมมอระจากเงา

สำหรับกลุ่มมอระจากเงา กลุ่มเราส่งจดหมายเชิญไปรษณีย์ ส่งทาง สำนักงานของเราอยู่ที่เชียงใหม่ เราทำงานกับพี่น้องชาวขมุขมูเย เป็นตำบลแม่เปิน เป็นกลุ่มเลี้ยงและยกงาน เราทำงานหลายเรื่องทั้งการแสดง ดนตรี ศิลปวัฒนธรรม ดูรายละเอียดเกี่ยวกับกลุ่มมอระจากเงาได้ที่ www.hilltribes.org www.bannok.com www.hilltribetour.com และ www.hilltribetour.com

พระอาจารย์บุญญรัตน์ บุญญะคุณโท เจ้าอาวาสวัดพระยืน จังหวัดลำพูน

กำลังดำเนินการเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ของวัด โยมเพิ่งโทรไปตอนเช้า ให้อายุ 20 นาที วัดพระยืนคงสำรวจก็เลยขาดสติแล้ว

พระสาโรจน์ ปตฺตวิโร ตัวแทนพิพิธภัณฑ์วัดพระแก้วดอนเต้าสุชาดาขาม จังหวัดลำปาง

เก็บของไว้เยอะ เกือบ 500 ชิ้น ส่วนใหญ่มาจากต่างประเทศมาชม มีของหลายอย่างทั้งนาฬิกาและเงินนอสน์เรียนรู้อาณาจักรของเราประเทศและไทย คนที่มามีเงินเขาก็ชื่นชมและให้ค่าเราเห็นหลายอย่างแต่ก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงอะไร พอเราได้ใจมาพอ ก็อยากให้มีคนสนใจบ้าง จึงทำอะไรก็ได้ต้องให้กรมศิลปากรจัดการ